

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ērodotu Alikarnassēos Historiōn Logoi 9, epigraphomenoi Musai

Herodotus

Genevae, 1618

Liber nonus: Calliope

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1452)

HERODOTI ΗΡΟΔΟΤΟΥ
 HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
 HISTORIARVM LIBER ΓΕΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ,
 nonus, qui inscribitur ὀπιζαφομήνη

C A L L I O P E .

Κ Α Λ Λ Ι Ο Π Η .

HOC ab Atheniensibus reddito responso Lacedæmonii Spartam reuerterūt. Mardonius autem, posteaquam regressus ad eum Alexander Atheniensium responsa indicauit, mouens è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunq; iter faciebat, illinc viros ad bellum sumens Thessalis ducibus. Quos adeo nō pœnitebat eorum quę hæctenus egerant, vt etiam multo studiosius Persam inducerent. E quibus Thorax Larissæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tūc Mardonium propalam deducebat in Græciam. 2 Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadendoque non sinebant progredi longius, quod negatēt vllum locum ponendis castris opportuniorem esse quam illum, vbi subsidens consequeretur vt omnem Græciam sine prælio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & antea cognouissent. Si vero feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negotio validissima quaq; illorum consilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes sunt in ciuitatibus: nulla pecunia Græciam ad factionē rediges: hinc eos qui tecum non sentient, admotis copiis facile expugnabis. Hæc Thebani suadebāt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præsertim sperans incensis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed

Γ' μὲν, τὰτα ὑποκρινάμενων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ὁ ἄπονος ἦσας Ἀλέξανδρος τὰ τὰ Ἀθηναίων ἐσήμνη, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας, ἤγε τὴν στρατιάν ἀποσπῆναι ἐπὶ τῆς Ἀθηνῶν. ὅκου δὲ ἐκείνους γίνοιτο, πύρρις πρὸ λαμβάνει. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἠγεομένων οὔτε τὰ
 10 πρὸ τῆς πελοποννήσου μετέμελεσθῆναι, πολλὰ τε μάλλον ἐπήρην ὁ Πέρσιον καὶ συμπαροῦσιν ἡ τε Θωρήξ ὁ Ληριασῆος Ζέρξεια φθύνοντα, καὶ ὅτε ἐκ τῆς φθουρῆς πρὸεικε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ δὲ πορθυομένων τῶν ὁ στρατός ἐν Βοιωτοῖσι, ὁ Θεβαῖοι κατελαβόμενον ὁ Μαρδόνιον καὶ σιωβούλθον αὐτῶν, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χυρὸς ἐπιτιθεώτερος ἐστὶν ἐπιπεδύεσθαι ἐκείνου. εὐδὲ ἐών ἵεναι ἐκείνῳ, ἀλλ' αὐτῶν ἰζομένων, ποίειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα
 20 κατὰ γρήνηται. καὶ μὲν γὰρ ὁ ἰχυρὸν Ἑλλήνας ὁμοφρονέοντας, οἷον καὶ πᾶρος τὰ τὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶ) πρὸεινεσθαι καὶ ἀπασιν αἰδέσθαι τοῖσι εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς πρὸεινεσθαι, καὶ ποίειν ὅπως ἐφασκεν λέγοντες) ἐξείεις ἀπόνως ἀπὸ τῶν τὰ κείνων ἰχυρῶν βουλεύματα. πέμπτε χρημάτων εἰς τὸν δυνάστην ὄντας ἀνδρας ἐν τῆσι πόλεσι πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα διασῆσεις ἐν τῆσιν ὅσον μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηιδίως μὲν τῶν σασιωτέων κατὰ γρήνηται. Οἱ μὲν τὰτα σιωβούλθον ὁ ὅσον ἐπέθετο, ἀλλ' οἱ δεινὸς ἐπέτακτο ἡμερος τῆς Ἀθηνῶν δὲ πρὸς ἐλθὴν ἄμα μὲν ὡς ἀγνωμοσύνης, ἄμα δὲ πρὸς τοῖσι διασῆσαι ἐδόκει βασιλεῖ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σαρδίσι, ὅτι ἐχοι Ἀθηνῶν, ὅς εὐδὲ ὅτε ἀπὸ κέρους ἐς τὴν Ἀθηναίων ἔρεσθαι Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐν τε

11

111

1 At Thessalia duces adeo non pœnit. vel, Thessalia principes, aut, primores. 2 Porro quum in Boeotiam peruenisset exercitus, Mardonium aduenientes Thebani, consilium illi dabant, nullum locum illo castris ponendis opportuniorem esse dicentes: neque vltius progredi eum sinebant, sed ibi confidentem dare operam volebant vt Græciam vniuersam sine prælio subigeret.

HERO

ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἑστῶσιν πλείους ἐπισημάνετο εἶ), ἐν
 τῇ τῆσι μισί, αἰρέει τε ἐρήμον ὁ ἄς. ἡ δὲ βασιλῆ-
 ος αἰρεσις ἐς τὴν ὑπερλίαν τὴν Μαρδονίου ὅτι στρα-
 τήν, δεκάμηνος ἐξήμετο. Ἐπὶ δὲ ἐν Ἀθῆναι-
 σι ἐξήμετο Μαρδόνιος, κίμποι ἐς Σαλαμίνα Μου-
 ρειχίδην, ἀνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα ἑστῶσιν αὐτῶν
 λόγους ἑστῶσιν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἑστῶσιν Ἀ-
 θῆναιοι διεπόρθησε. Ἐστῶσιν δὲ ἑστῶσιν ἀ-
 πίελλε, πρὸς ἑστῶσιν μὲν τῶν Ἀθῆναιων οὐ φιλίας
 γνάμας, ἐπίεζον δὲ σφραγίσαντες τῆς ἀγνωμο-
 σύνης, ὡς δορυαλώτη ἐούσης τῆς Ἀθῆναιων χάριτος,
 καὶ ἐούσης ἑστῶσιν ἐούτων. τῶσιν μὲν εἶνεκα ἀπέπεμ-
 ψε Μουρειχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ, ἀπὸ κῶ-
 μῶρος ἐπὶ τῶν βουλήν, ἔλεγε τῶσιν ἑστῶσιν Μαρδονίου.
 τῶσιν ἑστῶσιν βουλήν Λυκίδης εἶπε γνάμην, ὡς ἐδό-
 κει ἀμεινον εἶ), δεκάμηνος ἑστῶσιν λόγους ἑστῶσιν Μου-
 ρειχίδης πρὸς φέρει, ἑστῶσιν εἶνεκα ἐς τῶσιν δῆμον. ὁ μὲν δὲ
 τῶσιν τῶσιν γνάμην ἀπέφανετο, εἶπε δὲ δεδεγμέ-
 νος ἑστῶσιν Μακεδονίου, εἶπε τῶσιν καὶ τῶσιν
 εἶνεκα. Ἀθῆναιοι ἑστῶσιν, ἀνὴρ δεινὸν ποιησάμενος, 20
 οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ ἑστῶσιν ἑστῶσιν, ὡς ἐπύθοντο, πρὸς
 πάντες, Λυκίδα κατέπεσαν βάλλοντες, τῶσιν ἑστῶσιν ἑ-
 λλησπόντιον Μουρειχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα.
 ἑστῶσιν τῶσιν τῶσιν ἐν τῇ Σαλαμῖνι πρὸς τῶσιν Λυ-
 κίδα, πρὸς ἑστῶσιν τῶσιν Ἀθῆναιων ἀγνώμας ὁ
 γνάμηνος. δεκάμηνος τῶσιν τῶσιν γνάμην, καὶ
 πρὸς ἑστῶσιν, ἐπὶ τῶν Λυκίδων οἰκίαν ἑστῶσιν ἀ-
 κελεύει καὶ τῶσιν μὲν ἑστῶσιν τῶσιν γνάμην, καὶ τῶσιν
 τῶσιν. Ἐς τῶσιν Σαλαμίνα διέβησαν Ἀθῆναιοι
 ὡς εἶπε ἑστῶσιν πρὸς ἑστῶσιν τῶσιν ἐκ τῆς Πελοποννή-
 σου στρατὸν ἑστῶσιν πρὸς ἑστῶσιν τῶσιν, ἑστῶσιν ἐν τῇ
 Ἀθῆναιων. ἐπὶ τῶσιν ἑστῶσιν μὲν μακρότερον πρὸς ἑστῶσιν
 τερα ἐποίηον, ὁ δὲ ἑστῶσιν καὶ δὲ ἐς τῶσιν Βοιωτίαν ἑστῶσιν
 εἶ), οὕτω δὲ ἑστῶσιν ἐξομιόσαντο τε πρῶτα, καὶ αὐτῶν
 διέβησαν ἐς Σαλαμίνα. ἐς Λακεδαίμονα τε ἐπε-
 πον ἀγγέλοις, ἀμα μὲν, μεμφομένους τῶσιν Λακε-
 δαιμονίοισι ὅτι πρὸς ἑστῶσιν ἐστῶσιν τῶσιν βαρβαρον
 ἐς τῶν Ἀθῆναιων, ἀλλ' οὐ μὲν σφραγίσαν ἑστῶσιν
 ἐς τῶν Βοιωτίαν ἀμα δὲ, ἑστῶσιν ἑστῶσιν τῶσιν
 ἑστῶσιν ὁ Πέρσης μεταβαλῶσι δώσειν πρὸς 40
 εἶπε τῶσιν εἶπε μὲν ἀμυνῶσι Ἀθῆναιοι, ὡς καὶ αὐτῶν
 ἑστῶσιν ἀλεωρῶν ἑστῶσιν. ἑστῶσιν δὲ Λακεδαίμο-
 νιοι ἑστῶσιν τῶσιν τῶσιν ἑστῶσιν, καὶ σφραγίσαν ἑστῶσιν
 ἑστῶσιν πρὸς ἑστῶσιν τῶσιν ἑστῶσιν τῶσιν ποροσῶν. ἀ-
 μα τῶσιν τῶσιν τῶσιν τῶσιν ἑστῶσιν τῶσιν ἑστῶσιν, καὶ ἑστῶσιν
 ἐπὶ ἑστῶσιν ἐστῶσιν. ἑστῶσιν τῶσιν ἀπέπεσαν ἐς τῶν Λα-
 κεδαιμόνα ἑστῶσιν ἀπέπεσαν ἑστῶσιν Ἀθῆναιων, ἀμα ἀγ-
 μῶνοι ἐκ τε Μεγαρέων ἀπέπεσαν καὶ ἐκ Πλαταιῶν,

plerosque eorum in classe ad Salaminē
 esse audiret, urbem cepit desertam, de-
 cimo mense quā fuerat ab ipso rege
 capta. Eo postquam venit, mittit ad
 Salaminem Murichidem quēdam Hel-
 lespontium, cum eisdem mandatis quæ
 Alexander Macedo pertulisset. Mitte-
 bat autem eadem mandata, gnarus ille
 quidem non beneuolo erga ipsum ani-
 mo esse Athenienses, sed sperans contu-
 maciam deposituros, tanquam subacta
 omni Attica regione, & sub ipsius im-
 perio posita. hac de causa Murichidem
 misit in Salaminem. Is ubi in senatum
 venit, Mardonii mandata exposuit. ἐ
 senatoribus Lycidas sententiam dixit, Sa-
 tius videri sibi esse ut ea quæ Murichi-
 des apud senatum diceret, ipsi admit-
 tentes ad populum referrent. Hæc ille
 dicebat siue quod pecuniam à Mardo-
 nio accepisset, siue quod id sibi proba-
 retur. Quod simulatq; audire Atheni-
 enses, tam ii qui ex concilio quam qui
 extra concilium erant, indignè feren-
 tes, Lycidam circumsteterunt, lapidi-
 busque interemerunt: Hellespontium
 vero Murichidem dimiserunt illæsum.
 Excitato de Lycida apud Salaminem
 rumore, & cognito quod gestum erat,
 Atheniensium vxores, alia aliam exhor-
 tantes atqueprehendentes, vltro domū
 Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac
 liberos lapidauerunt. Hunc autem
 in modum Athenienses in Salaminem
 transierunt: Quandiu ipsi copias ἐ
 Peloponneso venturas sibi auxilio expecta-
 bant, tandiu hostes in Attica habuere
 statiuat: at ubi & focii tardius segniusque
 agunt, & Mardonius aduentans iam ef-
 fe in Bœotia audiebatur, ita exportatis
 omnibus rebus & ipsi in Salaminem tra-
 iecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem
 miserunt conquestum de Lacedæmoni-
 is, qui neglectui haberent barbarū ef-
 fe Atticam ingressum, neq; cum ipsis ei
 in Bœotia occurrissent: tum admonitū
 eorum quæ sibi, si ad eum deficere vel-
 lent, Mardonius spondidisset: tū prædi-
 ctū, nisi præsidio ipsis essent, se aliquid
 per semet remedium inuenturos. Age-
 bāt per id tempus Lacedæmonii solen-
 nia quæ vocantur Hyacinthia: quæ fe-
 sta dei celebrare plurimi faciebant. ad
 hæc murum sibi in Isthmo extruebant,
 qui iam pinnas acceperat. Ad hos
 posteaquam nuncii Atheniensium Lacedæ-
 monem venerunt, ducentes secum
 Megarensium ac Plataensium legatos,
 ephoris

325

10

20

30

40

14

15

VI

111

probris ad
 regem Medo
 regionem red
 cum nobiscum
 de circa fra
 regionem
 pro arbore
 podore
 fugio
 annu
 inima
 Quærit non
 esse nobis loc
 quam bellu
 fra societate
 qui
 stamus
 min
 reman
 tam
 quærit pro
 quem in lib
 fis, noll
 & quam
 currendo Pe
 res exitu
 tum Attica
 bis Atheni
 censent quod
 quod super
 pare nob
 quo barbar
 Bœotia del
 in terra ubi
 finis erit
 accipere
 sterū dist
 idq; in de
 extrahere
 Pelopon
 bus lib
 finem
 hanc
 liciti
 Athe
 dorū
 hil aliud
 inzdifican
 quicquam
 sibi adu
 to quic
 sibi videri

1 ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos prestamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne pacisceremur cum Persa, posteaquam comper tam habuistis sententiam nostram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolulistis, nullã habetis Atheniensium ratione: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi acceperet ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idq; in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponneses magno studio incumbentes, Isthmum muro interclusere, ad finemq; perduxere. 3 Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tãtopere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam, muro quæ extruebant nondum perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem &

ἐλεγον τὰδε ἐπιλθόντες ὅτι ἑσὺ ἐφόροις, Ἐπιμύ-
 λαν ἡμέας Ἀθῆνῶσι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν Βασιλεῖς
 ὁ Μήδων, τῶσδε μὲν, πῶς χάριον ἀποδοῖ τῶσδε
 δὲ, συμμάχοις ἐθέλει εἶναι ἴση τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσαι
 εἶναι, ἀλλὰ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἡμῖν
 πῶς χάριον πρὸς τῆς ἡμετέρας διδόναι, πῶς αἰεὶ ἡμεῖς
 λάμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἐλμύσιον ἀδεσφέντες,
 καὶ πῶς Ἐλλάδα δεινὸν ποιδόμενοι προσδοῦναι, οὐ
 καταπέσομεν, ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καὶ
 ὅσῳ ἀδικούμενοι ἑσὺ Ἐλμύσιον καὶ καταπεσοῖ-
 δομενοι ὁπισθόμενοι τε ὅτι κερδαλεώτερον ἔστι ὁ-
 μολογῆσαι τῶ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ ὅσῳ πολεμῆσαι οὐ
 μὲν ὅσῳ ὁμολογησόμενοι ἐκόντες εἶναι. καὶ ὅ μὲν ἡ-
 μέτερον οὕτω ἀκίβδηλον εἶναι νέμεται ὅτι ἑσὺ Ἐλ-
 λῆνας ἡμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίῃν ὅτε ἀπι-
 κόμενοι μὴ ὁμολογησόμενοι τῶ Πέρσῃ, ἐπει τε ὄξεμα-
 θητε ὅ ἡμέτερον φέρηται ἄφρατος, ὅτι οὐδαμῶς
 προσδοῦμεν πῶς Ἐλλάδα, καὶ δὲ πῶς τείχεος ἡμῖν
 ἄφρα τῶ Ἰαθμοῦ ἐλασόμενοι ἔντελές ἐστι, καὶ
 ὁ δὲ λόγος ὅσῳ ἡμῖν Ἀθῆνῶσι ποιεῖσθε σιω-
 πόμενοι τε ἡμῖν τῶ Πέρσῃ ἀπώσασθαι ἐς τῶ Βοι-
 ωτίῃ, προσδεδωκότε, ἀπειδέτε τε ἑσβαλόντα ἐς
 τῶ Ἀθηναίων τῶ βαρβάρων. ἐς μὲν νῦν ὅ μὲν
 ὅ Ἀθῆνῶσι ἡμῖν μιλίοισι. οὐ γὰρ ἐποίησθε ἐ-
 πιτηδεῶς. νῦν δὲ ὅ πῶς τείχεος ἄμα ἡμῖν
 ἐκέλδοσθαι ἡμέας ἐκπήμεναι, ὡς αὖ τῶ βαρβα-
 ρων δεκάμεθα ἐν τῆ Ἀθηναίων. ἐπειδὴ γὰρ ἡμῖν
 τῶ Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρας ἐπιτηδεῶτα-
 ἔν ἐστι μαχέσασθαι ὁ Θεμισιον πεδίον. Ὡς
 δὲ ἄρα ἀκουσόμενοι ἑσὺ ἐφοροῖ τὰδε, ἀνεβάλλοντο ἐς
 πῶς ὑπεραίλιον ὑπεκρίνασθαι τῆ δὲ ὑπεραίλιον, ἐς τῆ
 ἐτέρῃ. τῶσδε καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίησαν, ὅς ἡ-
 μέρας ἐς ἡμέρῃ ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῶ
 χεῖρον τῶ Ἰαθμὸν ἐτείχεον, ἀουδὲν ἔχοντες πολ-
 λῶ πάντες Πελοποννησιοὶ καὶ σφι μὲν πρὸς τέ-
 λει. οὐδὲ ἔχω εἶπαι ὅ ἄπρον, δὲ πῶς ἀπικόμενοι
 μὲν Ἀλέξανδρον τῶ Μακεδόνος ἐς Ἀθῆνας ἀου-
 δὲν μετὰ ἡμῖν ἐποίησθαι μὴ μηδίσαι Ἀθῆνῶσι,
 ὅτε δὲ ὄρῃν ἐποίησθαι ὅσῳ μίλιον, ἀλλὰ γὰρ ὅτι ὁ
 Ἰαθμὸς σφι ἐτετείχετο καὶ ἐδόκειον Ἀθῆνῶσι
 ἐπὶ δεῖσθαι ὅσῳ. ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἀπικετο ἐς τῆ
 Ἀθηναίων, ἔκω ἀπετετείχετο. ἐργάζοντο ὅ, μετὰ ἡμῖν
 καταρρωδηνότες ἑσὺ Πέρσας. Τέλος ὅ, τῆς τε

VIII

IX

1 Iouis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. id est, sine configendi cum hoste in Bœotia. 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re solliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possumquam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Atheniensium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. etc. Valla imposuit vocabulum ἀπὸ γὰρ quod iunxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἀποσφρατίζω hoc modo, οὐδὲ ἔχω εἶπαι τὸ ἀπικόμενοι γὰρ ὅτι, etc.

Ἰσοκρίσιος καὶ ἄλλοι τῶν Σπάρτησιων ἐγγύετο
 ἔσπερος τοῖς δὲ τῆ περὶ τερατῆ τῆς ὑσάτης κατὰ σάσι-
 326 ος μελλόντων ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγε-
 ῆτης, δυνάμειος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
 τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπέτετο πόρτα λόγον ὅτι ὁ ἄ-
 330 θιωαῖοι ἐλεγον, ἀκούσας δὲ τῶν ἄλλων Χίλεος, ἐλεγε,
 332 Ἄρα σφι τὰ δὲ ἔτα ἔχθ, ἀνδρες ἐφοροί. Ἄθιωαί-
 334 ων ἡμῖν ἰόντων μὴ σφθίμων, τὰ δὲ βαρβαρὰ συμ-
 336 μάχων, καὶ τὰ πείχους ἀφ' ἧς τὸ Ἰσθμοῦ ἐληλαμέ-
 338 νε κρατεροῦ, μεγάλα κλισιάδες ἀναπέπτεσθαι ἐς Ἰ-
 340 πτώ Πελοπόννησον τὰ Πέρση. ἀλλ' ἔσονται ἄτε φρίν
 342 πᾶσι Ἄθιωαῖοι δόξα σφάσμα τῆ Ἑλλάδι φέ-
 344 ρον. Ὁ μὲν σφι τῶν ἄλλων σὺν ἐβλάθη ὅτι δὲ ἐν φρε-
 346 νὶ λαβόντες τὸ λόγον, αὐτίκα φράσαντες ὅσδ' ἐν τοῖσι
 348 ἀφελοῖσι τοῖσι ἀπικυρόισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς
 350 ἐπὶ ἐκπύμοισι πεντακισχίλιος Σπάρτησιων, καὶ
 352 ἐπὶ αὐτῶν ἕκαστοι τῶν ἄλλων τῶν εἰλωτῶν, Πausanίη
 354 τὰ Κλεομβρότου ἑπιτάξοντες ἔβλεπον, ἐγένετο μὲν
 356 ἡ ἡγεμονίη Πλάταρχου τῆ Λεωνίδεω ἀλλ' ὁ μὲν, ἰὼ
 358 ἐπὶ πᾶσι, ὅτι τῆσσι ἑπιτάξοντες τε καὶ ἀνέμους. Κλεόμ-
 360 βροτος γὰρ ὁ Πausanίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω
 362 δὲ παῖς, ὅθεν ἐπὶ αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τῆ
 364 Ἰσθμοῦ πῶν στρατῶν πῶν δὲ τῆσσι δέμασθαι, μὲν
 366 τῶν ἄλλων οὐ πολλὸν χρόνον ἕνα βίους ἀπέθανε. ἀπῆ-
 368 γε δὲ πῶν στρατῶν ὁ Κλεομβρότος ἐκ τῆ Ἰσθμοῦ
 370 ἀφ' ἧς τῶν ἄλλων ὅτι τὰ Πέρση, ὁ ἥλιος ἀ-
 372 μισυρῶν ἐν τῶν οὐρανῶν. περὶ αὐτῶν δὲ ἐπὶ τῶν
 374 Πausanίης Εὐρυατάκτα ὅτι Δωκεῖος, ἀνδρα οἰκίης
 376 ἰόντα τῆσσι αὐτῆσσι. ὁ μὲν δὲ σὺν Πausanίῃ ἐξελήλυ-
 378 θησαν ἐξ ὧν Σπάρτης. Οἱ δὲ ἀφελοῖσι, ὡς ἡμέρη ἐ-
 380 γογγύοντες, ὅσδ' ἐν εἰδότες αὐτῶν τῶν ἄλλων, ἐπῆλθον ὅτι
 382 τῶν ἐφοροί, ἐν νόῳ δὲ ἔχοντες ἀπαδημόσασθαι
 384 καὶ αὐτοῖσι ἐπὶ τῆσσι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπελθόντες δὲ, ἐ-
 386 λεγον τῶν ἄλλων, Ὑμεῖς μὲν ὅ Λακεδαίμονιοι αὐτῶν τῆσσι
 388 μύροντες, Ὑακίνθια τε ἀγέτε καὶ παύζετε, κατὰ
 390 περὶ ὄντες τῶν συμμάχων. Ἄθιωαῖοι δὲ, ὡς ἀ-
 392 δικεομένοι τῶν ὀνέων, χητέι τε συμμάχων, κα-
 394 τὰ λύονται τὰ Πέρση οὕτω ὅπως αὐτῶν δυνάονται. κα-
 396 τὰ λυομένοι δὲ, δὴλα γὰρ δὲ ὅτι σύμμαχοι βα-
 398 σιλῶν γινόμεθα, συστρατευόμεθα ὅτι τῶν ἄλλων 40
 400 ἔξηλθοντα ὑμεῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων μαθήσεσθε ὅτι οὐκ
 402 ἔτι ὑμῖν ἔσονται ἐκβαίνη. τῶντα λεγόντων τῶν ἀφελ-
 404 ῶν, οἱ ἐφοροί εἶπον ἐπὶ ὅρκῳ, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ὅτι
 406 περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἄλλων. ἔξινος γὰρ ἐκάλειον
 408 τῶν ἄλλων βαρβαροί. ὅτι ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπῆρώτεον δὲ
 410 λησθέντων ἐπειρομένοι δὲ, δέμασθαι πῶν δὲ ἔον. ὡς
 412 τε ἐν τῶν ἄλλων γινόμενοι ἐπαρῶντε πῶν τῶν ἄλλων

responsum & exitus Spartiatarum fuit
 huiusmodi: Pridie quàm iam ultimum
 concilium fieret, vir Tegeata nomine
 Chileus, apud Lacedæmonios maxi-
 mæ inter hospites potentia, quum au-
 disse ab ephoris omnia quæ Athenien-
 ses dixissent, his verbis eos alloquutus
 est, Ita se habet, viri ephori: si Atheni-
 enses non sentiunt nobiscum, sed cum
 barbaro, quamuis valido muro sit Isth-
 mus inædificatus, tamen magnæ fotes
 patefactæ sunt barbaro in Peloponne-
 sum. Quare prius eos audiatis quam ali-
 quid decernant quod cladem Græciæ
 adferat, Hoc Chileus consilium dedit.
 quod in animum admittentes ephori,
 confestim nihil colloquuti cum nunciis
 qui à ciuitatibus venerant, quinque millia
 Spartiatarum quum adhuc nox esset di-
 miserunt, præposito eis Pausania Cleom-
 broti filio. Quæ præfectura erat quidem
 Plistarchi Leonida geniti: sed quum is
 puer esset, Pausanias præfectus est, qui
 eius patruelis erat & idem tutor. nam
 Cleombrotus Anaxandridæ filius, pa-
 ter Pausaniæ, iam non supererat, non
 diu post quàm copias quæ murum ex-
 truebant in Isthmo, reduxerat, vita
 functus. Reduxerat autem ab Isthmo
 copias Cleombrotus ob eam causam
 quod sibi inter sacrificandum aduersus
 Persam sol in cælo obscuratus esset. Ele-
 git autem Pausanias sibi collegam E-
 ryanactem Doris filium, suum genti-
 lem. His copiis è Sparta cum Pausania
 profectis, nuncii de illarum profectio-
 ne ignari, vbi dies illuxit, ephoros ad-
 eunt, habentes in animo abire in suam
 quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita ver-
 ba fecere, Vos quidem Lacedæmonii
 desidentes hic Hyacinthia agitis, ac lu-
 ditis, sociis proditis: Athenienses vero,
 vt à vobis læsi, & ob penuriam socio-
 rum, ita vt poterunt cum Persa transi-
 gent. Soluta autem societate vobiscum,
 palam est nos, quum regis fuerimus so-
 cii, militiæ comites futuros in quam-
 cunque regionem nos illi educent. In-
 de vos discetis quidnam vobis ex ea re
 fit euenturum. Hæc loquutis nunciis E-
 phori iureiurâdo interposito dixere su-
 as se copias putare in Orestio esse, ten-
 dères aduersum peregrinos. Peregrinos
 enim barbaros appellabant. Hoc illis
 non intelligentes, quid diceretur scisci-
 tabantur. Sciscitati, & rem omnè edocti
 atque stupefacti, quamcelerrime abire

Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemque collocatis. Quæ verba à Valla hic omiffa, repetuntur infra cap. 29.

ad illos

præter Phocenses. nam & isti vehementer partibus Medorum studebant, non tamen voluntarii, sed coacti. Sed iidem non multis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere: quod quum fecissent, protinus adfuit vniuersus equitatus. Vnde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, peruasit, Phocenses ab equitatu iaculis confossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulgatum est. quos tunc dux suus Harmocycles his verbis adhortabatur, O Phocenses, palam est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (vt opinor) à Thessalis. Quare vnumquenque vestrum oportet egregium virum esse, potius quam dedentes nos foedissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se barbaros esse inter Græcos, quibus mortem intulerant. His suos Harmocycles hortabatur. Quos vbi conclusere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emissuri: nonnullique emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquo versus quum sese opponerent, ibi equites digressi retro abiere. Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduertentur eos ad defendendum se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarentur, ita retro abscesserint, tanquam à Mardonio iussi: an experiri voluerint num quid isti præstantiæ haberent. Post abscessum autem equitatus, missis ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Isthmum venerunt, illic castra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponneses, vtique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatis egredi volentes, indignum se putauerunt à Lacedæmoniiis se in exeundo superari. itaque quum pulchre litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinem peruenierunt: vbi quum pulchra etiam fuissent extra, ire perrexerunt.

μουῖοι ἢ Φωκέες οὐ σιωπῆσαλον. ἐμῆδιζον γὰρ
 "μεγάλως καὶ οὗτοι, σὺν ἔχοντες, ἀλλ' ἔτι ἀναίχθη
 ης. ἡμέρησι ἢ οὐ πολλῆσι μὲν τὴν ἀπὸ τῶν ἑσθλῶν
 βας ὑπερβῆν, ἠλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι. ἦγε ἢ αὐτοὶ
 Ἀρμυκίδης, αὐτῶν τῶν ἀσπῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ
 ἢ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν ἑσθλῶν, πέμψας ὁ Μαρδόνιος
 νιος ἰσθμίας, ἐκέλευσέ σφας ἀπὸ ἐωῦ τῶν ἐν τῷ
 πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ ἢ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτοὶ
 κῆρυξ ἠὲ πρὸς ἅπαντας. μὲν τῶν ταῦτα, διεξῆλθε
 10 μὲν Ἄρα τῶν στρατοπέδου τῶν Ἑλλευκῶν τῶν μὲν Μῆ-
 δων ἐόντος Φήμη ὡς κατακοντῆι σφας. διεξῆλθε
 ἢ δὲ αὐτῶν Φωκῶν τῶν τῶν. εἶτα δὲ σφί
 ὁ στρατηγὸς Ἀρμυκίδης παρῴειε, λέγων ταῖς δὲ,
 ὦ Φωκέες, παρῴειε γὰρ ὅτι ἡμεῖς οὗτοι ἄνθρωποι
 20 ποὶ μέμφοι παρῴειε θανάτῳ δώσειν, ἀλλὰ βε-
 βλημένοι ἔσομεθα Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἶπα ἔγωγε. νῦν
 ὦν ἄνδρα ἕνα πρὸς ἅπαντας ἡμεῶν χρεὼν ἐστὶν ἵκεσθαι ἀ-
 γαθόν. κρέσσον γὰρ ποιεῦν τὰ ἢ καὶ ἀμυνομένοις τε-
 λυθῆσαι ἢ ἀνάστα, ἢ ἄνθρωπος ἀγαθὸς ἀφῆλθε
 30 ρῖναι ἀγαθῶν μόρων. δὴ ἂν ματῆται ἡς αὐτῶν
 ὅτι ἐόντες βαρβάροι ἐπὶ Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον
 ἔρρασαν. ὦ μὲν ταῦτα παρῴειε. ἢ ἢ ἰσθ-
 μίας, ἐπεὶ σφας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαμον ὡς ἀ-
 πολέοντες, καὶ δὴ διετείοντο ταβέλεα ὡς ἀπῆσαν-
 τες καὶ κρυπτοὶ καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔσαν, πρὸς
 τῆ σφῆραντες ἐωῦτοι, καὶ πυκνώσαντες ὡς μέλι-
 σα. εἶτα ταῦτα ἢ ἰσθμίας ἔσπερον, καὶ ἀπῆλα-
 νον ὀπίσω. σὺν ἔχω δὲ ἀπεχεῖως εἶπα οὐτε εἰ ἦλθον
 40 μὲν ἀπολέοντες σὺν Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν
 ἐπεὶ ἢ ὄρων παρῴειε ἀγένοιον στρατοπέδους, δεῖσαν-
 τες μὴ καὶ σφίσι γῆραι τρώματα, οὕτω δὲ ἀπῆ-
 λαμον ὀπίσω ὡς γὰρ σφίσι ἐπετείλατο Μαρδόνιος
 οὐτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἰ ἢ ἀγῆς" με-
 50 τέρησι. ὡς ἢ ὀπίσω ἀπῆσαν ἢ ἰσθμίας, πέμψας
 Μαρδόνιος κῆρυκα, ἔλεγε ταῖς, Θαρσέετε ὦ Φωκέ-
 ες. ἀνδρες γὰρ ἐφαίητε ἐόντες ἀγαθοί, σὺν ὡς ἐγὼ ἐ-
 πωθανόμενοι. καὶ νῦν παρῴειε φέρετε ἢ πόλε-
 60 μον τῶν. βίεργασίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὐτε ἐμῆ, οὐτε
 βασιλῆα. ταῦτα ἢ Φωκῶν μὲν ἐς ἰσθμίας ἐγῆρον.
 70 Λακεδαιμόνιοι ἢ, ὡς ἐς ἢ ἰσθμίας ἠλθον, ἐν τούτῳ
 ἐστρατοπέδοντο. πωθανόμενοι ἢ ταῦτα ἢ λοιποὶ
 Πελοποννήσιοι, ταῖς ἢ ἀμείνω εἰδόμενοι, ἢ ἢ καὶ ὀρέ-
 οντες ἐξίοντες Σπάρτην, σὺν ἐδὶ χερσὶν λείπεσθαι
 τῆς ἰσθμίας Λακεδαιμονίων. ἐν δὲ ὦν τῶν ἰσθμίας
 80 καλλιερσάντων τῶν ἰσθμίας ἐπορεύοντο πόρτες, καὶ
 ἀπικρέοντες ἐς Ἑλευσίνα. ποιήσαντες δὲ καὶ εἶτα
 ταῖς, ὡς σφίσι καλλιέρετο, παρῴειε ἐπορεύοντο.

XVIII

XIX

1 Machinati sunt, vel, moliti. 2 Affirmare autem non possum an etc.

cum aut ab equo cadentem viderant
 aut occumbentem. ac ne tum quidem
 quum se recipiebant, quod actum erat
 cognouere: sed postquam constitere,
 quia nemo ipsis imperabat, statim desi-
 derauerunt ducem: cognitoque quod
 gestum erat, mutuo se adhortati, omnes
 in hostem equos admifere, vt mortuum
 eriperent. Eos autem conspicati non
 iam turmatim sed vniuersos pariter ir-
 tuere, ceterum exercitum in clamaue-
 runt. Sed dum omnis peditatus auxilio
 veniebat, interea cietur ac reptelium de
 cadauere. at vbi praesidio venere copiae,
 non amplius perstitere equites: ita nec
 mortuum eripere potuerunt, sed alios
 super illū e suis amifere. Digressi illinc
 duo circiter stadia, consultantes quid fa-
 cto opus esset, de creure sibi carentibus
 praefecto eundum ad Mardonium. Vbi
 in castra rediere, ingens luctus cum om-
 nem exercitum, tum vero Mardonium
 cepit, extincti Masistii, viri secundum
 Mardonium honoratissimi tam apud
 Persas quam apud regem: ita vt eiulatus
 eorum omnem Bœotiam peruaserit, &
 seipfos & equos & iumenta toronde-
 rint. Et barbari quidem suo more Mas-
 stium defunctum honorabant. Graeci
 autem, postquam equitarum inuaden-
 tium exceperere, & exceptum repulere,
 multo sunt audaciores effecti, & ante om-
 nia cadauer plaustrum impositum per
 stationes circumtulere. erat autem
 spectaculo digna proceritatis ac formae
 gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti
 relictis stationibus ad intuendum Mas-
 stium pergebant. Dehinc censuerunt
 ad Platæas descendendum, quod sibi
 Platæensis ager multo esset opportunior
 habendis castris quam Erythræus, cum
 propter aliam, tum propter aquandi com-
 moditatem. Vbi visum est in eum lo-
 cum & ad fontem Gargaphium, qui ibi-
 dem est, satius abire, & dispositis statio-
 nibus illic habere castra, sumptis armis
 abierunt per radices Cithæronis secun-
 dum Hyfias in agrum Platæensem. Eo
 quum peruenerere, stationes nationatim
 communierunt, proxime fontem Gar-
 gaphium, & sanum Androcratis herois,
 per non editos tumulos & locū planum.
 Ibi in distinguendis nationibus ma-
 gna sane altercatio extitit inter Tegea-
 tas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui
 alterū cornu tenerent arbitrantur: & sua

πεισύντα μιν εἶδον ἀπὸ τῶ ἰώπου, οὐτε ἀποθνήσκον·
 ἄναχωρήσιός τε γινόμενης καὶ ὑποστροφῆς,
 οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεὶ τε δὲ ἔστησαν, αὐτί-
 κα ἐπόθησαν, ὡς σφῆας οὐδέεις ἰωὸ ἄστων. μαθόν-
 τες δὲ τὸ γεγνηός, ἀφ' ἑλθουσάμφοροι, ἠλαμνον ἐπὶ
 ἰώποις πύμτες, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰ-
 δόντες δὲ Ἄ Α' Πλευαῖοι οὐκέτι χεῖ τελεα παρσε-
 λαιώνοντας ἐπὶ ἰωπίας, διὰ πύμτας, πύμ δὴ μύ-
 ρεπύμ ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πέζος ἀπασ ἐπε-
 βοήθη, ἐν τούτῳ μάχη ὄξεια παρὶ τῶ νεκροῦ γίνε-
 ται. ἕως μύμνω μοῦμοι ἔσαν Ἄ τειηκόσιοι, ἕσσω-
 ῦ τε πολλόν, καὶ Ἄ νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι
 τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὲ οὐκέτι Ἄ ἰωπόται
 ἐπέμνον, οὐδέ σφι ὄξεια ἔπει νεκρὸν ἀνελέσθαι,
 διὰ παρὸς ἐκείνῳ δήμοις παρσαπώλεσαν τῶ
 ἰωπίων. ἀποσῆσαντες ὡν ὄσον τε δύο σαδία, ἐ-
 βούλονον ὅ, ἡ χρεὼν εἶη ποίεειν· ἐδόκεε δὲ σφι,
 αἰαρχίης εἰούσις, ἀπελαμύνειν παρὰ Μαρδόνιον.
 Ἀπικομμένης δὲ τῆς ἰώπου ἐς τὸ γρατόπεδον, πέν-
 τος ἐποίησαντο Μασισίου παρὰ τε ἡ στρατὴ καὶ
 Μαρδόνιος μέγιστον σφέας τε αὐτοῖς κείροντες, καὶ
 ἐπὶ ἰωποις ἔα· ὑποζύγια, οἰμωγῆ τε χρεώμφοροι
 ἀπλέτω. ἀπαρὸν γὰρ πύμ Βοιωτίμυ κατεῖχε ἡ-
 χῶ, ὡς αἰδρὸς ἀπολομφορὸν μετὰ γε Μαρδόνιον λο-
 γμωπάτου παρὰ τε Πέρσησι καὶ βασιλεί. Ἄ μύμ
 νω βαρβαροὶ ἔσω παρὰ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐ-
 ἡμῶν Μασισιον. Οἱ ὅ Ἕλληνες, ὡς πύμ ἰππον
 ἐδέξαστο παρσαβάλουσαν, καὶ δόξασμφοροι ὡσδμφορ,
 ἐθάρρησαν τε πολλῶ μύμλον· καὶ παρὸς τα μύμ ἐς
 ἀμαξαν ἐσθέντες Ἄ νεκρὸν, παρὰ τας ἄξις ἐκόμ-
 ζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἔμω γῆς ἀξίος, μεγάλτεος εἶνεκα, καὶ
 κάλλεος. τῶ δὲ εἶνεκα καὶ ἄντα ἐποίηον, ἐκλεί-
 ποντες τας ἄξις, καὶ ἐφοίτων γησομφοροι Μασισι-
 ον. μύμ ὅ, ἐδόξε σφι ὅτι καταβίωαι ἐς Πλαταμας.
 ὁ γὰρ χῶρες ἐφαίνετο πολλῶ ἐάν ὅπιτηδεώτερος
 σφι ἐν στρατοπεδδύσεα ὁ Πλαταμικός τῶ Ἐρυθραί-
 ου, ἄ τε δμφορ, καὶ βυδρότερος. ἐς τῶτον δὲ Ἄ χῶ-
 ρον, καὶ ὅπι πύμ κρύμω πύμ Γαργαφίμ, πύμ ἐν τῶ
 χῶρῳ τούτῳ εἰούσαν, ἐδόξε σφι χῶρῶν εἶ) ἀπικέ-
 σθαι, καὶ ἀπαρξέντας στρατοπεδδύεσθαι. ἀνα-
 λαβόντες ὅ ἄ ὄπλα, ἦσαν ἀφ' τῆς ἰωωρείης
 τῶ Κιθαράδος παρὶ Ὑπίας ἐς πύμ Πλαταμίδα γῆν
 ἀπικομφοροι δὲ, ἐπάσαντο χεῖ ἔθνεα, πλῆστοι τῆς τε
 κρύμης τῆς Γαργαφίης, καὶ τῶ τεμύμτος τῶ Ἀνδρο-
 κράτεος τῶ ἠρωος, δὲ ὄξων τε οὐκ ὑψιλάν, καὶ ἀπέδρα
 χῶριον. Ἐν ταῦτα ἐν τῆ ἀπαρξί ἐγμφορ λογῶν
 πολλῶν ὡτισμὸς Τεγεατέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίεω γὰρ αὐτέων ἐκείτεροι ἔχον τὸ ἔτερον κέρεος καὶ

xxiii

xxiv

xxv

xxvi

1 Præter illum

ὁ μὲρ δὲ δεινὸν κέρας εἶχεν Λακεδαιμονίων μύριοι
 τέττων ἢ πένταχιλιάδους ἔοντας Σπάρτητας ἐ-
 φύλασσον φίλοι τ' εἰλωτέων πενταχιλίοι καὶ τρισ-
 μύριοι, πρὸ ἀνδρῶν ἕκαστον ἑπτά τετραμύριοι. ὡς οὐ-
 χίας δέ σφι εἶλοντο ἐσάναι ὅτι Σπάρτηται πρὸς Τε-
 γεάτας, καὶ ἡμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆ. τεττέων ἢ ἑξή-
 χιλιοι καὶ πενταχόσιοι. μὲν ἢ τέττοις ἴσαντο Κορινθίων
 πενταχιλίοι. πρὸ δέ σφι οὐ βέβητο πρὸς Πρω-
 νίω ἐσάναι Πουδαμητέων τ' ἐκ Παλλήνης ἑσὸν πα-
 ρέοντες τετραχόσις. τεττέων ἢ ἑξήμυριοι ἴσαντο Ἀρχα-
 δες Ὁρχομύριοι ἑξαχόσιοι τεττέων ἢ Σικυώνιοι τετρα-
 χιλιοι. τεττέων ἢ εἶχοντο, Ἐπιδαυρίων ὀκταχόσιοι. πα-
 ρὰ ἢ τέττοις, Τροζηνίων ἑπτάσποντο χίλιοι. Τροζη-
 νίων ἢ ἑξήμυριοι, Λεωρηνίων διηκόσιοι. τεττέων δέ,
 Μυκηνάων καὶ Τιρυνθίων τετραχόσιοι. τεττέων ἢ ἑξή-
 μυριοι, Φλιασίοι χίλιοι. πρὸ δέ ἢ τέττοις ἐσάσποντο Ἐρ-
 μιονέες τετραχόσιοι. Ἐρμιονέων ἢ ἑξήμυριοι ἴσαντο, Ἐρε-
 πιδέων τε καὶ Στυρέων ἑξαχόσιοι. τεττέων ἢ ἑξήμυριοι,
 Χαλκιδέες τετραχόσιοι. τεττέων ἢ, Ἀμωρηνίων
 πενταχόσιοι. μὲν ἢ τέττοις, Λυκαδίων καὶ Ἀνακρείων
 ὀκταχόσιοι ἐσάσποντο. τεττέων ἢ ἑξήμυριοι, Παλλήνης οἱ ἐκ
 Κεφαλληνίας διηκόσιοι. μὲν ἢ τέττοις Αἰγινήτων πεν-
 ταχόσιοι ἑπτάσποντο. πρὸ δέ ἢ τέττοις ἐπτάσποντο Μεγα-
 ρέων τετραχίλιοι. εἶχοντο ἢ τεττέων, Πλαταιέες ἑξαχό-
 σιοι. τελευταῖοι ἢ καὶ ὡς οὐχί Ἀθηνῶν ἑπτάσποντο, κέ-
 ρας ἔχοντες ὁ δῶνυμον, ὀκταχιλίοι ἑπτατῆρες ὁ
 αὐτέων Ἀρεΐδης ὁ Λισιμάχης. οὗτοι, πλείω τ' ἢ
 ἑπτάσποντο πρὸ ἀνδρῶν Σπάρτηται, ἔσαν ὀ-
 πλίτηται, σύμμοροι ἐόντες ἄριθμον τετταμυριάδων, καὶ
 ὀκτώχιλιάδων, καὶ ἑκατηντάδων ἑπτάσποντο, ὀπλίτηται μὲν
 πρῶτες συλλεγόμενοι ὅτι τ' ἑσάρβαρον, ἔσποντο ἑσόντο.
 φίλων ἢ πλείω ἢ ὅδε τ' ἢ Σπάρτητικῆς ἑξήσποντο,
 πενταχιλίοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτάσ-
 ποντο ἀνδρῶν καὶ τεττέων πᾶσι ἡσπέρηται ὡς ἐς
 πόλεμον. οἱ ἢ τ' ἑσόντων Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
 φίλων, ὡς εἰς πρὸ ἀνδρῶν, πενταχόσιοι καὶ τε-
 τραχιλίοι καὶ τρισμύριοι ἑξήσποντο. φίλων μὲν δὲ τ' ἀπὸ
 των μαχόμενοι ἢ πλείω ἢ ἑξήσποντο τετραμυριάδων, καὶ ἐνέα
 χιλιάδων, καὶ ἑκατηντάδων πάντων. τῶν ἢ σύμμοροι
 τῶν Ἑλλήνων τῶν συλλεγόμενοι ἐς Πλαταιὰς σὺν τε
 ὀπλίτηται καὶ φίλοις ἑσόντων μαχόμενοι, ἐνέκα
 μυριάδων ἑσόντων, μῆτις χιλιάδων, ὡς δὲ ὀκταχό-
 σίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπείων ἑσόντων
 πρὸ ἀνδρῶν ὄξε πληροῦντο αἱ ἐνέκα μυριάδων.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmo-
 niorum decem millia: quorum quinque
 millia erant Spartiatarum, quos custo-
 diebant leuiter armata trigintaquinque
 millia seruatorū, septenis seruis circa sin-
 gulos Spartiatarum collocatis. Applicau-
 erant autem sibi Spartiatarum, & honoris &
 virtutis ergo, Tegeatas numero mille &
 quingentos armatos. Secundū hos sta-
 bant Corinthiorum quinque millia.
 2 Præter hos inueniebantur apud Pau-
 saniam stantes trecenti Potidæata eo-
 rum qui ex Pallene erant. iuxta hos sta-
 bant Arcadum Orchomeniorum sex-
 centi: iuxta hos Sicyoniorum tria mil-
 lia. Hos sequebantur Epidauriorum o-
 ctoginti: super hos locati erant Træze-
 nii mille. iuxta Træzenios totidē Le-
 præata. post hos Mycenæorum & Ti-
 rynthiorum quadringenti. Secundum
 hos, mille Phliasii: dehinc Hermionen-
 ses trecenti. iuxta Hermionen-
 ses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta
 hos, Chalcidensium quadringenti. post
 hos, Ampraciatarum quingenti. post e-
 os, Leucadiorum & Anactoriorum o-
 ctoginti. Hos sequebantur Pallenenſium
 qui sunt ex Cephallenia, ducenti.
 post hos instructi Æginetarum quin-
 genti. iuxta hos Megalensium tria mil-
 lia, quos sequebantur Plataensium sex-
 centi. Vltimi & iidem primi stabant A-
 thenienses, læuum tenentes cornu, octo
 millia, duce Aristide Lyſimachi filio.
 Hi omnes, præter eos qui septeni circa
 singulos Spartanos stabant, fuerunt nu-
 mero triginta octo millia & septingenti,
 omnes grauis armaturæ, aduersus bar-
 barum contracti. Leuiter vero armati,
 triginta quinque millia, septeni circa
 singulos Spartiatarum collocati, quorum
 vnusquisque ad pugnandum erat in-
 structus. 4 Circa ceteros autem Lacedæ-
 monios ac Græcos singuli ferme leuiter
 armati numero trigintaquatuor mil-
 lia quingenti. Summa igitur totius leuis
 armaturæ, quæ pugnare posset, sexa-
 ginta millia quingenti. Totus autem
 Græcus exercitus qui ad Plataeas con-
 uenit pugnae aptus, tam leuis quam gra-
 uis armaturæ, fuit vndecim myriades,
 minus mille & octogentis, id est, centum
 octo millia ducenti. Sed numerum vnde-
 cim myriadam expleuere Theſpienses,

1 Delegerant autem Spartiatarum Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potidæata. 3 Ducenti Lepreata. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, utpote viro vno vnusquemque circumſistente. Id est, Ita quidem rationem huius numeri inueniunt ut reliquos Lacedæmonios & Græcos vnus vnus sibi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatarum. Dixit autem sic: id est, pro sic id est, ut modo dixerat, sic id est, ut supra. Quod & ipsum Valla potius quam per nominatum, vertisse ita debuit, utpote septenis circa singulos Spartiatarum collocatis. vel, utpote septenis vnusquemque Spartiatarum circumſistentibus. 5 Sexaginta nouem millia. nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & octoginta quatuor (id est, quingenti) interiectum est quatuordecim, quæ Valla fortasse in suo exempli non habuit.

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Afopum castra distributi communierant. Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plataas esse, & ipsi ad Afopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedeabant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infimius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocavit Medos, ut ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Træzeniorum & Lepreatarum ac Titynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiarum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anacloriis, & Leucadiis, & Pallenenibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Atheniensium Plataensiumque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatusque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque accolas. Hæc nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Myforum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibata erant, in terrâ translati.

πρῆστον γὰρ καὶ Θεσσιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ὡσεὶ ὄντες, ἀριθμὸν ἑξ ὀκτακοσίων καὶ χιλίων.
 ὅπλα δὲ ἔει ἔχει εἶχον. ἔτοι μὲν ἦν ἄρδεντες ἐ-
 πὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδούοντο. Οἱ δὲ ἀμ-
 φι Μαρδόνιον βαρβάροι, ὡς ἀπεκλήδυσαν Μασί-
 σιον, πρῆσαν, πυθόμενοι εὖ Ἑλλήων εἶ) ἐν Πλα-
 ταῖσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ τῷ τῆ βέοντα.
 ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὡδε ὑπὸ Μαρδόνιου
 καὶ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ
 10 πολλὸν γὰρ ὡσεὶ ἔσαν πλήθει Πέρσας, ἐπὶ τὴν ἄξις
 πλειῶνας ὀκτακοσίων, καὶ ἐπέστησαν τῷ Τεγεάταις.
 ἔταξε δὲ ἔτα) ὁ, πρῆστον αὐτῷ διωπατώπατον πρῶ
 ἀπολέξας, ἔστησε αὐτίον Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ ἀ-
 δεύετον πρῆταξε καὶ εὖ Τεγεάταις. ταῦτα δὲ
 ἐποίησε, φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θεσσιέων.
 Περσέων δὲ ἐχρημόους ἔταξε Μήδους: ἔτοι δὲ ἐπέ-
 ρον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαγῆτας, καὶ Ὀρχομενί-
 οὺς τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχρημόους ἔταξε
 Βακτερίους: ἔτοι δὲ ἐπέστησαν Ἐπιδαυρείους τε καὶ
 20 Τρεζηνίους, καὶ Λεπρεατῆτας τε καὶ Τίρυνθίους, καὶ
 Μυκηνάους τε καὶ Φλιασίους. καὶ δὲ Βακτερίους,
 ἔστησε Ἰνδοὺς: ἔτοι δὲ ἐπέστησαν Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐ-
 ρετρεαίους, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν
 δὲ ἐχρημόους Σάκας ἔταξε: οἱ ἐπέστησαν Ἀμπρα-
 κητάς τε καὶ Ἀνακτορείους, καὶ Λοκροὺς, καὶ Πα-
 λέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχρημόους ἔταξε
 αὐτίον Ἀθηνάων τε καὶ Πλαταέων καὶ Μεγαρέων,
 Βοιωτῆς τε καὶ Λοκροὺς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλίους, καὶ
 Φωκέων εὖ χιλίους. ἔγὰρ ὦν ἀπὸ μὲν τῶν Φωκέων
 30 ἐμῆδιστον, ἀλλὰ ἴνες αὐτέων, καὶ τῶν Ἑλλήων ἡξον,
 ὡσεὶ τῶν Παρνησῶν κατεληλημένοι. καὶ ἐπὶ τὴν ὄρ-
 μενόμενοι ἐφείον τε καὶ ἦσαν πρῶτε Μαρδόνιου στρα-
 τῶν καὶ εὖ μετ' αὐτῶ ἔοντες Ἑλλήων. ἔταξε ὁ καὶ
 Μακεδόνας τε καὶ εὖ τῶν Θεσσαλίῶν οἰκειόμενοι
 καὶ εὖ Ἀθηνάων. Ταῦτα μὲν τῶν ἑθνέων ἄρ-
 μέντα ὀνόμασαν τῶν ὑπὸ Μαρδόνιου ἄρδεν-
 των, ταῦτα δὲ ἐπιφάνεσά τε ἰὺ καὶ λόγῳ πλεί-
 στου. ἐπὶ τῶν δὲ καὶ ἄλλων ἑθνέων ἀνδρες ἀναμε-
 μιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηάκων, καὶ Μυσῶν τε
 40 καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων: ἐν δὲ, καὶ Αἰθιοπῶν
 τε καὶ Αἰγυπτιῶν, οἱ τε Ἐρμωτίβιες, καὶ τῶν Κα-
 λασίειες, καλεόμενοι μαχαιοφόροι: οἱ δὲ εἶσι
 Αἰγυπτιῶν μοῦνοι μάχαιοι. τῶν τῶν ἐπὶ εὖ ἐν Φα-
 λῆρα, ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβίβασατο, ἔοντες ἐπιβάτας.

XXX

XXI

332

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximisque fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant. Phrygum & Thracum, & Myc. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries qui vocantur Ensiseri: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem à nauibus quibus vehabantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπὶ ἠπείρου ἐς τὸ πικρὸν ἄμα Ξέρξης ἀπ-
 ικόμηνον ἐς τὰς Ἀθῆνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν
 δὲ βραβυλίων ἑσθλὰ τεύχοντα μυριάδες, ὡς καὶ
 πρῶτον μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν
 Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν ἑσθλὸς Δριθμόν
 (οὐ γὰρ ὦν ἠελθμῆσοδον) ὡς δὲ ἀπεικάζουσι, ἐς
 πέντε μυριάδας συλλεγῶν εἰκάζω. οὗτοι ἄ
 ἄρτα ἄντε πεζοὶ ἑσθλὴν δὲ ἵππων χωρὶς ἐτέτα-
 κτο. Ὡς δὲ ἄρα πῶντες ἄ ἐπιτάχατο κτ' ἐ-
 θνεα καὶ κτ' τέλεα, εἰθῶτα τῆ δὲ τέρῃ ἡμέρῃ ἐ-
 θύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἕλλησι μὲν, Τιταμνός
 Ἀντιόχου καὶ ὁ θυόμνος. Ἐπὶ γὰρ δὲ εἶπετο τὰ
 στρατῶματι τούτῳ μάρτυς. Ἐ, εὐντα Ἡλείων,
 καὶ ἡγεὺς τῶ Γαμιδέων Κλυθιάδην, Λακεδαιμό-
 νιοι ἐποίησαντο λεωσφότερον. Τιταμνῶ γὰρ μάρ-
 τυθόμνῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γένου, ἀεὶ ἴλε ἢ Πυθίη,
 ἀγῶνας εὐν μεγίστοις ἀγαρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν
 δὲ ἀμφοτέρων τῶ γρησῆσι, πρῶτον ἴσι γυ-
 μνασίοισι, ὡς ἀγαρήσομνος γυμνικοῖς ἀγῶνας. ἀ-
 σκέων δὲ πενταέθλον, πρῶτον ἐν πάλασμα ἑδραμε-
 νικῶν ὀλυμπιάδα, Γερωνύμῳ τῶ Ἀνδρῶ ἐλθῶν
 ἐς εἶν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι ὅσα ἐς γυμνι-
 κούς, ἀλλ' ἐς Δρησῶν ἀγῶνας φέρου ὁ Τιταμνός
 μάρτυθιον, μισθῶ ἐπειράνῃ πείσομεν Τιταμνόν
 ποιέεσθαι ἄμα Ἡρακλειδέων ἴσι βασιλῶσι ἡ-
 γεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποι-
 θύμνος Σπάρτητας φίλον ἄνῃ πρῶτον, μα-
 θῶν τῶν, ἀεὶ ἴμα, σμῆνων σφι, ὡς ἴμιν πο-
 λιτήν σφῶτερον ποιήσωνται, τῶ πῶντων μεταδι-
 δόντες, ποιήσει τῶντα, ἐπὶ δὲ ἴμα μισθῶ δὲ ἴ. Σπάρ-
 τῆσι δὲ, πρῶτον μὲν ἀκούσομεν, δεῖν ἄ ποίειω τε
 καὶ μελλέσθαι τῆς γρησομῶν τῶ πρῶτον. τε-
 λος δὲ, δεῖματος μεγάλου ὅτι κρημαθῶν τῶ Περ-
 σικῶ τούτου στρατῶματος, κατάνεον μεθύντες. ὁ
 ὅ, ἴμοις τετραμνῶν σφέας, ἴδ' ἴτω ἐφ' ἑπὶ ἴρ-
 κέεσθαι τῶ τῶσι μοῦοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ καὶ ἄ ἀδελ-
 φῶν ἐωυτῶ Ἡγίω ἡγεσθαι Σπάρτην ἄν ὅτι ἴσι
 ἀδελφοῖσι λόγῳσι ἴσι καὶ ἀδελφῶν γίνεται. Τῶντα δὲ
 λέγων ἔπ' ἐμίμετο Μελαμποδα, ὡς εἰκάσαι,
 βασιλῆν τε καὶ πολιτήν ἀγέομνος. καὶ γὰρ δὲ
 καὶ Μελαμποδες, τῶ ἐν Ἀργεῖ γυμναθῶν μδρῶσι-
 ὶων, ὡς μιν ἄ Ἀργεῖοι ἐμῶσῶν ἴκ Πύλου παῦ-
 σαί τῶ σφῶτερος γυμναθῶν τῆς νοῦσου, μισθῶν
 πρῶτον ἐπὶ τῆς βασιλῆν ὁ ἴμοις. ὅσα ἀνα-
 γρηθῶν ὅτ' Ἀργεῖων, ἀλλ' ἀπῶντων, ὡς ἐμῶντο
 πολλῶ πλῶνες τῶ γυμναθῶν, ἴτω δὲ ἴσασάντες τῶ ὁ
 Μελαμποδες πρῶτον ἐπὶ ἴσασάντες οἱ τῶ δα.

γρ. πρῶτον
 ἴμοις
 ὅσα πλῶνες

non enim cum pedestribus copiis, quæ
 cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii
 censi fuerant. Barbarorum igitur (ut et-
 iam superius ostensum est) triginta my-
 riades fuere: Græcorum vero Mardo-
 nii auxiliariorum, nemo numerum (ne-
 que enim numerati fuerant) nouit. Ut
 autem coniectura colligi licet, ad quin-
 que myriades fuisse coniecto. Tot ex
 aduerso instructi fuere pedites: equita-
 tus vero seorsum erat collocatus. Ita
 dispositi nationatim manipulatimque,
 utriusque postero die sacrificauerunt. Apud
 Græcos haruspex erat Tisamenus
 Antiochi filius. is enim hunc exercitum
 vates comitabatur, Eleus quidem & ex
 genere Iamideorū Clytiades, sed à La-
 cedæmoniis ciuitate donatus. Nam cō-
 sultanti vaticinium apud Delphos de
 prole respondit Pythia quinque ipsum
 maximas palmas è certaminibus repor-
 taturum. oraculo non intellecto Tisa-
 menus gymnasiis operam dabat, tanquā
 gymnicas victorias adepturus, quomq;
 se exerceat in quinque certaminibus,
 in vno, dum currit Olympia, venit in
 contentionem victoriæ cum Hierony-
 mo Andrio. Lacedæmonii autem in-
 terpretantes non ad gymnica certami-
 na spectare Tisameni oraculum, sed ad
 bellica, conabantur eum mercede con-
 ducere ut vna cum Heraclidis bellorū
 dux regibus foret. Hic animaduertens
 Spartiatarum plurimi facere ipsius amici-
 tiam, abnuebat: quod negaret se alio
 pretio id facturum quam si Spartiatam
 se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis
 impertientes. Id Spartiatæ quum audif-
 sent, ab initio ferentes indigne, oraculū
 missum omnino fecerunt: tandem im-
 minente hoc ingenti Persici exercitus
 metu, annuebant, impertireque homini
 volebant. Eos iste immutatos intelli-
 gens, negare iam se eo solo esse conten-
 tum: sed oportere fratrem suum Hegiā
 etiam fieri Spartiatam eadem condicio-
 ne qua & ipse fieret. Hoc autem dicens
 imitabatur (ut coniectare licet) Melam-
 podem, regnum pariter & ciuitatem de-
 poscens. Etenim Melampus quum ab
 Argiuis mercede conduceretur è Pylo
 ad compescendum morbum furoris mu-
 lierum Argiuarum, deposcebat pro mer-
 cede dimidium regni. recusantibus id
 Argiuis atq; digressis, quū plures è muli-
 eribus insaniret, ita obtemperates, quod
 Melampus poposcerat daturi reuerterūt.
 Ibi ille

xxxii

xxxiii

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulcurum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XX XIV Ita Spartiatæ Tifameno, quo maiorem in modum egebant, profus assenserunt: & concessu istorum Tifamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatū est ad Plataeas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipænsibus cū vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimū peractum fuit quinque certaminum. Tifamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Plataensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Alopum transgressi pugnam capesserent. Mardonio autem capessendæ pugnae audio nō extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimū. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeffi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vt pote pro anima sollicitus, & qui ante mortem multa ac tristitia foret passurus, rem perpetravit fide maiore. nam vt erat ligneis atque ferratis soleis vincus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniū quæ nos nouimus animosissimum. ¹ Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamē subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdium syluis se abdens atque immorans, vt trinocatio Tegeam peruenit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐν αὐτὰ δὴ ἐπὶ ῥέγῳ, ὄρεων αἰεὶς τετραμύ-
 μύροις, φασὶ, ἡ μὴ καὶ τὰ ἀδελφεῶν Βιδύλι μετα-
 δῶσι ὁ τριτημόριον τῆς βασιλείης, οὐ ποιήσειν ἑ-
 βούλονται. Ὁ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς τει-
 νόν, καταγέοιοι καὶ αὐτὰ. Ὡς δὲ καὶ Σπάρτη-
 ῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τῷ Τισαμνῶ, πρότερος
 σιωχῶρεόν Ὁ, συγχωρησαίτων δὲ καὶ αὐτὰ
 τῷ Σπάρτηντων, οὕτω δὴ πέντε σφι μνησθῶ-
 μῶρος ἀγῶνας ἑὸν μεγίστοις Τισαμνῶς ὁ Ἡλείος,
 ἡρόμῶρος Σπάρτηντης, συγκαταρῆει. μοῦνοι δὲ
 δὴ πῶντων ἀνδρῶντων ἐγγόντο οὕτω Σπάρτη-
 νται πολίτηται. Ὁ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἳ δὲ ἐγγόντο ἑῖς
 μὲν καὶ πρῶτος, ἑῖς ὁ ἐν Πλαταιῆσι ἑπὶ ῥ, ὁ ἐν
 Τεγῆ πρῶτος Τεγεῆτας καὶ Ἀργεῖοις ἡρόμῶρος μὲν
 δὲ, ὁ ἐν Διπαῦδοι πρῶτος Ἀρκάδας ἡρόμῶρος, πλῆ-
 Μαυλιένων ἑπὶ ῥ, Μεσσηνίων ὁ πρῶτος τῷ Γαδμῶ-
 ῦσατος ῥ, ὁ ἐν Τανάγρα πρῶτος Ἀθιωάοις τε καὶ
 Ἀργεῖοις ἡρόμῶρος. ἑῖς ῥ ὕσατος κατεργάσθη
 τῷ πέντε ἀγῶνων. Οὗτος δὴ ὅτε ἴσσι Ἑλλη-
 20 σι ὁ Τισαμνῶς, ἀγῶντων τῷ Σπάρτηντων, ἐμῶ-
 τῶετο ἐν Πλαταιῆσι. ἴσσι μὲν νῦν Ἑλλησι καλῶ
 ἐγίνετο αἰεὶ ἀμωορῶνοις ἀβασιῶ Ὁ Ἀθ-
 πῶν, καὶ μάχης ἀρχῆσι, οὐ. Μαρδονίῳ ῥ πρῶ-
 θυμορῶρος μάχης ἀρχῆσι, οὐ ἑπὶ τῆδε ἐγίνετο αἰ-
 30 ἰεῖς ἀμωορῶρος ῥ καὶ τῶ, καλῶ. καὶ γὰρ ἑῖς
 Ἑλλῶνισσι ἰεῖσι ἐχρῆετο, μῶν ἔχων Ἡγῶσι-
 στρατην, ἀνδρα Ἡλείον τε καὶ τῷ Τελλιαδέων ἐόν-
 τα λογιμῶτατον. Ὁ δὲ πρῶτερον τῶτων Σπάρ-
 ῆται λαβόντες, ἐδῆσαν ἑπὶ θανάτω, ὡς πεποιθῶ-
 30 τες πολλά τε καὶ ἀνάσσια ἑπὶ αὐτῶ. ὁ ῥ, ὅτε
 τῶ κακῶ ἐχρόμῶρος, ὡς τε πρῶτων πρῶ τῆς ψυχῆς,
 πρῶ τε τῶ θανάτου πησομῶρος πολλά τε καὶ λυ-
 γρῶ, ἔργῶν ἐργάστω μέζον λόγῶ. ὡς γὰρ δὴ ἐ-
 δέδετο ἐν ζῦμῶ σιδηροδέτω, ἐσενεῖθεν ῥως σι-
 δηίου ἐκράτησε. αὐτῶ ῥ ἐμνησθῶτα ἀνδρει-
 ὄτατον ἔργῶν πῶτων τῷ ἡμεῖς ἴδῶν. σαθμῶσα-
 μῶρος γὰρ ὅκως δὲ ἐλβύσται Ὁ ὁ λῶπον τῶ ποδῶς,
 ἀπέταμε Ὁ τῶρον ἐωῦτῶ. αὐτῶ δὲ ποιήσας,
 ὡς φυλασθῶμῶρος ἑπὶ φυλάκων, δερῶζας τῶ ἴ-
 40 χον, ἀπέδρη ἐς Τεγῆν, αἰς μὲν νύχτας πορῶορῶ-
 νος, αἰς δὲ ἡμέρας καταδύων ἐς ὕλῶ, καὶ αὐλι-
 ζῶμῶρος οὕτω, ὡς τε Λακεδαμονίων πῶμῶμῶ
 διζῶμῶρων, τρίτη βύφῶνη ἡμέσται ἐν Τεγῆ. ἑῖς
 δὲ ἐν θῶματι μεγάλα ἐπέχεσται τῆς τε ἑλμῆς,
 ὄρεόντας ὁ ἡμίτομον τῶ ἑπὶ ποδῶς τῶ κείμῶρος,
 κακῶνον οὐ δυναμῶροις βῶρεῖν. ὅτε μὲν οὕτω

333

XX XIV

XXXV

XXXVI

¹ Sunt qui catastam interpretentur. ² Pedis enim extremam partem rescuit, quum prius ad reliquam educendam di-
 mensus spatium esset.

Αφ' ου γὰν Λακεδαιμονίους, καταφύγει ες Τεγέ-
 λω, εοσδαν οσα ερθιμω Λακεδαιμονίοισι τδ τον
 χρονον. υγιης δε ηρόμος, και παρσσηπαρδμος
 ξυλινον ποδα, και τεσ ηκεε οκ της ιθεις Λακεδα-
 μονίοισι πολεμιοσ. ου μδ τοι ες γε τελοσ
 ειχε δ' ερσοσ δ' ες Λακεδαιμονίοισι συγκεκυρημερον.
 ηλω γαρ μδυτθιόρδμος εν Ζακυθω εω' αυ-
 τη, και απεθανε. Ο μδ τοι θανατοσ ο Ηγιο-
 στρατοσ, υστερον εημεσ τησ Πλαταιηδων. Οτε δ'
 επι τησ Α'σπησ τασ Μαρδονίω μεμωστωμεροσ
 οσα ολθρον, εθιετο τε και παρσσημεροσ κ' δ' ερσοσ
 δ' Λακεδαιμονίων, κ' κ' δ' κερδοσ, ωσ δ' οσα οκαλ-
 λιερεε ωστε μαχεσθαι, ουτε αυτισι Περσοισι, ουτε
 τισι μετ' οκεινων εοδοσι Ελλιωων, (Ειρον γαρ και ε-
 τειεω' εωυτησ μδνιν Ιππομαχον, Λθυκαδρον αν-
 δρα) επιρρεονταν δε τησ Ελλιωων, και γνωμερων
 πλειωων, Τιμογηιδησ ο Ερπιοσ, ανηρ Οθηβαοσ,
 σιωεβουλθεσ Μαρδονίω τασ οκβολασ τησ Κιθα-
 ρανοσ φυλαξαι λεγων ωσ επιρρεοισι Ελλιωεσ
 αιει αια πασδν ημερων, κ' ωσ ετολαμφοισι συχνοσ.
 Ημεραμ δε σφι αιτικα τημεροισι ηδη εγεγηνεσαν ο-
 κτω, οτε τωτα οκεινοσ σιωεβουλθεσ Μαρδονίω.
 οδ, μαθαν τ' οραίνεσιν δι' εχουσαν, ωσ ωφρονη-
 ημετο, πημπει τωσ Ιππων εσ τασ οκβολασ τασ Κιθα-
 ρανιδασ, αι' επι Πλαταιεων φεροισι τασ Βοιωτοι
 μδν, τρεισ κεφαλασ καλεοισι, Α'θιωαοι δε, δρυοσ
 κεφαλασ περιφεντεσ δε Ιπποταμ, ου μεττω
 απικνωτο. εσβαλλοντα γαρ εσ δ' πεδιον, λαμβά-
 νοισι εωσ τωσ τε πεντακωσια, σιθια αηροντα επο
 Πελοποννησου εσ δ' ερατοπεδον, και ανδροσ τοισι
 334 Απωντο τισι ζυγοισι. ελθοντεσ δε τωσ τωσ αυ-
 γηωσ Περσαμ, αφειδεωσ εφονθλον, Φειδδωμοισι ου-
 τε εωσ τωσ οσδενοσ, ουτε ανδροσ τοισι. ωσ δε α-
 δωσ ειρον κτεινοντεσ, ελοισι πα αυτεων ηλασμων πε-
 ριβαλλομεροισι εωσ τε Μαρδονιον και εσ δ' ερα-
 τοπεδον. Μετα η τωσ ερρον, ετερεσ δυο ημε-
 ρασ διετεισαν, οσδε τεροισι βουλομεροισι μαχησ αρ-
 ξαι. μεζεμδν γαρ τησ Α'σπησ επιισδν βαρ-
 βροισι, παρωμεροισι τησ Ελλιωων, διεβαμον η οσδε-
 τεροισι η μδ τοι Ιπποσ η Μαρδονία αιει παρσσηκειω τε
 και ελυπεε οσδ' Ελλιωασ. Ο γαρ Οθηβαοι, ατε μη-
 διζοντεσ μεγαλωσ, παρσσημασ εφεροισι πολεμον,
 και αιει καταηγοντο μεζεμ μαχησ. Ο δε επο τωσ
 παρω δεκωμεροισι Περσαμ τε και Μηδοισι, μαλα εσχον οι
 απεδεινωτο ερεπασ. Μεζεμ μδν νω τησ δεκα
 ημερεων

Lacedaemoniis elapsus, in Tegeam, quae
 per id tempus non erat pacata Laceda-
 moniis, transfugit. Sanato vulnere &
 ligneo pede ascito, ex professo Laceda-
 moniis hostis extitit. Sed non ad po-
 stremum ei protractum in Lacedaemo-
 niis odium profuit. nam in Zacyntho
 quum vaticinaretur, ab his captus atque
 interemptus est. Verum hic Hegesitra-
 ti interitus posterior rebus Plataensibus
 fuit. Tunc autem is a Mardonio non ex-
 igua summa conductus, cupide sacrifi-
 cabat, cum in Lacedaemonios odio, tum
 lucri gratia. Quum igitur extra non es-
 sent pulchra ad pugnam committendā
 neque ipsis Persis, neque Graecis
 qui cum illis erant, (habebant enim &
 Graeci suum haruspicem quendam Leu-
 cadium Hippomachum) quumque
 dilaberentur multi Graeci, suavit Mar-
 donio Timogenides Herpyis filius vir
 Thebanus ut exitus Citharonis custo-
 diendos curaret, quod diceret assidue
 Graecos ad hostem quotidie transire,
 seque complures deprehendisse. Iam
 autem dies octo abierant positis et regio-
 ne castris, quum iste Mardonio hoc
 consilium dedit. Mardonius, admo-
 neri se probe intelligens, primis tene-
 bris equitatum mittit ad ingressus Ci-
 tharonis qui Plataeas ferunt: quae Bceo-
 tii Tria capita, Athenienses Capita quet-
 cus appellant. Equites missi non frustra
 pervenere. nacti enim ingredientia cam-
 pum quingenta iumenta quae commea-
 tum e Peloponneso ad exercitum sub-
 uehebant, diripiunt: & eos qui iumenta
 sequebantur, immisericorditer truci-
 dant, neque iumentis neque hominibus
 parcentes. In quibus occidendis postea-
 quam satis sunt grassati, cum ceteris quae
 eripuerant, ad Mardonium sunt & ad
 exercitum reversi. Post hanc rem gesta
 biduum absumptum est, neutris pugna
 laceffere volentibus. nam etsi Alope te-
 nus barbari processerant irritandi Grae-
 cos gratia, neutri tamen sibi transeun-
 dum statuebant. equitatus modo Mar-
 donii progrediebatur, & Graecos mole-
 stia afficiebat: quia Thebani, utpote in
 amorem Medorum vehementer pro-
 pensum, ferebant alacriter bellum, &
 assidue prouehabantur usque ad praec-
 lium: deinde excipientes Persae pariter
 ac Medi praecipue praecleara facinora
 edebant. His amplius ad decem usque

1 Quumque subingrederentur Graeci, & eorum numerus cresceret, 2 Subingredi quotidie Graecos, & fore ut ipse mul-
 tos interciperet. Iam autem d. dies

dies nihil est actum. ¹ at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Plataeas castris erectione positis, & Mardonius stationem gravaretur, ibi venire in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vit apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantum hæc fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ¹⁰ ipsis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim ut illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suam esse quam Græcorum exercitum, & fatius primo quoque tempore configere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more servato debere configere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil no-

ήμερέων σθέν' ἐπιπλεῦν ἐγένετο τουτέων' ὡς ἔνδεκάτῃ ἐγγύστε ἡμέρῃ ἀπὸ κατηλύοισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῆσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνας πολλῶν πλεονέες ἐγγύστεσαν, καὶ Μαρδόνιος παρῆμιέκτε τῆ ἔδρῃ, εἰθάρτα ἐς λήγεις ἦλθον Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρυέω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνακίος, ὅς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἡ ἀπὸ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλδομένων δὲ αἰδέεσσαν ἀγνώμῃ ἢ μὲν Ἀρτάβαζου, ὡς χρεῶν εἶη ἀναλβύσαντας τὴν ταχίστην πόρταν τῷ στρατῷ, ἵνα γένοιτο τῆς δὲ Θεβαίων, εἴη αὐτῶν τῷ σφίεσειν ἡμεῖς πολλῶν, καὶ χροῖον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἰσχυρίω τε ἰσορρομῶς ἀφῆρθεσθε ἀπὸ ποιειώτας ἑαδὲ. ἔχει γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ὀπίστημον, πολλὸν δὲ καὶ ἀσημον. πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρῶν τε καὶ ἐκπώματα. τουτέων Φειδομύθοις μηδενός, ἀφῆμπειν ἐς τὸν Ἕλληνας, Ἕλλησων δὲ μέλιτα ἐς τὸν παρῆμιέκτεσιν ἐν τῆσι πόλιοισι καὶ ταχίως σφέας παρὰ δώσειν τὴν ἐλευθερίω, μηδὲ ἀνακινδυνώθειν συμβάλλοντας. τουτου μὲν ἡ αὐτῆ ἔγχετο καὶ Θεβαίων γνώμη, ὡς παρῆμιέκτεσιν πλεονέει καὶ τουτου Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονέστη, καὶ οὐδαμῶς συγγνωσκόμενη. δοκέειν τε γὰρ πολλῶν κρέσσονα εἶη τὴν σφετέρωσιν φρασίω τῆς Ἕλλησικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίω, μηδὲ παρῆμιέκτεσιν συλλεθρομῶσι ἐπὶ πλεονάσιν γίνεσθαι τῆσιν συλλεθρομῶσιν. ἑα τε σφέα τα Ἡγήσοισι εἶη εἶναι χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῶν Περσέων χρεωμῶσι συμβάλλειν. τουτου ἰούτω δὴ καμῶτος, ἀντέλεγε σθένεις. ὡς τε ἐκράτεε τῆ γνώμη ὁ γὰρ κρείστος εἶχε τῆσιν ἡσ ἐστὶ ἐκ βασιλῆος, ἀλλ' ἐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμην ὡν σὺν ταξιαρχίσι τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐαυτῶν ἑόντων Ἕλλησων σὺν στρατηγίσι, ἡρώτα εἶπὶ εἰδῶσιν λόγιον παρὰ Περσέων, ὡς ἀφῆρθεσθε ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγῶντων ἰτ' ἐπικλητῶν, τῶν μὲν ἐκ εἰδῶτων σὺν χρησμοῖσι, τῶν δὲ εἰδῶτων μὲν, ἐν ἀδείῃ ἰού ποιδομῶσιν δὲ λέγειν, αὐτῶσιν Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπὶ τῶν ὑμῶσι ἢ ἴτε σθένει, ἢ οὐ τολμάτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς βὺ ὀπίστημῶσιν. ἐστὶ λόγιον ὡς χρεῶν ἐστὶ Πέρσας ἀπικρομῶσι ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἀφῆρθεσθε ἰεθὸν ἐν Δηφοῖσι, μὲν δὲ τὴν ἀφῆρθεσθε, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖσιν τῶν αὐτῶν τῶσιν ὀπίστημῶσιν οὐτοῖσι τε ἡμῶσιν ἐπὶ τοῖσιν τῶσιν, οὐτὲ ἐπιχειρήσομεν ἀφῆρθεσθε. ταύτης τε εἶνεκα τῆσιν ἀπὸ σὺν ἀπολέσθαι. ὡς τε ὑμῶσιν ὅσοι τυγχάνοισι βύνοισι ἑόντες Πέρσῃσι,

1 Quum autem iam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam gravate ferret, ibi venire in colloq.

ἦδε αὖτε τῶδε εἶνεκα, ὡς ὁ ἑσσομένης ἡμέρας Ἑλλήνων. αὐτὰρ ὅσφι εἶπας, δάδ' ἔσθ' ἐσήμανε πῶς ἀρτέεσθαι τε πόρτα, καὶ θύκρινά ποιεῖσθαι, ὡς ἄμα ἡμέρη τῆ ὀπιούση συμβολῆς ἑσσομένης. Τούτων δ' ἔχων γὰρ χρῆσθαι Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχων, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. δῆα τὰ μὲν Βακιδί βῆσι ἐς αὐτὴν τὴν μάχην πεποιημένα,

τὴν δ' ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀφωπῶ λεχέποιῃ

335

Ἑλλήνων σινοῶδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰσχυρῶς, τῆ πολλοὶ πεισέον, ἔσθ' ἄρα χεῖρ ἰσχυρῶς τε, τοῦτο φέρων Μήδων ὄπῳ ἀσίμων ἡμῶν ἐπέληθη.

αὐτὰ μὲν ἔσθ' ἀπλήσια τυτοῖσι δῆα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δ' ἑσσομένης ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάκκης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμένων, καὶ πῶς αἰνεῖσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πῶς ἡ νύκτις παρελήλυθε,

καὶ ἡ σὺ χηρὴ ἐδόκει εἶναι ἀνὰ τὰ στρατοπέδα, καὶ μάλιστα ἄνδρες οἱ εἶναι ἰσχυροὶ, τὴν κῆρυκα πῶς ἐσέλασας ἰσχυρὰ πῶς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηνῶν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντιος, στρατηγὸς τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξθη τοῖσι στρατηγῶσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δ' ἐκφυλάκων ἄμυρ σπλευῶες πῶς ἐμῶν, ἄμυρ δ' ἔσθ' ὅτι αὐτὸν στρατηγὸς ἐλθόντες ἔλεγον ὡς ἄνδρος ἡκεῖ ἐπ' ἰσχυροῦ ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν Μήδων ὅς δῆα μὲν ὁ δὲν πῶς ἀγνοοῖ ἔπος, στρατηγὸς δ' ὀνομάζων,

ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτὰ ἤκουσαν, αὐτίκα ἔπεισαν ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικου-

μῶροι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος αὐτῶν, Ἄνδρες Ἀθηνῶσι, πῶς ἀθήκω ὑμῖν αὐτὰ ἔπος αὐτῶν ἡγήματα, ἀπὸρρήτα ποιδίμωρος πῶς μὴ δένα λέγειν ὑμέας δῆλον ἢ Πανσανίῳ, μή με διαφθείρητε. ὁ δὲ γὰρ ἀνέλεγον, εἰ μὴ μετὰ ἄλλοι μὲν σωμαπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γὰρ Ἑλλήνων ἄλλοι εἶμι πῶρχαῖον, καὶ αὐτὸ ἐλθόντες δεδουλωμένω ὅτι ἀνέλεγοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δ' ὅτι ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῆ στρατῆρ' αὐτὰ σφάγια οὐ δύναται καὶ αὐτὴν ἡμέρη ἀνέμαχεσθαι νῦν δὲ ἄνδρες δέδεται, αὐτὸ μὲν σφάγια εἶναι χαίρειν, ἄμα ἡμέρη δ' ἀφασκῶσιν συμβολῆν ποιεῖσθαι. κατὰρ ῥῶδην κε γὰρ μὴ πλεῖωες σωμαρῆτε, ὡς ἐγὼ εἶκαζω. πῶς αὐτὰ ἐπιμαρῆσθε. ἢ δ' ἄρα ἔσθ' ἄρα ἀπὸρρήτῳ τῆ συμβολῆν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπῆρετε

voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit ut omnia appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse,

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis Barbarica Graiis acies clamore coibunt. Hic multi occumbent defuncti munere vita, Quando sagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Museo noui ad Persas spectauisse. Fluius autem Thermodon Tanagram ac Glifantem interfuit. Insequenti nocte quam Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusque suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Atheniensium adiecit, efflagitauitque suos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquit quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Atheniensium duces, vel se in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba, pro deposito trado, necui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eratis. Quod haudquaquam dicerem nisi de vniuersa Græcia sollicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam pro libera feruentem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non posse, alioqui olim iam conficturum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & ubi primum illuxerit, vobiscum colligere: extimescens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseuerate

1 Appararent, &c singula ordine disponereat, 2 Ex libera factam seruum, vel, in seruitute reuocatum.

hic ma-

hic manere: ad paucos enim dies eis sup-
 peditat commearus. Quod si hoc bel-
 lum vobis ex sententia finietur, debet
 aliquis vestrum reminisci mei meaque
 liberationis, qui Græcorum causa rem
 adeo temerariam, libenter tamen feci,
 ut ad vos cōsiliū Mardonij deferrem:
 ne barbari ex improviso vos adoriren-
 tur. Ego autem sum Alexāder Macedo.
 Hæc loquutus Alexander, ad exerci-
 tum se recepit ad suamque stationem.
 Duces Atheniēsium ad cornu dextrum
 profecti, quæ ab Alexandro audierant
 Pausania retulere. Hac ratione Pausa-
 nias in metum Persarum adductus, Quo-
 niam, inquit, sub auroram prælium fiet,
 expedit vos Athenienses stare in acie
 aduersus Persas vobis cognitos, ut qui
 cum Medis in Marathone pugnauerit-
 is: nos vero qui eorum sumus inexperti
 atque ignati, (nemo enim Spartiata Me-
 dorum periculum fecit) contra vobis
 oppositos Bæotos & Thesfalos: quorum
 sumus experti, horum Græcorum gra-
 tia. Itaque opus est sumptis armis vos
 in hoc dextrum, nos in sinistrum cornu
 transire. Ad hæc ita respondere Athe-
 nienses, Nobis quoque olim iam inde
 ab initio, posteaquam aspeximus Per-
 sas aduersus nos esse instructos, fuit in a-
 nimo istud dicere quod vos dicere oc-
 cupastis: sed verebatur ne non grata ef-
 fet vobis oratio. nunc quando quidem ip-
 si fecistis huius rei mentionem, & no-
 bis iucunda oratio est & parati sumus istud
 exequi. Vbi hoc utrisque compla-
 citum est, & loca permutauerunt, sub
 auroram rem aduertentes Bæoti, ad
 Mardonium detulerunt. Ea audita Mar-
 donius extemplo & ipse conatus est Per-
 sas contra Lacedæmonios transferre.
 Pausanias autem hoc fieri intelligens,
 nec latere factum suum, rursus in dex-
 trum cornu Spartiatas reducit. At vbi
 Mardonius & ipse suos in sinistrum re-
 duxit, & acies pristino in loco steteret,
 missō caduceatore ad Spartiatas ita in-
 quit, Lacedæmonii, vos vero fama fert
 omnium qui istic sunt esse præstantissi-
 mos, qui neque è bello fugiatis, neque
 ordines deseratis, sed perstantes aut in-
 terficiatis hostes, aut ipsi occūbatis. Ho-
 rum nihil admodum veri est. quippe an-
 tequam manus conferantur, vos cerni-
 mus fugientes, aciemque deferentes, &
 relegato Atheniensibus periculo, consi-
 stentes ex aduerso nostrorum seruatorum:

μδροντες. ολίγων γάρ σφι ημερέων λείπεσσι τία. λω
 ο υμιν ο πόλεμος οδε κτ' νόον τελευτήση, μνησθι να
 να χρη και εμβυ ελδω θερωσιος περ, ος Ελλευων ει
 νεκα τω ο εργον τω εβωλον εργαση απο παθ
 θυμης, ετελων υμιν δηλωσαι τ' ελαιοιδω τ' Μαρ
 δονια, ινα μη επιπεσωσι υμιν ελαφνης ε βαρβαροι
 μη παρδεκομφοισικω. Ειμι ο Αλεξανδρος ο Μα
 κεδων. ο μδρ, τω ε εϊπας, απηλαυω οπιω ες ο
 ερατο πεδον κτ' εωυτε εαξιν. Οί ο ερατηρησιν Α
 10 Πευαίων, ελθόντες επί το δδξιον κέρας, ελεγον Παν
 θανη εαφ ηκαε Αλεξανδρα. ο ο, τωτα ε λογα
 κα παρρωδησας εδω Περσας, ελεγε εαδε, Επει τωινω
 ες ηω η συμβολη γινε, υμεας μδρ χρεων εστι εδω Α
 δευαίους ελωαι κτ' εδω Περσας ημεας ο κτ' εδω
 Βοιωτοις τε κτ' εδω και υμεας τεταγμενους Ελλευων,
 τωδε εινεκει υμς επιεασθε εδω Μηδεις κτ' μα
 χλω αυτεων, ετι Μαραθωνι μαχεαμενοι ημς ο α
 πειρη τε ειδη κτ' αδαεες τουτεων τω αυδρων. Σπρ
 υπητων γδ εσθεις πεπειρη Μηδων. ημς ο Βοιωτ ε
 20 Θεσαλων εμπειρη ειδη. αλλ αναλαβοντας εα
 οπλα χρεων εστι ιενα υμεας μδρ ες εδω κέρας, ημε
 ας ο ες εθωωνυμον. παρ ο εα εϊπω οι Αδευαίοι
 εαδε, Και αυεισι ημιν παλα αω αρχης, επει τε ει
 δομδρ κατ υμεας εασμενους εδω Περσας, εν νοω ε
 ημερ ειπα εα εα εα υμς φθαίντες παρφερετε
 δη α αρρωδεομεν μη υμιν εδω ηδεες ημεων οί λογη.
 επει ο αν αυει εμνησθητε, κη ηδομφοισι υμιν οί λογη
 γεγνασι, κη ετοιμοι ειδη ποιειν εα εα. Ως ο ηρεσ
 κε αμφοτεροισι εα εα, ηως τε διεφαμε, κη διημδσ
 30 σοντα εα εαξισ. γνοντες ο Βοιωτοι ε ποιδωμδρον,
 ελαρηθλοισι Μαρδονια. ο ο επει τε ηκωσε, αυλικα
 μεπτα αιαι κη αυεσ επειεατ, εω ελγαν εδω Περσας
 κτ' εδω Λακεδαμονιοις. ως ο εμαθε τωτ εισθ ημο
 μδρον ο Γαυσανιης, γνοισ οτι ε λαυθαί, οπισω ηγε εδω
 Σπρ υπητας επι ε δδξιον κέρας. ως ο αυτωσ κη ο
 Μαρδονιος επι εδω βωωνυμδ. Επει ο κατεσ ηε εσταε
 ερχαιας εαξισ, πέμλας ο Μαρδονιος κηρυκα ες εδω
 Σπρ υπητας, ελεγε εαδε, Ω Λακεδαμονιοι, υμεις
 δη λεγεατε εϊ ανδρες αριτοι. απο τω τηδε αυδεσ
 40 πων, εκ παγλεομδρων ως ετε φδγητε εκ πολέμη,
 ετε εαξιν εκ λειπεε μδροντες τε η επολλυτε εδω εν
 δωλοισ, η αυει επολλυατε. τ ο ερτω εσεν εηηθεσ
 πωιν γδ η συμμια ημεας, ες χραων τε νόμον απικε
 ε, κη δη φδγηντας κη εασιν εκ λειποντας υμεας ει
 δομδρ εν Αδευαίοισι τε τ παρπειρη ποιδωμδροις,
 αυεσ τε αιτια δουλων τω ημετερων εασμενους

XLV

XLVI

XLVII

336

1 Periculosa, 2 Vos quidem Athenienses in acie stare aduersus Persas necesse est, nos autem aduersus Bæotos & eos qui vobis oppositi sunt Græcos, idque hac de causa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prælio apud Marathonem gesto: nos vero viros hosce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bæotos & Thesfalos perire sumus. Itaque sumpt. arm.

« Τούτοι δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
 « πλείστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐφύθη μὲν. πρὸς δεξιόμει-
 « νοι γὰρ κτ' κλέος, ὡς δὴ πέμψατε ἐς ἡμέας κη-
 « ρυκα πρὸς χαλκιδῶν, καὶ βουλδοῦροι μοῦνοι Πέρ-
 « σῃσι μάχεσθαι, ἀρτίοι ἔόντες ποιεῖν τούτοι· οὐδὲν
 « τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας βύρομεν, δὴ ἀπὸ τῶν πάντων
 « μάλλον. νῦν ὦν ὅτι οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τῆς
 « λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξομεν, ἢ δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν
 « Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδῶκατε εἶ) ἀρτίοι,
 « πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσοις ἀ- 10
 « εἰθμόν ἐμαχεσόμεθα; καὶ ἡμῶν δοκέη καὶ τοῦ δή-
 « λους μάχεσθαι, οἷον ὦν μετέπειτα μάχεσθαι ὑπε-
 « ρει. εἴ ὅτι μὴ δοκέη, ἀλλ' ἡμέας μοῦνοις ἄπο-
 « χεῖν, ἡμεῖς δὲ ἀμαχεσόμεθα. οὐκ ἔστι δ' αὖ
 « ἡμέων νικῆσαι, τούτοις τῶν ἀπὸ μὲν στρατοπέδων νι-
 « κῶν. Οὐ μὲν τούτοις εἶπατε, καὶ ὅτι πρὸν χεῖ-
 « ρον, ὡς αὐτὸ οὐδεὶς οὐδὲν ἔπειτα κρινάτω, ἀπαλλάσσον
 « ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐστὶ μνησθε Μαρδονίῳ τὴν κατα-
 « λαβῶντα. ὁ δὲ, πρὸς ἁγῆρας ἡρόμενος, καὶ ἐπὶ τῆς
 « ψυχρῆς νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἰσῶπον ὅτι τοῦ Ἑλλήνων. ὡς 20
 « δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἰσῶπον, εἰσίνοντο πᾶσαν τὴν στρα-
 « τῶν τῶν Ἑλλήνων, ἑσακοντίζοντες τε καὶ ἰσχυρο-
 « οντες, ὥστε ἰσῶποιοί τε ἔόντες, καὶ πρὸς φέρε-
 « σθαι ὑπὲρ. τὴν τε κριῶν τῶν Γαργαφίω,
 « ἀπὸ ἧς ὑδρὸν ποτῶν τὸ φράτθμα τὸ Ἑλλήνων,
 « σιωεπῶρα καὶ σιωεχῶρα. ἐστὶ μὲν ὦν κτ'
 « τὴν κριῶν Λακεδαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι·
 « τοῖσι δὲ ἄλλοις Ἕλλησι ἢ μὲν κριῶν πρὸς ὧν ἐχρε-
 « ο, ὡς ἐκατοῖς ἑταῖρον τεταγμένοι, ἢ δὲ Ἀσπιδό-
 « αγγῶν. ἐρυκτοῦ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσπιδό, οὕτω δὴ 30
 « ὅτι τὴν κριῶν ἐφοίτεον. ἀπὸ τῆς ποταμοῦ γὰρ
 « σφι οὐκ ἔστιν ὑδρὸς φορέεσθαι, ἰσῶπο τε τῶν ἰσῶ-
 « ων καὶ ἰσχυρῶν. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινόμε-
 « νου, αὐτῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν, ἀπὸ τῆς ὑδατος
 « φερηθείσης τῆς στρατῆρος, καὶ ἰσῶπο τῆς ἰσῶ-
 « ρασσομένης, σιωελέθησαν πρὸς αὐτῶν τε το-
 « τῶν καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δόξιον κέρας. ἀ-
 « λὰ γὰρ τούτων τοιοῦτων ἔόντων, μάλλον σφραγῆ-
 « λυπτε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἐπὶ, οἱ τε σφείων ὀπίω-
 « νες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ὅτι σιτιβύ- 40
 « ροι, ἀποκεκλήατο ἰσῶπο τῆς ἰσῶπου, οὐδὲν ἀμύνοντι
 « ἀπὸ κείνου ἐς τὸ φρατόπεδον. Βουλδοῦροι οἱ τῶν
 « στρατηγῶν ἔδοξε, ἡμῶν ἰσχυρῶν κείνου τῆς ἡμέρῃ
 « οἱ Πέρσαι συμβεβλήω ποιδῶροι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι, ἢ δὲ
 « ὅτι ἀπὸ τῆς Ἀσπιδό καὶ τῆς κριῶν τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν
 « ἐστρατοπέδον ὄντα, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neuriquam est factum praestan-
 tium virorum. Ex quo plurimum de vo-
 bis nos fefellit opinio, quos expectaba-
 mus ex nominis gloria missuros vestra
 sponte caduceatorem nos prouocatum,
 quod cum solis Persis, tanquam huic
 rei sufficientes, pugnare velletis. At
 2 nihil tale inuenimus quale ferebatur,
 sed potius esse vos metu perterritos.
 Nunc igitur quoniam ipsi non occupa-
 stis hoc dicere, occupamus: ut quan-
 doquidem vos inter Graecos praestan-
 tissimi esse existimamini, & nos inter
 barbaros, dimicemus totidem utrique
 numero, & si videatur ut ceteri quo-
 que itidem, & illi postmodum pugnent:
 si hoc non videatur, sed satis esse nos
 solos decernere, nos soli decernamus,
 & utri è nobis vicerint, ii totum exerci-
 tum vicisse censeantur. Hæc factus ca- XLVIII
 duceator, quum aliquandiu expectaf-
 fet, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille
 maiorem in modum latatus, & frigida
 victoria elatus, equitatum in Graecos
 immisit. Equites in Graecos inuecti, om-
 nem illorum exercitum perturba-
 bant, iaculis sagittisque incessantes. qui
 quum essent hippotoxotæ id est, equites
 sagittarij, cominus pugnare ß infuerti,
 fontem Gargaphium, unde cunctus
 Graecorum aquabatur exercitus, con-
 fuderunt obstruxeruntque. Eum iuxta
 fontem soli Lacedæmonij stationem
 habebant: ceteri Graeci, ut quique sta-
 tiones habebant, maius minulve procul
 illinc aberant. Et erat quidem Asopus
 in propinquo: sed aquari ex eo ab equi-
 tibus missilibusque prohibiti, ita ad fon-
 tem pergebant. Hunc in modum aqua XLIX
 exercitus exutus quum esset, & ab equi-
 tatu perturbaretur, duces Graecorum
 tum his tum aliis de causis frequentes
 ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt.
 Qui, etsi talis esset rerum status, tamen
 ob id præcipue angebantur quod iam
 re frumentaria deficiebantur, quum i-
 psorum serui in Peloponnesum missi
 frumentatum, intercluderentur ab e-
 quitatu quominus ad castra reuerte-
 rentur. ¶ De hoc autem deliberanti- L
 bus ducibus visum est, si Persæ eo die
 superfederent committere prælium,
 esse eundem in insulam quæ ab Aso-
 po & à fonte Gargaphio, vbi castra
 habebant, decem stadiis aberat, ante

1 Pro celebritate vestra. Id est, ut consentaneum est illi fama qua de vestra fortitudine sparsa est. 2 Nihil tale vos dicere
 comperimus, sed pot. 3 Sequitur est laesionem qua est in quibusdam vet. cod. habetur, ἀπογοι προ ἰσῶπου.

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: tursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluentia commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Afopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Afopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda feruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone interclusa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu imensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsam castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis iræt quæ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadae filius tribunus cohortis Pitaneorum, negare se fugiturum & peregrinos, neque vltro dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & Euryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Piranetem relictum iti tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Læonicis copiis,

ἢ Πλαταιέων πόλιος. νῆσος ὅου τῶ αἰεὶ ἐν ἠπείρῳ
 χιζορῆμος ὁ ποταμὸς ἀνωθεν ἐκ τῆς Κιθαираίνος, ῥέει
 καὶ εἰς τὸ πεδίον, διέχων ἀπὸ τῶν ἀλλήλων ἀπέθεσθαι
 ὅσον ἀπὸ τῆς ἀλάλας καὶ ἐπειτὰ συμμίσχει ἐς τὸν τό-
 οῦνομα δὲ ὠερόη. θυγατὴρ δὲ αὐτῆν λέγουσι
 εἶναι Ἀσωπὸν ὄπι χῶριον. ἐς τὸν δὲ χῶρον ἐβου-
 λούθησαν μεταναστῆσθαι, ἵνα ἐὺδαπέδωσι χροάδα
 ἀφ' ἧν, καὶ ἰσπέες σφέας μῆσινοῖατο, ὡς περ καὶ
 ἡθ' ἐόντων. μετακινέσθαι τε ἐδόκεε ἕτε, ἐπειτὰ τὸ
 ἰοκτὸς ἢ δὲ ἄτερη φυλακῆ, ὡς αἰ μὴ ἰδοῖα τοῦ Πέρσαι
 ἔξορμαρῶδες, καὶ σφέας ἐπόμῃσι ἀεράσονται
 ἰσπόται. ἀπικροῦν ὅτι τὸ χῶρον τῶτον, τὸ δὲ ἠ Α-
 σωπὸς ὠερόη ἀπὸ χιζορῆμος, ῥέει ἐκ τῆς Κιθαираίνος,
 ἵνα τὸ νῦν τὰ αὐτῆν ἐδόκεε εἶναι ἡμισέας ἀποε-
 λειν τῆς στρατοπέδου σφῆς τὴν Κιθαираίνα, ὡς ἀναλα-
 βουσι εἰς ὄπλων εἶναι ὄπι ἀσπίδια οἰζυρῶδες. ἔσαν
 γὰρ ἐν τῇ Κιθαираίνῳ ἀπολεραμῶδες. ταῦτα βου-
 λουσαμῶδες, κείνου μὲν τὸ ἡμέρῳ πᾶσαν περὶ σφαιμέ-
 νης τὸ ἰσπότου, ἔχον πόνον ἀπυτον ὡς ὅτι ἡμερῆ ἐ-
 ληγε, καὶ οἱ ἰσπέες ἐπέπαυον, νυκτὸς δὲ γινόμενης, καὶ
 ἔδους τὸ ὄρη ἐς τὸ σιωέκτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
 εἰ ταῦτα ἀεργῆτες πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὴ
 τὸ χῶρον ἐς τὸ σιωέκτο, ὅτι ἐν νόῳ ἔχοντες ὅτι, ὡς
 ἐκινήθησαν, ἐβουληθῆσαν ἀσμεῖοι τὸ ἰσπόν περὶ τῶν
 Πλαταιέων πόλιν φθῆσθαι, ἀπικνεόνται ὄπι τὸ
 Ἡραῖον. ὅτι περὶ τὸ πόλιος ἐστὶ τὸ Πλαταιέων, εἰς οὐ
 εαδίου ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπῆγον. ἀπικ-
 ροῦν ὅτι ἔθεντο περὶ τῆς ἰσοῦ ἀόπλα. καὶ ὁ μὲν περὶ
 τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπέδουτο. Πausanias δὲ, ὁρέων
 σφέας ἀπαδηασαμῶδες ἐκ τῆς στρατοπέδου, πρὸ τῆς
 γαλέ καὶ τῆσι Λακεδαίμονιοισι, ἀναλαβόντας ἀό-
 πλα, ἵνα καὶ εἰς τὸν δῆμον εἰς τὸν περὶ ὄντας, νομίνας αὐ-
 τῶν ἐς τὸ χῶρον ἵνα ἐς τὸ σιωέκτο. εἰ ταῦτα οἱ
 μὲν δῆμοι ἀρτοὶ ἔσαν τῶν ἀεργῆτων πείθεσθαι Πausanias
 ἑνὶ Ἀμομφαρέτος ὁ Πολιάδεω, λοχηγετῶν τῆς
 Πιτάνητων λόγῳ, ὅτι ἔφη εἰς τὸν ξείνοισι φθῆσθαι
 ὅτι ἐκῶν εἶναι ἀεργῆσθαι τὸ σφῆς. εἰ ταῦτα εἶπε
 ὁρέων τὸ ποιθῆσθαι, ἀπε οὐ περὶ ἀμῶδες τὰ περὶ
 τῆς λόγῳ ὅτι Πausanias τε καὶ ὁ Εὐρυαῖαξ δεινόν
 μὲν ἐποιεῦν τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκ εἰνον σφῆσι, δεινότε-
 ρον δὲ ἐπὶ, κείνου αὐτὸ ἀγαμῶδες, ἀπολιπῆναι
 λόγῳ τὸ Πιτάνητι, μὴ, ἵνα ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ
 σιωέκτο τοῖσι δῆμοισι Ἑλλησι, ἀπὸ τῆς ἀπολα-
 φῆς αὐτὸς τε Ἀμομφαρέτος καὶ οἱ μὲν αὐτῶν. αὐτὰς ἡ-
 χιζορῆμοι, ἀπερμας εἶχον τὸ στρατοπέδον τὸ Λακονικόν,
 καὶ ἐπει-

II

LII

337

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Plateam versus tenebant, usque
 benter equitatum effugientes. 2 Id est, barbaros, ut ipse Herodotus antea docuit. pag. 516. sed & paulo post rursus exponit.

καὶ ἐπειράνω πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεῶν εἶη ταῦτα
 ποιεῖν. καὶ Ἐμὲν πρὸς ἡγήρεον Ἀμομφάρετον, μόνον
 Λακεδαμονίων τε καὶ Τεγεατῶν λελειμμένον.
 Ἀθῶναι ὅτι ἐποίησαν ταῦτα εἶπον ἀτρέμας σφέ-
 ρας ἀλλοίονα ἐπάρθησαν, ὅτις αἰετοὶ τὰ Λακεδα-
 μονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονούντων καὶ διή-
 λερώντων. ὡς ὅτι κινήθη δ' ἔρατόπεδον, ἐπεμπεύον
 σφέων ἰσώπεια, ὁφείδοντες εἰ πορθέσθαι ὅτι χεῖ-
 ροιεν Ἐμὲν πρὸς τήν τε καὶ τὸ πρὸς τὴν μὴ ἀφνο-
 εῦται ἀπαλλάσσεσθαι ἐπιείρεσθαι τε Πausανί-
 ω δ' ἡρεῶν εἶη ποιεῖν. Ὡς ὅτι ἀπῆκετο ὁ κήρυξ
 εἰς τὸν Λακεδαμονίους, ὡς τε σφέας καὶ χερῶν
 τεταγμένους, καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τὸν
 πορθέσθαι. ὡς γὰρ δὴ πρὸς ἡγήρεον Ἐμὲν Ἀμομφάρετον
 ὅτι Εὐρυαῖα καὶ ὁ Πausανίης, μὴ κινδυνύειν μέ-
 νοντας μιν Λακεδαμονίους, οὐκ ἔπειθεν ἐς ὅτι
 νεῖκεα τε συμπεσόντες ἀπῆκετο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀ-
 θῶναι πρὸς τὸ σφί ἀπιγμένος. νεῖκεων ὅτι Ἀ-
 μομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῆσι
 χερσὶ καὶ ἡδὲ τὸν πορθέσθαι τῶν Πausανίω, ταῦτη
 τῆ ψήφω ψήφίζεσθαι ἔφη, μὴ φθῆναι τὸν ξείνοιο
 λέγων τὸν βαρβάρους, ὅτι, μνησόμενον καὶ οὐ φρονή-
 ρεα καλέων ἐκείνον, πρὸς τε Ἐμὲν Ἀθῶναι κήρυ-
 κα ἐπειρωτῆτα τὰ ἐν τεταγμένα, λέγειν ὁ Πausa-
 νίης ἐκέλευε τὰ πρὸς τὸ σφί φρήματα ἐχρηζέ-
 τε τῶν Ἀθῶναι πορχωρήσασθαι τε πρὸς ἐαυτοῖς,
 καὶ ποιεῖν πρὸς τῆς ἀπόδου τὰ πρὸς αὐτὸν σφείς. Καὶ
 ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο εἰς τὸν Ἀθῶναι εἰς τὸ ἐπὶ
 ἀνακρινόμενος πρὸς ἐαυτοῖς ἢ ὡς κατελέμβετο, ἐν
 ταῦτα τὰ χερῶν κατῆμενος ὁ Πausανίης, οὐ δόκεων
 Ἐμὲν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν δὲ Λακε-
 δαμονίων ἀπειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἡγήρεο) σημήνας
 ἀπῆγε τὰ τῶν κολωνῶν τὸν λοιποῖς πόρτας. εἶ-
 ποντο ὅτι καὶ Τεγεῆται. Ἀθῶναι ὅτι τῶν ἡγήρεο ἦσαν
 τὰ ἐμπαλιν ἢ Λακεδαμονίοι. Ἐμὲν γὰρ τῶν τε ὁ-
 ρῶν αὐτῆρον καὶ τὸν ἰσώρειος τὸ Κιθαιρώνος, φο-
 βεόμενοι τὸ ἰσώπον Ἀθῶναι ὅτι, κατὰ τρεφθέντες
 εἰς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος ὅτι, δὲ χερῶν τε οὐδαμᾶ
 δόκεων Πausανίω τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν,
 πρὸς εἰχρόν αὐτὸν μόνον μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τῶν
 πρὸς τῶν ἡγήρεο τῶν Πausανίη, καταδόξας αὐ-
 τὸν ἡγήρεο τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὸ ὄ-
 πλα, ἦγε βιάδιω πρὸς τὸ δὴ ὁ σίφος. ὅτι, ἀπελθὼν
 ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέειπε τὸ Ἀμομφάρετος λόγον
 πρὸς ποταμὸν Μολέντα ἰδρυμένον, Ἀργιόπιον τε χερ-
 ρον καλεόμενον, ἢ καὶ Δήμητρος Ἐλυσινίης ἰερόν ἦσαι.

conabanturque persuadere homini non
 id facto opus esse. & alii quidem horta-
 bantur solum Amompharetum à La-
 cedæmoniis ac Tegeatis relinqui. A-
 thenienses autem hoc sibi faciendum
 putarunt, ut ubi collocati erant, ibi per-
 sisterent, intelligentes Lacedæmonio-
 rum ingenia aliud sentientium, aliud
 dicentium. Itaque ubi exercitus moue-
 re cepit, equitem è suis miserunt spe-
 culatum nunquid Spartiæ tentarent
 abire, & abire profus in animo habe-
 rent: sciscitatumque à Pausania quid-
 nam facere oporteret. Præco ubi per-
 venit ad Lacedæmonios, cernit in loco
 instructos, eorumque primores tendere
 ad rixas. Hortantibus enim Amompha-
 retum EVryanacte & Pausania, ne La-
 cedæmonios qui soli remanebant, in pe-
 riculum traheret, necdum persuaden-
 tibus, donec ventum est ad iurgia, in-
 teruenit præco Atheniensis, Amom-
 phareto inter altercandum sumente
 ambabus manibus saxum, & illud ante
 pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se
 illo calculo sententiæ suæ calculum da-
 re, non fugiendos esse peregrinos: appel-
 lans barbaros. Eum Pausanias insanum
 nec potentem mentis vocans, ad præ-
 conem Atheniensium, quæ iussus erat
 percontantem, respondit ut illis refer-
 ret præsentem rerum suarum statum,
 obsecrans eos ut ad sese venirent, &
 de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præ-
 cone ad Athenienses reuerso, hos inter
 se altercantes aut ora deprehendit. Ad id
 tempus Pausanias moratus, dato signo
 ceteros omnes Lacedæmonios, Tegea-
 tis sequentibus, per edita abduxit, ratus
 Amompharetum non deserturum alios:
 prout & contigit. Horum itinere rur-
 sus instructa acie Athenienses iere: &
 quia Lacedæmonii prærupta occupaue-
 rant & Citharonis radices, metu equi-
 tatus, ipsi deorsum ad campum deflexe-
 re. Amompharetus autem, non credens
 ausurum ipsos relinquere Pausaniam,
 circuire eos qui manebant, ne desere-
 rent ordinem. At ubi ii qui cum Pau-
 sania erant iam abibant, tunc ratus à di-
 sciplina militari se deseri, sumptis armis
 cohortem suam lento gradu ducere ad
 agmen, quod decem circiter stadia pro-
 gressum ad amnem Moloentem, in lo-
 co qui dicitur Argiopiis (ubi situm est
 templum Cereris Elcusiæ) substiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem instructa, contrarium Lacedæmonii iter tenuerunt. Lac. enim præ occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deors.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruerat, agens pro sua consuetudine: nam quum inspexisset locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius Eurypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam diceris adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica: qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiâ dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidēdos. quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandū, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopō transmissis cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublati & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμνε δὲ τῶδε εἶπεν, ἵνα τοῦ μὴ ἀπολίωσιν τὸ χεῖρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτης τε καὶ ὁ Λάγρης, ἀλλ' αὐτῶν μὲν βοήθειοι ὀπίσω πρὸς ἐκείνοισι. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τῷ Ἀμομφαρέτῳ ἠφ' ἑξήκοντα ὄσφι, καὶ ἡ ἵππος ἢ τῷ βαρβαρῶν προσέκειτο πᾶσα. ὁ γὰρ ἵππος ἐποίησε οἷον καὶ ἐώθησάν ποτ' εἶπεν αἰεὶ. ἰδόντες δὲ τῷ χεῖρον κεινὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἑλλήνες τῆσι προστέρησι ἡμέρησι, ἠλαμνον ἑὸν ἵππος αἰεὶ ἵππεσσιν καὶ αἶμα καταλαβόντες, προσεκέατο ὄσφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο ἑὸν Ἑλλήνας ἀποιομένους ὑπὸ νύκτα, εἶδεν τε τὸ χεῖρον ἐρήμων, καλέσας τῷ Ληριτάῳ Θώρηκα, καὶ ἑὸν ἀδελφεοῖς αὐτῷ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδην, ἐλεγε, ὦ παῖδες, Ἀλθίεω, ἐπιλήξετε τὰδε ὀρέοντες ἐρήμια; ὑμεῖς γὰρ ὁ πλησιόχωρος λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φθίνειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἀνδραῖς εἶναι τὰ πολέμια προσέτοις. ἑὸν προστέρων τε μεταισαμένους ἐκ τῆς τᾶξιος εἶδεν, νῦν τε ὑπὸ πύλοισι χορμῶν νύκτα, καὶ ὁ πάντες ὀρέοντο ἀφ' ἑαυτῶν. διέδεξαν τε, ἐπίσφρασ' ἔδει πρὸς ἑὸν ἀλθιδέως ἄριστος ἀνδρῶν μάχη ἀφαιδίωται, ὅτι σὸς δὲ γὰρ ἄρα ἔοντες ἐκ οὐδαμῶσι εὐδοσι Ἑλλήσι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν εὐδοσι Περσέων ἀπίεσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμὲ ἐγένετο συγνώμη, ἐπαινεόντων τούτοις, τῶσι ἡ καὶ σιωπηδέαται Ἀρταβάζου δὲ γάμμα καὶ μάλλον ἐποιθίμην, ὅ καὶ καταρρώδησαι Λακεδαιμονίους καταρρώδησαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλυτάκην, ὡς χρεῶν εἶη αἰατῶν δυνάτας ὅσων ἑσπεδον, ἵεναί ἐς ὅσων Οθηβαίων ἄσιν πολιορκησομένους τῶν ἐπὶ πρὸς ἐμὲ βασιλεῖς πύσεται. καὶ τούτων μὲν ἑτέρωθεν ἔσται λόγος: νῦν δὲ ἐκείνοισι τὰτα ποιδύσι ὅσων ἔπιπεσπία ἔσθι, ἀλλὰ διωκτέοι εἶσι: ἐς ὅ κατὰ λαμφθέντες, δώσοισι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαντο Πέρσας πύτων δίχας. Ταῦτα εἶπας, ἠγέσθων Πέρσας, δρόμῳ ἀφαιδύτας Ἀσωπὸν κατὰ εἴθρον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀπεδιδρησκόντων ἐπιπέτε ὅσων Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγέτας μωυῖος. Ἀθῆναιοι γὰρ τετραπορῶντες ἐς ὅ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄσων οὐ κατῶρα. Πέρσας ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν ἑὸν Ἑλλήνας ὁ λοιπὸν τῶν βαρβαρῶν τελέων ἀρχόντες, αὐτῶν πύτες ἦσαν τὰ σιμῆια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὐτε κῆσσησθαι ὅσων κῆσσησθαι ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὐτε κῆσσησθαι ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὐτε κῆσσησθαι ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὐτε κῆσσησθαι ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον.

LVII

LVIII

1 Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum. 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nullogue ordiae v. ing. vel, Inordinate et confuse.

Πausanias δὲ, ὡς προσέκειτο ἢ ἵππος, πέρμιας
 « πρὸς τὸν Ἀθηναιοὺς ἰστέα, λέγει ἄρα, Ἄνδρες
 « Ἀθῆναιοι, ἀγῶνος μεγίστου προσχειρόντων, ἐλθόντων
 « ρίω εἶ) ἢ δεδουλωμένων τὴν Ἑλλάδα, προσεδόμε-
 « θα ὑποπύσιν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 « καὶ ὑμεῖς Ὁ Ἀθῆναιοι, ὑποπύσιν παροχηρόντων ὑ-
 « κτα Διφιδραίων. νῦν ὦν δέδοκται ὑμῖν ἕσπερ
 « ἡμεῖς ἡμῖν ἀριμοιροῦμεν γὰρ τῆ δυνάμεθα ἀρίστα
 « πείσσειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὤρμησε
 « ἄρχον ἢ ἵππος, ἡμεῖς δὲ ἡμεῖς τε καὶ τὸν μετ' ἡ- I
 « μέας τὴν Ἑλλάδα ὑποδιδόντας Τεγεάτας, βοη-
 « θεῖν ὑμῖν νῦν ὅ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κερύρακε, διχασί-
 « ἐτε ὑμεῖς πρὸς τὸν πειζορόντων μάχιστα τῶν μοιρέων ἀ-
 339 « μυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αἰεὶς ὑμέας καταλεγα-
 « βηκε ἀδύνατον βοηθεῖν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τὸν ἕσπερ
 « τας ὑποπύσιν φαντες ἄρα ἡμεῖς. σιωπῶν δὲ ὑ-
 « μῖν ὑποπύσιν πρὸς τὸν ἕσπερ πόλεμον εὐοῖσι πολλὸν
 « προσυμμάχουσι, ὡς τε καὶ τῶν ἑσπερ ἰσπερ. Ταῦτα
 « Ὁ Ἀθῆναιοι ὡς ἐπύθοντο ὤρμητο βοηθεῖν, καὶ τῶν
 « μάχιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφί ἡδὴ σφίσι ἐπιπύσιν) 20
 « ἀδύνατον τῶν Ἑλλήνων τῶν μὲν βασιλῆος ἡμο-
 « ρίων, ὡς τε μηκέτι δύνασθαι βοηθεῖν. ὁ γὰρ
 « προσχειρόντων σφί εὐπύσιν. οὕτω δὲ μοιροῦντες
 « Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεάται, εὐοῖσι σφί
 « σφίσι ἐπιπύσιν, Ὁ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεάται ὅ,
 « τριχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδ' αὖτ' ἀπὸ τῶν ἑσπερ ἀ-
 « πὸ Λακεδαιμονίων) ἑσπερ ἰσπερ, ὡς συμβαλέ-
 « οντες Μαρδονίῳ καὶ τῆ σφί τῆ πρὸς τὸν. καὶ
 « ὡ γὰρ σφί ἐγένετο ἑσπερ ἰσπερ, ἐπιπύσιν δὲ
 « αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἑσπερ πολλοὶ, καὶ πολλὰ πύσιν 3
 « νες ἐπὶ τῶν ἑσπερ. φεῖσαντες γὰρ τῶν γέρρα Ὁ
 « Πέρσαι, ἀπίσθη ἑσπερ πολλὰ ἀφειδέως ἑ-
 « τω, ὡς τε πειζορόντων τῶν Σπάρτιων, καὶ τῶν
 « σφίσι ἐπιπύσιν, ὑποπύσιν τῶν Πausa-
 « νίῳ πρὸς τὸν ἑσπερ Ὁ Πλαταιέων, ἐπιπύσιν ἑ-
 « σπερ τῶν ἑσπερ, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἑσπερ
 « λδορόντων, προσεξανασάντες πρὸς τὸν Ὁ Τεγεάται
 « ἐχέρον ἐς τὸν βαρβάρους, καὶ τῶν Λακεδαιμονίοισι
 « αὐτῶν μὲν τὸν ἑσπερ τῶν Πausanίῳ, ἐγένετο ἑσπερ 40
 « τῶν ἑσπερ ἰσπερ. ὡς ὅ, ἑσπερ κοτὲ ἐγένετο, ἐχέρον
 « ἐπὶ τῶν ἑσπερ Πέρσαι, καὶ Ὁ Πέρσαι αὐτοὶ, τῶν ἑσπερ
 « μετέντες. ἐγένετο ὅ, πρὸς τὸν ἑσπερ μάχην ὡς
 « δὲ τῶν ἑσπερ ἐπιπύσιν, ἡδὴ ἐγένετο ἢ μάχην ἰσπερ
 « πρὸ αὐτῶν Ὁ Δημήτειον, καὶ ἑσπερ ἐπὶ πολλόν,

Pausanias autē, ubi equitatu premi cœ- LIX
 pit, equitem ad Athenienses mittit, qui
 hæc diceret, Viri Athenienses. propo-
 sita dimicatione maxima, ut aut libera
 Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi
 sumus à sociis noctu elapsi & nos Lace-
 dæmonii & vos Athenienses: quod reli-
 quum est, ita nobis videtur esse facien-
 dum, ut quâ strenuissime possumus nos-
 metipfos defensantes, mutuo simus au-
 xilio. Ac siquidem in vos priores impe-
 tum dedisset equitatus, è nostra dignita-
 te erat & Tegeatarum qui nobiscum
 Græciam non prodiderunt, subsidio vo-
 bis venire: nunc, quoniam totus in nos
 equitatus contendit, deberis vos ad par-
 tem maxime laborantem suppetias fer-
 re. Quod si vobis aliquo discrimine oc-
 cupatis fas non est subsidio venire, sal-
 tem hoc gratificamini nobis ut sagitta-
 rios mittatis: quos agnoscimus longe
 omnium qui in hoc bello sunt prom-
 ptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc LX
 ubi audire Athenienses, quum moue-
 rent ad ferendam strenue opem, & iam
 aduentarent, ibi in eos ij Græci qui par-
 tes regias sequebantur, ex aduerso in-
 structi inuadunt. Quo factum est ut Athenienses ab iis urgentibus auxilium
 ferre non possent, ægre admodum id fe-
 rentes. Ita destituti Lacedæmonii, nu-
 mero cum leui armatura quinquaginta
 millia, & Tegeatæ numero tria mil-
 lia (hi enim nusquam ab Lacedæmo-
 niis dirimebantur) sacrificauerunt tan-
 quam conflicturi cum Mardonio præ-
 sentibusque copiis: & quum litare non
 potuissent, multi eorum interea cade-
 bant, multo plures vulnerabantur. Cō-
 fertis enim gerris Persæ ingentem vim
 sagittarum emittebant, adeo instanter
 ut satagentibus Spartiatis, & quia li-
 tare non poterant, respiciens ad templū
 Iunonis Plataensiū Pausanias, implora-
 uerit deam, obsecraueritque ne spes sua
 ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo LXI
 deam his verbis inuocante, Tegeatæ
 prius exurgentes in barbaros tendunt:
 statimque post Pausaniæ preces sacri-
 ficantibus Lacedæmoniis extra pulchra
 extitere: qui aliquanto post & ipsi in
 Persas eunt. Persæ ommissis arcubus ex
 aduerso sterere. Ad quorum gerra pri-
 mum pugna atrox commissa est iuxta i-
 psam Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negotium illis facillimum. 2 Quum pre-
 meretur Spartiatis, donec ad

donec ad propulsiōnem ventum est. Si-
quidem barbari prehensantes lanceas
confringebant, nec audacia nec robo-
re inferiores: sed inermes erant & im-
periti, nec hostibus prudentia pares:
qui etsi deni pluresve aut pauciores in
singulos irruerant, tamen quia confusi
incidebant, à Spartiatis conficiebantur.
Mardonius, qua parte ipse ex equo al-
bo ciens pugnam, mille delectis Persarum
præstantissimis stipatus erat, ea
maxime parte hostē virgebat, qui quan-
diu superfuit, tandiu Persæ resistentes
selesque defensantes, strauere multos
Lacedæmoniorum. Postea vero quàm
Mardonius, & agmen quod circa illum
robustissimum erat, occubuit, tum de-
mum alii quoque terga vertentes celsere
Lacedæmonis, quorum plerisque
officiebat vestis armis vacans. inermes
enim cum armatis prælium faciebant.
Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio
peracta est, secundum oraculum Spar-
tatis redditum: & victoria omnium
quas vnquam nouimus speciosissima
protitus est Pausanias Cleombroti filius,
Anaxandridæ nepos. Huius autem su-
periora maiorū nomina in Leonida re-
censui illius enim iidem qui & Pausaniæ
maiores fuerunt. Oppetiit autem Mardo-
nius sub Aimnesto, viro inter Spartia-
tas eximio: qui aliquandiu post bellum
Medicum trecentos viros secum ha-
bens, apud Srenyclerum cum omnibus
Messeniis quibuscum erat bellum, con-
fixit, vbi ipse & trecenti illi occubuerunt.
Ad Platæas autem Persæ, postquam à
Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nul-
lo ordine ad castra sua cōtendunt, ad &
murum ligneum quem fecerant in par-
te quadam agri Thebani. Tenebat autem
me admiratio, quum iuxta lucum Ce-
teris dimicaretur, ne vnum quidē Per-
sarum visum esse intrasse fanum, neque
circa templum occubuisse, sed plerisque
in profano: sed opinor (siquid de rebus
diuinis opinari oportet) deam ipsam e-
os non recepisse, quia templum quod
est in Eleusine Anactorium concrema-
uerant. Hactenus pugna hæc gesta est.
¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui
iam inde ab initio displicuerat Mardo-
nium relinqui ab rege in Græcia, qui-
que multis verbis pugnam dissuadens
nihil profecerat, hoc sibi agendum pu-
tauit. Is, quod sibi non placerent quæ
à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὁ ἀπίκων ἐς ὠλισμὸν. τὰ γὰρ δόξα τὰ ἐπιχάμ-
βανόμνη κατὰ κλων ὁ βαρβαροί. λήμμα ἡμῶν
νικητὴν καὶ ῥώμην ὅτι ἐσόντες ἐστὶν ὁ Πέρσαι, ἀποπλο-
δεῖόντες, καὶ πᾶσι, ἀπεπιστήμονες ἐσάν, καὶ ὅτι ὁ-
μοῖοι τοῖσι ἐναντίοι σοφίῳ. παρεξήμασσαντες δὲ
κατ' ἓνα, καὶ δέκα, καὶ πλείους τε καὶ ἐλάσσονες
συμφερόμενοι, ἐπέπιπτον ἐς τὸν Σπάρτητας, καὶ διε-
φθέρωντο. Τῇ δὲ ἐτύγχευε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόν-
νιος, ἀπὸ ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε
1 ὁ αὐτὸν ἐὼν τὸν λαγάδας Περσέων τὸν ἀρίστου χιλί-
οις, τῷ τῇ δὴ καὶ μάλιστ' ἐστὶν ἐναντίοις ἐπίτεσθαι. ὅ-
σον μὲν νικητὴν Μαρδόνιος αὐτῷ, οἶδε ἀντι-
χον, καὶ ἀμυρόμνη κατεβάλλοντο πολλοὶ τῶν Λα-
κεδαμονίων ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ πε-
εὶ ἐκείνων τεταγμένον ἐὼν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὐτὼ
δὴ καὶ ὁ ἄλλοι ἐτραπὸντο, καὶ εἰς δὲ τοῖσι Λακεδαί-
μονίοισι. πλείων γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐαδῆς ἐ-
ρήμος ἐούσα ὀπλων. πᾶσι γὰρ ὀπλίτας ἐόντες
2 ὁ καὶ τῶ φόνου τῶ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χροσῆλιον, τοῖ-
σι Σπάρτηταισιν ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ
νικητὴν αἰαρέε) καλλίστῳ ἀπάσεων τῶ ἡμεῖς ἰδμεν,
Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τῶ Ἀναξάνδριδεω. τῷ
3 ὁ κατὰ τῶν τῶ πᾶσι τῶν οὐδὲ ματα εἰρηται ἐς
Λεωνίδεω αὐτῶ γὰρ σφι τυγχάνοισι ἐόντες.
ἀποθνήσκει ὁ Μαρδόνιος ἀπὸ Αἰμιμήτου, ἀνδρὸς
ἐν Σπάρτη λαγίμου ὅς χροσῆν ὑπερνεμῶν τῶ
Μηδικῆ, ἔχων ἀνδρας τειχεσίοις, σιωέβαλε ἐν
Στενυκλήρω, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισι τε πᾶσι
4 ὁ καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὁ τειχεσίοι. ἐν τῶ Πλα-
ταῖσι ὁ Πέρται ὡς ἐτραπὸντο ἀπὸ τῶν Λακε-
δαμονίων, ἐφθυσεν ὁ δὲ ἐνα κόσμον ἐς τὸ στρατόπε-
δον ὁ ἐὼν τῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος ὁ ξύλιον, ὁ ἐποίησαν-
το ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι τῶν μα δὲ μοι ὅπως αὐτῶ
τῆς Δῆμητος ὁ ἄλλος μαχόμενων, ὁ δὲ εἰς ἐφάνη
τῶ Περσέων ὅτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τεῖχος, ὅτε ἐνα πο-
θανὼν αὐτῶ ὁ ἰσθῶν, ὁ ὁ πλείστοι ἐν τῶ βεβήλω ἐπε-
σον. δοκέω δὲ, (εἰ πὶ αὐτῶ τῶν τῶν ἀρηγμάτων δο-
κέειν δεῖ) ἢ τῶς αὐτῶ σφεας ἐκ ἐδέξατο, ἐμπερῆσαν-
5 ὁ τας ὁ ἰσθῶν ὁ ἐν Ἐλβσίνοι ἀνακτοριον. αὐτῶ μὲν
νικητὴν ἢ μάχῃ ὅτι ἰσοδύπον ἐχέετο. Ἀρτάβαζος
34 ὁ ὁ Φαρνάκεος αὐτῶ τε ὅτι ἀρέσκετο, καὶ ἀρχαῖς
λιπομῶν Μαρδονίῳ ἀπὸ βασιλῆος καὶ τότε πολλὰ
ἀπαρρηθῶν, ὁ δὲ ἐν ἰώνι, σιμβόλῳ ἐκ ἐάν, ἐποίησε τε
αὐτὸς τοῖα δὲ, ὡς ἐκ ἀρεσόμενος τοῖσι ἀρηγματοῖσι
ἐκ Μαρδονίῳ ποιβόμενοι τῶ ἐτραπῆσε ὁ Ἀρτάβαζος

LXII

LXIII

LXIV

LXV

1 Plurimum enim illis Persis offic.

Εἶχε δὲ δυνάμειν ὀλίγην. ἄλλα καὶ ἐς τεσσάρων
 μυριάδας αἰθροῦσιν ἀεὶ ἐώυτον· τότε οὐκ ἦν
 συμβολὴ γίνετο, ἐν δὲ ἐπιτάμνος τὰ ἐμελλε δπο-
 βήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατιρτισμῶρος,
 παρὰ Φείλας κατ' αὐτὸν ἵεναι πῶντας τῆν αὐτὸν
 δεηγέται, ὅπως αὐτὸν ὀρέωσι ἀουδῆς ἔχοντα.
 Ταῦτα παρὰ Φείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν
 φρατῶν. Ἐπετερόων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὡρα δὲ καὶ φθύ-
 ροντας δὲ Πέρσας. οὕτω δὲ ὁκέπιν αὐτὸν κό-
 σμων κατηγέτο, ἄλλα τὴν τὰ χεῖρῶν ἐξέλαξε φθύ-
 ρων, οὔτε ἐς τὸ ξυλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος,
 ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τὰ χεῖρα ἐπὶ τῶν Ἑλλη-
 σποντων ἀπικέσθαι. καὶ δὲ ἔπειτα αὐτὸν ἐπεάποντο.
 Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήων τῶν μὲν βασιλῆος ἐθελοκα-
 κέοντων, Βοιωτοὶ Ἀθιωταῖοι ἐμαχέσθαι το χεῖρον ἐ-
 πί συχόν. Ἐν μὲν δὲ ἔχοντες τῶν Θηβαίων, ἔπειτα ἔχον
 παρὰ θυμῶν ἐκ ὀλίγην, μαχεσθῶν τε καὶ ἐκ ἐθελοκα-
 κέοντες ἔπειτα, ὡς τε κηκόσιοι αὐτῶν ἔπειτα καὶ ἀ-
 εἰσοὶ ἐν ταῦτα ἔπεισον ὑπὸ Ἀθηναίων ὡς ἔπειτα ἔπειτα
 καὶ ἔπειτα, ἐφθύρην ἐς τὰς Θήβας, ἐκ τῆσιν ἔπειτα Πέρσας, καὶ
 τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὁμιλος, ἔπειτα Διφραμαχε-
 σαμῶρος ὁ δὲ ἐν, ἔπειτα ἀποδεδεσθῶν π, ἐφθύρην.
 Δηλοὶ τὲ μοι ὅτι πῶντα τὰ ἀφήματα τῶν Βερσάρων
 ἦρτιτο ἐκ Περσέων, εἰ δὲ τότε ἔπειτα, ἔπειτα ἔπειτα καὶ συμμίσθαι
 τοῖσι πολεμίοισι, ἐφθύρην, ὅτι καὶ δὲ Πέρσας ἐώρων.
 ἔπειτα τε πῶντες ἐφθύρην, πλὴν τῆσιν ἵππων τῶν τε δῆθεν
 ἐπὶ Βοιωτῶν. αὐτὴ δὲ τοσαῦτα παρὰ σφάλλει δὲ φθύ-
 ροντας, αἰεὶ τε παρὰ τῶν πολεμίων ἀγχεσθῶν ἐόσθα,
 ἀπείρησθαι τε δὲ φίλῶν φθύρηντας ἀπὸ τῶν Ἑλ-
 λήων. Ἐν δὲ νικῶντες εἰσποντο, δὲ Σέρξω δὲ
 κοντες καὶ φονδύοντες. Ἐν δὲ τῶν τῶν γνομῶν φό-
 βω ἀπέλλεται τοῖσι δῆμοισι Ἑλλῆσι τοῖσι τεταγμέ-
 νοισι ἀεὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀποδεδεσθῶν τῶν μάχης, ὅτι
 μάχη τε γένηται, καὶ νικῶν οἱ μὲν Παυσανίω. Ἐν δὲ, ἀ-
 κουσάντες ταῦτα, ὁ δὲ ἐνα χεῖρον τὰ χεῖρῶν, οἱ μὲν
 ἀμφὶ Κορινθίοις, ἐπεάποντο ἀπὸ τῆσιν ἑσώρης καὶ
 τῶν χελωνῶν τῶν φέροντων αὐτῶν, ἵθι τῶν ἱερῶν τῆσιν Δη-
 μητρῶν. Ἐν δὲ ἀμφὶ Μεγάρων τε καὶ Φλιασίοις, ἀπὸ
 τῶν πεδῶν τῶν λφοτάκω τῶν ὁδῶν. ἐπειτα τῶν ἀγχεσθῶν
 πολεμίων ἐγένοντο ἔπειτα Μεγάρων καὶ Φλιασίοις, ἀπὸ
 δόντες σφρασ ἔπειτα τῶν Θηβαίων ἵππων ἐπεγερῶν
 ὁ δὲ ἐνα χεῖρον, ἡλασίων ἐπὶ αὐτῶν δὲ ἵππων, τῶν
 ἵππαρχε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμύδρης. ἐπεισόντες
 δὲ κατεσφρασαν αὐτῶν ἐξακοσίους, δὲ δὲ λοιποὶς
 κατῆρσάντων δὲ δὲ Κιθαρώνα. ἔπειτα μὲν δὲ
 ἐν δὲ δὲ

καὶ κατὰ τὴν

καὶ περὶ τῶν

(præerat autem non paruis copiis, sed
 ad quadraginta vsque millia hominum)
 ducebat instructos, dum prælium fie-
 bat, quid futurum è prælio esset probe
 intelligens, iusseratque omnes ire con-
 fertos quacunq; ipse duceret, & quâ
 viderent ipsum festinantem. Sic iussas
 tanquam ad pugnam copias ducēs, cer-
 nit Persas fugientes. ita non seruato am-
 plius eodem ducendi ordine, sed repen-
 te effuso cursu fugæ se dedit, non ligne-
 um murum versus, aut Thebanam cæ-
 nia, sed ad Phocenses, animo celerri-
 me perueniendi ad Hellespontum. & hi
 quidem horsum iter intenderunt. Ce-
 teris autem Græcis qui stabant à regis
 partibus, ignauiter de industria agentibus,
 Bœoti tamen per diu cum Athenien-
 sibus decertauerunt. Nam ex Theba-
 nis ii qui cum Medis sentiebant, hi non
 parum strenuos se præstiterunt: qui no-
 lentes vltro ignauiter agere, ita dimica-
 runt vt trecenti primores eorum ac for-
 tissimus quisque illic sub Athenien-
 sibus occubuerint. Vbi autem & isti
 terga dederunt, non quo Persæ & alia
 multitudo, quæ aut cum nemine pu-
 gnauerat, aut nõ expectauerat, sed The-
 bas versus fugerunt. Omnem autem
 rem pependisse à Persis, (quanquam &
 ipforum quidam, antequam cum hoste
 congredierentur, fugæ se mandauerunt)
 apud me fidem facit, quod ad Persas
 intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fu-
 gam capefferunt, præter equitatum tum
 alium tum Bœotorū: qui hæcenus pro-
 fuit fugientibus, vt assidue adhærens
 hosti, arceret eum ab amicis quos Græ-
 ci insequabantur. Insequabantur enim
 Græci victores, vrgendo Xerxianos at-
 que interficiendo. Inter hunc tumul-
 tum nunciatur Græcis qui circa tem-
 plum lunonis instructi à prælio aberāt,
 geri prælium & Pausanianos vincere.
 Ea re audita, Corinthii, Megarenses &
 Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii te-
 sta per colles quâ itur ad Cereris tem-
 plū: alii per campū, quæ planissima via-
 rum erat. Quos iam hosti propinquos
 nullo ordine irruere conspicati Theba-
 ni equites, quorū præfectus erat Asopo-
 dorus Timandri filius, equos in illos in-
 citauerunt, eosq; adorti sexcentos strau-
 erunt: ceteros ad Cithætonem vs-
 que persequuti, terga ceciderunt. Et isti
 quidem Megarenses atque Phliasii

LXVI

LXVII

LXVIII

x Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec vllum egregium facinus ediderat. 4 Quod quum Persas fugientes vidissent, ista demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX

nulla cum laude perierunt. At Persæ
 ceteraque multitudo postquam ad li-
 gneum murum effugerunt, turres, ante-
 quam Lacedæmonii aduenirent, ascen-
 dere occupant. Illis conscensis quam-
 commodissime possunt murum præ-
 struunt. ex quo subeuntibus mox La-
 cedæmoniis, acrior extitit muri oppu-
 gnatio. Nam quoad Athenienses abfue-
 re, non modo sese barbari defensabant,
 sed etiam Lacedæmoniis antecelle-
 bant, utpote ignaris murorum oppu-
 gnandorum: ut vero Athenienses su-
 peruenere, tum atrox muri oppugnatio
 propugnatioque extitit, eaque perma-
 gno temporis spatio: sed tandem virtute
 & pertinacia Athenienses murum trās-
 cenderunt, subrueruntq; atque ea par-
 te se Græci infuderunt, quorum Te-
 geatæ introiere principes: iidemq; ten-
 torium Mardonii diripuerunt, & ex eo
 cum alia, tum vero equorum præsepe
 Mardonii ex ære totum, spectatu dignū:
 quod præsepe Mardonii Tegeatæ in
 templo Alex Mineræ reposuerunt.
 nam cetera quæ cepere, in vnum cum
 ceterorum Græcorum præda contulerunt.
 Proruto muro barbari non ampli-
 us cateruam cogere, nemo strenuitatis
 memor esse, videlicet oppressi intra
 exiguum tempus, & tot myriadibus in-
 terceptis exterriti. Quos tanto studio
 Græci trucidabant ut ex triginta my-
 riadibus (exceptis quatuor, cum quibus
 Artabazus aufugit) ne tria quidem mil-
 lia hominum cædi superfuerint. E La-
 cedæmoniis autem qui Spartani essent,
 vnus & triginta sunt omnino deside-
 rati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium,
 duo & quinquaginta. Porro inter
 barbaros strenuissimi extiterunt, è pe-
 ditibus quidem Persæ, ex equitibus au-
 tem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter
 Græcos autem cū Tegeatæ Atheniensis-
 que multum eminuerunt, tum mul-
 to plus Lacedæmonii. Quod nulla al-
 lia re possum ostendere, nisi quod om-
 nes hi eos qui sibi oblatis sunt vice-
 runt: Lacedæmonii vero quod robustif-
 simum fuit hostilis exercitus superaue-
 runt. Quorum longe præstantissimus
 extitit mea sententia Aristodemus, is
 qui solus trecentorum, quod ex Ther-
 mopylis euasisset, dedecus ignomi-
 niamque acceperat. Secundum hunc

ἐν ὁδῷ ἐν λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ
 ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον εἰς τὸ ξύλινον τείχος,
 ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῶν πύργων ἀναβάντες, ὡρὴν ἢ εὐ-
 Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι ἀναβάντες δὲ, ἐφ' ἑ-
 ξάκω ὡς ἠδυνέασα ἄριστα τὸ τείχος. προσελθόν-
 των δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεσχέεσσι τείχη-
 μαχίη ἐρράδμεσση. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν
 Ἄθλινοί, οἳ δὲ ἠμύνοντο, καὶ πολλὰ πλέον ἔχον
 τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ὅσα ἐπισημῶν τειχῶ-
 1 ο μαχίη ὡς δὲ σφί Ἄθλινοί προσήλθον, οὐ-
 τω δὲ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχῶμαχίη, καὶ χρόνιον ἐπὶ
 πολλόν. τέλος δὲ, ὄρετῆ τε καὶ λιπῆ ἰν' ἐπέβη-
 σαν Ἄθλινοί τῶ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῆ δὲ ἐσει-
 χίοντο Ἐλλήνες. σφίτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται
 εἰς τὸ τείχος, καὶ πλεῖ σπηλιῶ τῶ Μαρδονίου οὗτοι ἐ-
 σαν Ἄθλινοί πάντες, τὰ τε ἄλλα δὲ αὐτῆς, καὶ
 πλεῖ φατῆν τῶ ἵππων εὐδοσῶν χαλκίω πᾶσαν,
 καὶ ἴσος ἀξίω. πλεῖ μὲν γὰρ φατῆν ταύτων πλεῖ
 Μαρδονίου αἰετῶν ἐσῆλθον τῆς Ἀλένης Ἀθη- 341
 2 ο νάης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς ταῦτο ὅσα σφί ἔλα-
 βον ἐσῆλθον τοῖσι Ἕλλησι. Ἄθλινοὶ δὲ βαρβαροὶ οὐ-
 δὲν ἐπὶ σίφος ἐποίησαν το πεισόντες τῶ τείχεος, οὐτε
 τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο. ἀνύκταζον τε οἳα ἐν
 ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυσία
 3 δες κατελιημερῶσαι ἀνδρόπων. πλεῖ τε τοῖσι
 Ἕλλησι φονβίειν οὕτω, ὥστε τειχέοντα μυσίαδων
 στρατῶ, καταδεουσίων τεσσάρων, τὰς ἔχων Ἀρτά-
 βαζος ἐφύγε, τῶ λοιπῶν μηδὲ πρεῖς χιλιάδας
 πελιημέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶ ἐκ Σπῆρ-
 4 ο τῆς ἀπέθανον Ἄθλινοί ἐν τῆ συμβολῆ, εἰς ἃ ἐν-
 νενήκοντα. Τεγεῆτων δὲ, ἐκχάδεκα Ἄθλινοί-
 ων δὲ, δύο καὶ πενήκοντα. Ἡεῖσθισε δὲ τῶ
 βαρβαρῶν πεισόντων, ὁ Περσῶν, ἵππος δὲ, ἢ Σα-
 κέων αἰτῆ δὲ λέγεται Μαρδονίος. Ἕλλήνων δὲ
 ἀγαθῶν ἡρωδῶν καὶ Τεγεῆτων καὶ Ἄθλινοί,
 ἕσθισα ἄλλον ὄρετῆ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλω μὲν
 ὁδῶ ἔχω ἀποσημῆσθαι. ἀπῆρτες γὰρ οὐ-
 ρι εὐ κατ' ἐωῦτοις ἐνέκων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυ- 342
 4 ο σῶν, καὶ ἀρίστος ἐγένετο μακρῶ Ἀριστόδημος κατα-
 γνάμας τὰς ἡμετέρας. ὅς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος
 τῶ πεισόντων σωτῆς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀνιμίω. μὲν
 ἢ τῶτον, ἠεῖσθισα Ποσειδωνίος τε καὶ Φιλοκύων καὶ
 Ἀμομ-
 ναυαρε ὀπερῶν Ποσειδωνίος & Philocyon &

LXX

1 Ex quibus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Nonaginta. 4 Vnde supra: pag. 459.

Αμομφαρέτης Σπάρτιτης. καίτοι ἡρόδοτος λέ-
 γει ὅς ἦν αὐτῶν ἀείσος, ἐγνωσθὲν ὅτι
 ἡρόδοτος Σπάρτιτης, Αἰσιόδημον μὲν βου-
 λόμενον φαερέως ἀποθανεῖν ἐκ τῆς κρείσσης
 αἰτίας, λυσάντα τε καὶ ἐκλείποντα τῶν ἄλλων ἔρ-
 γα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βου-
 λόμενον ἀποθνήσκειν, ἀνδρα γινώσκοντα ἀγαθὸν ὅ-
 σούτω τῷτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ τὰ μὲν καὶ φθό-
 νῳ αὐτῶν ἐπιποιεῖν. οὗτοι δὲ οὐ κατέλεξα πρόμας, πλὴν
 Αἰσιόδημου, τῷ ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μέ-
 χῃ, ἵμιοι ἐγένοντο. Αἰσιόδημος δὲ, βουλόμενος
 ἀποθανεῖν διὰ τὴν περὶ τὴν ἀφίπυον αἰτίαν, οὐκ ἐπι-
 μήθη. οὗτοι μὲν τῷ ἐν Πλαταιῶσι ὀνομαστοί-
 ται οἱ ἐγένοντο. Καλλιμαχίης γὰρ ἔξω τῆς μάχης
 ἀπέθανε, ἐλθὼν αὐτὸν καλλιμαχίης ἐς τὸ στρατόπεδον τῷ
 ὅτε Ἑλλιάων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων,
 ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλιάων. ὅς, ὅτι ἔσφα-
 γάξεντο Παναθηναίως, κατήμενος ἐν τῇ ἄξει, ἐπερωμα-
 ῖαθη ὑπὸ τῶν Πλαταιῶν καὶ δὴ ἄλλοι μὲν ἐμά-
 ροντο, ὁ δὲ ἄξιον ἡρόδοτος ἐδυσθανάτεε τε, καὶ ἐ-
 λεγε περὶ Αἰμνησίου, ἀνδρα Πλαταιῆα, οὐ μέ-
 λειν ὅτι περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι
 οὐκ ἐχρησάτο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔστι
 ἡρόδοτος ἐργῶν ἐκείνων ἀξίων περὶ ἡμιμύθου ἀποδέ-
 ξασθαι. Αἰθιωάων ἡ λέγεται ὑπὸ δακρυμῆσαι Σω-
 φαῖος ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν. Δεκε-
 λέων δὲ τῷ ποτε ἐργασαμένων ἐργῶν χρησίμων ἐς
 τὴν πόλιν χερσίν, ὡς αὐτοὶ Αἰθιωάων λέγουσι. ὡς
 γὰρ δὴ Ἰσπαλάη καὶ Ἑλένης κομιδῶν Τυωδα-
 εῖδα ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀθηναίων οὐκ ἐστὶν
 πληθεῖ, καὶ αἰσασθὲν οὐκ ἴσθαι, οὐκ εἰδότες
 ἵνα ὑπερέχειτο ἡ Ἑλένη, ὅτε λέγουσι καὶ οὐκ Δε-
 κελέας, ὅτι δὲ αὐτὸν Δεκελῶν, ἀρπάζοντα τὴν
 Ἰσπεύου βίβη, καὶ δειμνόμενον παρὰ πᾶσιν τῇ Ἀθη-
 ναίων χερσὶ, ἀρπάζοντα σφίσι τὸ πᾶν ἄρῃμα,
 κατήγησασθαι ἐπὶ τῆς Ἀφιδνας, τῆς δὲ Τιτακὸς
 ἐὼν ἀπὸ τῶν καταπερὶ διδοῖ Τυωδαεῖδ' ἦσαι. οὗτοι δὲ
 Δεκελῶσι ἀπὸ τούτου ἐργῶν ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη
 τε καὶ περὶ εἰν ἄρα τελέεσθαι ὅδε αἰεὶ ἐπὶ εὐδοκίᾳ αὐ-
 τῶν, ὡς τε καὶ ἐπὶ τὸν πόλεμον ὅτι ὑπερὸν πολλοῖσι ἔτεσι
 τῶν ἡρόδοτος Αἰθιωάων τε καὶ Πελοποννησίοισι,
 σινομύθων τὴν δὴ τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων, Δεκε-
 λέας ἀπέχεσθαι. Τῶν τε δήμου ἐὼν ὁ Σωφαῖος,
 καὶ ἄριστος ὅτι ὅτε Ἀθηναίων, διέξας λόγους λεγόμενος
 ἔχῃ. ὅτι μὲν, ὡς ἐκ τῆς ζωσῆρος τῆς θάρηκος ἐφόρεε
 χαλκῆ ἀλύσι δεδεμένῳ ἀγκυραὶ σιδηρῆναι τῆς ὀκίας

Amompharetus Spartiata. Quamquam
 quum sermo haberetur quisnam præ-
 stantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui
 adfuere, censuerunt, Aristodemum, erfi
 præclara facinora edidit, tamen ad elu-
 endam eam quam contraxerat inuidi-
 am, ordinem deseruisse, & propalam
 mori voluisse: Posidonium vero, qui
 perire noluisse, ob id extitisse tanto
 præstabiliorem virum. verum id for-
 tasse huore dixerunt. Qui hac in pugna
 mortem oppetere, omnes honore affe-
 cti sunt, præter Aristodemum: qui ideo
 caruit honore quod ob causam præ-
 dictam sibi occumbendum putavit. Hi
 sunt qui ad Plataas nobilissimi extite-
 re. nam Callicrates extra prælium oc-
 cubuit, quo nemo tunc in castra Græ-
 corum præstantior venerat, non modo
 Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum
 Græcorum. Hic, quum Pausanias sacri-
 ficasset, sedens in ordine, sagitta per la-
 tera ictus est: & quum aliis pugnantibus
 ipse exportaretur, sese morientem mise-
 rabatur, ad Aimnestum virum Plataen-
 sem inquiring, non sibi dolere quod pro
 Græcia periret, sed quod nihil manu
 vsus esset, nullamque operam nauasset
 dignam se & sua cupiditate nauandi.
 Ex Atheniensibus eminuisse fertur So-
 phanes Eutyichidis filius, è tribu Dece-
 lensi. Decelenses autem rem aliquando
 gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in
 omne æuum fructuosam. siquidem quum
 olim ad inuestigandam Helenam Tyndari-
 dæ cum magnis copiis oram Atti-
 cam inualissent, & populos è sedibus su-
 is eiicerent, ignari quonam loci subdu-
 cta Helena esset, tunc Decelenses ferun-
 tur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus,
 tum dolore contumeliæ quæ Theseo
 fieret, tum metu totius Atheniensium
 soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem
 rem gestam, eosque deduxisse ad Aphid-
 nas, quas Titacus indigena Tyndari-
 dis proderet. Quo ex facto Decelen-
 sibus permansit ad hanc vsque memori-
 am in Sparta immunitas vectigalium, &
 dignitas præsidendi: adeo quidem vt bello
 quod multis postea annis inter Atheni-
 enses atque Peloponneses gestum est,
 Lacedæmonii quum ceteram Atticam
 popularentur, à Decelea temperaue-
 rint. Ex hoc populo ortus Sophanes, &
 præclarissime inter Athenienses naua-
 ta opera, ancipiti sermone celebratur:
 vno, fertur gestasse ferreâ ancorâ è bal-
 teo thoracis catena alligatâ, quâ, quoties

x Formosior.

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequabatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non fetream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Atheniensibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victoré ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Atheniensium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Plataas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Perse: hæc quum accepisset Perfas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iam pridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Sparte rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque demonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Perfes habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse sero ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi verantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπικνεομένων τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέ-
 σκετο, ἵνα δὴ μιν ὁ πολέμοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς
 Ἰαξίος, μετακινήσῃ μὴ δυνάσασθαι. γινομένων δ' οὐ-
 ρῆς τῶν ἐδρυτίων, δέδοκτο, πλὴν ἀγκυραν ἀναλαβόν-
 ται, οὕτω διώκειν. Ἐστ' ἰδὺ οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτε-
 ρος τῶν λόγων, τὰς πρῶτερον λεχθέντι ἀμφισβη-
 τῶν, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος ἀειθεούσης καὶ οὐδα-
 μᾶ ἀπρεμιζούσης ἐφόρει ἀγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τῆ
 θάρηκος δεδεμένῳ σιδηρέῳ. Ἐστ' ὁ καὶ ἕτερον Σω-
 φαίνει λαμβάνειν ἔργον ἔξεργασμένων ὅτι πρῶτα τη-
 ρῶν Ἀθηνῶν Ἀίγιαν, Εὐρυβάτιον Ἄργε-
 ὦν αἰδρα πεντάεθρον ἐκ περὶ κλήσιος ἐφόνθυσεν. αὐ-
 τῶν δ' Ἰωφάϊα χερῶν ὕστερον τούτων κατέλαβεν
 αἰδρα Ἰερομόρον ἀγαθόν, Ἀθηνῶν στρατηγόν τὰ
 ἅμα Λαέρω τῷ Γλαύκωνος, Σποθανεῖν Ἰωφ-
 δωνῶν ἐν Δάτω, καὶ τῶν μεταλλῶν τῶν χρυσεῶν
 μαχομένων. Ὡς δ' οἱ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆ-
 σι κατέστρωτο ὁ βαρβαροί, ἐθαυτὰ σφι ἐπήλθε
 γυνὴ ἀδελφῆς ἢ ὅτι ἔμαθε Σπυλωλότας τῶν
 Πέρσας, καὶ νικητὰς τῶν Ἕλληνας, εὐδὲ παλλα-
 κῆ Φαρμαδάτους τῆς Τεάσπιος, αἰδρὸς Πέρσεω, κο-
 σμησαμένη χρυσοῦ πολλῶ καὶ αὐτῆ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ
 ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν πρῶτουσῶν, καταβάσα
 ἐκ τῆς ἄρμα μᾶξης, ἐχώρει ἐς τὸν Λακεδαιμονί-
 οισ ἐπὶ ἐν τῆσι Φονησίεόντας ὁρατὰ δ' ἴππῶτα ἐκ εἰ-
 να διέποντα Πασανίῳ, πρῶτερον τε τοῦ οὐνοῦ μά-
 ῖζε πεισάμην καὶ τὴν πάτριν, ὥστε πολλὰ κίς ἀκού-
 σαι, ἔγνω τε τῷ Πασανίῳ, καὶ λαβομένη τῶν χρυ-
 νάτων, ἔλεγε ταῦδε, Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, λυ-
 σά με πλὴν ἰκέτην ἀχμαλώτου δουλοσυΐης. σὺ
 γὰρ καὶ ἐς τὸδε ὠνήσας, τοῖς δὲ Σπυλωλότας τῶν οὐτε
 δαμώνων οὐτε θεῶν ὅταν ἔργοντας. εἰμὶ δ' Ἰηρος μῆρ, ἡ
 Κῶν, θυγάτηρ δ' Ἡγητορίδω τῆς Ἀνταγόρου. βίη
 δὲ με λαβὼν ἐν Κῶ ἔχε ὁ Πέρσης, ὁ δὲ ἀμείβετο
 τοῖς δὲ, Γυνῶν, θάρσει, καὶ ὡς ἰκέτης, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτω
 τυγχάνεις ἀηθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἡγητο-
 ρίδω τῆς Κῶν, ὅς ἐμοὶ ξείνος μάλιστα τυγχάνει ἐ-
 ὶ τῶν πρῶτων ἐκείνοις τῶν χώρων οἰκομένων. ταῦ-
 τα δὲ εἶπας, ὅτε μὲν ἐπέπεσε τῶν ἐφόρων τοῖσι
 πρῶτοι, ὕστερον δ' ἀπέπεσε εἰς Αἴγιαν, ἐς πλὴν αὐ-
 τῆ ἠθέλε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ πλὴν ἀπῆλθεν τῆς
 γυναικὸς, αὐτίκα μὲν ταῦτα ἀπῆλθεν Μαρτινέ-
 ες ἐπέξεργασμένοι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστερον ἦκου-
 σι τῆς συμβολῆς, συμφορῶν ἐποιεῦντο μεγάλων, ἀ-
 ξιοί τε ἔφασαν εἶς σφέας ζημιῶσαι. πτωχάνο-
 μένοι δ' ἐπὶ Μήδους τῶν μὲν Ἀρταβάζου φύλαξ-
 τας, τούτοις ἐδίωκον μέγρι Θεσσαλίης Λακεδαι-

XXIV

XXV

XXVI

x Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio qua-
 quam circum illa loca habitauerim, hospiti necessitudinē intercedit. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuolauisti;

Quinetiam e caforum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes serui Aeginetis venundabant, multum, quod occultare non poterant, repraesentabant. unde principium extitit ingentium diuitiarum Aeginetis, utpote aurum a seruis pro aere mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex aere colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, aereus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, aereus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quae autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Plataeas, refertur a nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniae sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris rebus. Feruntur autem haec quoque acta esse: Xerxem, dum e Graecia fugit, omnem apparatus suum ex auro argentoque & peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatus vidit, iussisse pistores & coquos cenam sibi uti Mardonio instruere, quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque coenae apparatus, propolitis bonis stupefactum, imperasse per iocum suis ministris ut Laonicam instruerent cenam. Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Graecorum duces, eisq; vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque coenae apparatus, dixisse, Viri Graeci, hac ego vos de causa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Haec Pausanias apud Graecorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Plataensium repererunt loculos auri argentiue & aliarum pecuniarum.

LXXX

LXXXI

LXXXII

ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκόλθον ψιλῶς τε καὶ ἐρεσποῖς, καὶ σὺν ἀκινάχεσσι, ἔοντάς χρυσόισι ἐπέειθε. ὅς γε ποικίλης λήθης ἐγένετο σὺ δαίσι. ἐν ταῦτα πολλὰ μὲν κλέπωντες ἐπώλεον πρὸς σὺν Αἰγινήτας. ὅτι εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυε, ὅσα αὐτῶν σὺν οἰά τε ὠκρύψαι. ὡς Αἰγινήτησι ὁ μέγιστος πλούσιος ἀρχὴν ἐπέειπεν ἐγγόνου, οἱ τὸ χρυσοῦν, ἀπὲρ οἷα χαλκὸν δὴθεν, ὅσα τῶν εἰλωτῶν ἀνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δευτέρω ἐξελόντες τὰς ἐν Δελφοῖσι θεῶν, ἀπὸ ἧς ὁ τρίτος ὁ χρυσεὸς ἀπέτεθη, ὁ ἄλλος τε καὶ ἄλλος ὄφρα ὅς χαλκὸς ἐπέσει ἄλλοις ἔβαινε, καὶ ὅτι ὁλυμπία θεῶν ἐξελόντες, ἀπὸ ἧς δευτέρω χαλκὸν Δία ἀπέειπεν, καὶ τὰς ἐν Ἰσθμῶν θεῶν, ἀπὸ ἧς ἐπὶ Ἰσθμῶν χαλκὸς Ποσειδέων ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαρέοντο καὶ ἔλαβον ἑκαστοῖς, τὰ ἄλλοις ἐξ ἑαυτῶν, καὶ τὰς περὶ αὐτῶν τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ ἀργύρου, καὶ ἄλλα χρήματα τε καὶ ἑποικύγια. ὅσα μὲν νῦν ἐξείρεται τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῶσι ἐδόθη, οὐ λέγει τὸ πρὸς ἑδάμῳ, δοκέω δὲ ἔλαβε καὶ τοῖσι δοθῆναι. Πausanίη δὲ πρῶτα δεκάτα ἐξείρεται καὶ ἐδόθη, ἡνωμένως, ἵνα ποιηθῆται, καὶ μνησθῆναι, ὡς ὁ αὐτὸς ἐπέειπε τὰ χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τὰ δεκάτα, ὡς Ἐρένης Φύλων ἐκ τῆς Ἐλλάδος, Μαρδονίῳ τὸ κατασβύλιον καὶ τὰ λίποι τῆς ἐούσης Πausanίῳ ἂν ὀρέοντα πρὸς Μαρδονίου κατασβύλιον χρυσοῦν τε καὶ ἀργύρου καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν. ὡς ὁ κελθὸν οἱ οὗτοι ἐποίησαν τὰς ἐν ἐν ταῦτα ὁ Πausanίῳ ἰδόντα κλίνας τε χρυσεῶν καὶ ἀργυρέων δὲ ἐρωμένων, καὶ τραπεζῶν χρυσεῶν καὶ ἀργυρέων, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, καὶ ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν. ὅτι γέλωτι σὺν ἐούσῃ διπλόνοις ἑραπειάσμασι Λακωνικὸν δειπνον, ὡς ὁ τῆς ἰόνης ποιηθείσης ἡ πολλὸν ἐμέσον, τὸ Πausanίῳ γέλωτα μεταπέμψασθαι τῆς Ἐλλήνων σὺν ἐραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, εἶπα τὸ Πausanίῳ, δεικνύοντα ἐς ἑκατέρωθεν δειπνῶν τῶν ἑραπειάσμασι ποικίλοισι κατασβύλιασιν, ἂν ἄνδρες Ἕλληνας, τῶν δὲ εἶνεκα ἐγὼ ὑμῶν σιωπῆσιν, βουλόμην ὑμῖν τῶν δὲ τῶν Μήδων βασιλῆος τὸ ἀφροσύνην δεῖξαι, ὅς τοῖσι δὲ διαπύρῳ ἔχων, ἢ ληθεῖς ἡμέας οὐτῶν οἰζυρίων ἔχοντάς ἀπαιρησόμενος. τὰς μὲν Πausanίῳ λέγεται εἶπα πρὸς σὺν ἐραπειάσμασι τῶν Ἐλλήνων. Ὑστερῶν μὲν τοῖς χρόνοις τὰς καὶ τῶν Πλαταιῶν ὄσον συγχροῖ ἦν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων.

344

1 Au' eis, secundum quosdam. 2 Vallam apparet uerba quae in vulg. edit. desunt legisse, videlicet ἢ ἐρωμένων, καὶ ἐραπειάσμασι ποικίλοισι, quae in nostris vet. cod. habentur. 3 Quum autem haec coena instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

εφαίνη ἢ καὶ τοῦδε ὕστερον ἐπὶ τούτων τῶν νεκρῶν παρὰ
 ἡλικιωτέρων τὰς ἄλλων σινεφόρον γὰρ ἔα ὅτε αἱ οἱ
 Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον ὄρεθι κεφαλῆ σὺν ἔργου
 ῥαφίῳ ὁδομίῳ, ἀλλὰ δὲ ἐνὸς ὁδοῦ ὁδοῦ. ἐφαίνη ἢ
 καὶ γνάθος, καὶ δὲ ἐπὶ γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μοιωφύειας, δὲ ἐνὸς ὁδοῦ πύμας σὺν τε ὀδόντας
 καὶ σὺν γυμφίοις καὶ πενταπῆχους ἀνδρὸς ὅσα ἐφαίνη.
 Ἐπὶ τε ἢ Μαρδονίου δολυτέρη ἡμέρη ὁ νεκρὸς ἠφά-
 νισται, ὑπὸ ὅττω μὲν αἰθερόπων, τοῦ ἀπρεκέως ἐκ
 εἶπαι πολλοὺς δένας ἠδὲ ἐπὶ πύμας ἠκούσα I O
 θάλασσαν Μαρδονίου, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς ὡς ἂν Ἀρτόντω τῷ Μαρδονίου παιδὸς δὲ
 τῶν δὲ ἔργον ὅσους μὲν τοὺς αὐτῶν ὁ ὑπελόμορος
 τε καὶ θάλασσαν νεκρὸν τῷ Μαρδονίῳ, ἔδωκεν αἰ-
 πρεκέως πύμας. ἔχῃ δένας φαίνη καὶ Διονισιοφά-
 νης, αἰθρὸν Ἐφέσιος, θάλασσαν Μαρδονίου. ἀλλ' ὁ μὲν ἔ-
 σω τούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληες ὡς ἐν Πλαταιῆσι
 πύμας λήϊον διείλοντο, ἔθαπτον σὺν ἐωῦ τῶν, χωρὶς ἐ-
 κείνοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τεύχεα ἐποίησαντο ἡ-
 χας. ἐνθα μὲν σὺν ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδωνίου 2 O
 καὶ Ἀμομφαρέτους ἔσαν καὶ Φιλισκίων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐν μὲν δὲ ἐν τῶν ἄφρων ἔσαν ἠίρες, ἐν ἢ
 τὰ ἐτέρω, ἠίροι Σπυρίηται ἐν ἢ τὰ τρίτω, ἠί-
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν ἔθω ἔθαπτον. Τεγεατῶν ἢ χωρὶς
 πύμας ἔθαψαν ἠέας καὶ Ἀθηνῶσι σὺν ἐωῦ τῶν
 ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιαῖοι σὺν ὑπὸ τῆς ἰ-
 ππου Διφθαρέντας. τούτων μὲν δὲ πύμας πλῆ-
 ρεες ἐθήοντο ἠίροι. τῶν δὲ ἠίων ὅσοι καὶ φαίνονται
 ἐν Πλαταιῆσι εἶοντες ἠίροι, τούτοις δὲ ὡς ἐθῶ πύ-
 μάσση ἐπαχνομοίους τῆ ἀπερὶ τῆ μάχης, ἐ-
 κείνοις χῶματα χῶσαι κείνα, τῶν ἠπιγνομοίων εἰ-
 νεκα αἰθερόπων. ἐπὶ καὶ Αἰγινητέων ἐπὶ αὐθι κα-
 λέομορος ἠίρος, ἠίρῳ ἀκρῶ καὶ δέκα ἔτεσι ὕ-
 στερον μὲν τῶν, δευτέρων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεά-
 δῶν ἠίρῳ Αἰποδίκῳ, ἀνδρῶ Πλαταιέα, ὡς ἔξινον εἶον-
 τῶ ἐωῦ. Ὡς δὲ ἠίρῳ ἔθαψαν σὺν νεκροῖς ἐν Πλα-
 ταῆσι οἱ Ἕλληες, αὐθι καὶ βυλθομοίοι σφί ἐδόκεε
 στρατὸν ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ δέξαται ἐν αὐτῶν σὺν
 μηδίσαντας ἐν ὡς ἔτασι ἢ αὐτῶν, Τιμηχρίδῳ,

Hoc quoque rei apparuit postmodum
 in his mortuis carne nudatis, ut quum
 eorum ossa compottarent vnum in lo-
 cum Platæenses, inuentum sit caput
 nullam futuram habens, sed ex vno os-
 se solidum: item maxilla, cum eo quod
 super maxillam est, habens dentes, etsi
 distinctos, tamen ex vno osse vniuersos
 tam molares quam ceteros. quinetiam
 ossa viri quinque cubitorum. ¹ Postero ^{LXXXIII}
 die quum Mardonij cadauer non extar-
 ret, incertum à quibus hominibus sub-
 tractum. audiui tamen iam diuersos il-
 lum sepelisse: & ob id permultos scio
 ingentia dona ab Artonte Mardonij
 filio accepisse. Sed quis curam suscepe-
 rit cadaueris Mardonij humandi, pro
 comperto non potui audire. habet tamē
 huius rei nonnihil famæ Dionysiophan-
 nes vir Ephesius. Mardonius quidem
 hoc modo tumulatus est. Græci vero, ^{LXXXIV}
 posteaquam prædam dispartierunt, cæ-
 sos separatim quisque suos tumularunt.
 Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis,
 in eorum vno sacerdotes, è quibus fue-
 re Posidonius & Amompharetus & Phi-
 locyon & Callicrates: in altero reli-
 quos Spartiatis, in tertio seruos huma-
 uerunt. Hunc in modum Lacedæmonii
 sepulti sunt. ² Tegeatæ vero & Atheni-
 enses suos vtrique promiscue condide-
 runt: necnon Megarenenses atque Phliasi
 suos ab equitatu interemptos. ³ Horum
 omnium sepulcra fuerunt plena. Nam
 aliorum sepulcra quæ ad Platæas osten-
 duntur, ea sunt (quantum ego accipio)
 ab iis excitata qui erubescabant se à pu-
 gna abfuisse, quum sero superuenif-
 sent. Quippe tumulus illic visitur qui
 dicitur Æginetarum: quem ego au-
 dio decem post hanc pugnam annis ro-
 gatu Æginetarum à Cleade Avtodici
 filio viro Platæensi illorum hospite ex-
 citatum fuisse. ⁴ Græcis statim à cæso- ^{LXXXV}
 rum humatione in agro Platæensi, inito
 consilio visum est bellum Thebis infe-
 rendum, petèdumque eos qui cum Me-
 dis sensissent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonij cadauer postridie quam ille occubuit, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero scorsum à Lacedæmonii omnes suos confertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodemque in loco, & Megarenenses, & Phliasi hoc. uti dicitur id sit quod de Tegeatæ per alios significauit: quod reddidi Confertos, accipiens pro In eundem locum eorum cernuios. Potest tamen diuina etiam accipi (et fortasse melius) ut commune fuerit Atheniensibus, Megarenensibus & Phliasiis sepulcrum. 3 Plures videtur ex sequentibus exponendum vni. q. d. Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade Avtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (ut audio) extructum. Observandum est autem χῶματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro sepulcris ea vellent habere, (unde dicit καλοῦμαι τάφους. q. d. καλοῦμαι τάφους ἀλλ' οὐκ ἴδον, χῶμα δὲ μόνον) at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantum sepulcra simulant, siue imitantes, quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à sua ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ἐπιγνομοίων εἶναι αἰθερόπων verito Posterorum rationem habentes, vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Possit tamen simplicius verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem verba ferre non possunt sensum sequens, verius, Quum sero superuenissent.

& Attaginū, qui principes factionis ex-
 titissent: & ni eos dedidissent, non prius
 ab vrbe discedendum quam eam euer-
 tissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo
 à pugna die mouentes obsedere The-
 banos, iussos dedere quos diximus vi-
 ros. Abnuentibus dedere Thebanis, a-
 grum eorum populabantur, murumque
 adoriebantur. Quibus ab agro vastan-
 do non discedentibus, vicesimo die Ti-
 megénides ad populares ita inquit, Viri
 Thebani, quandoquidem Græcis ita
 constitutum est, non prius abscedere ab
 oppugnatione Thebarum quam aut eas
 expugnauerint, aut nos dedideritis, ab-
 sit vt nostra causa Thebanus ager am-
 plius vexetur: sed siue per causam de-
 poscendi nos, pecunias cupiunt, pecu-
 nias eis è publico demus: (nam & publi-
 ce cum Medis sensimus: non autem nos
 soli.) siue reuera deposcentes nos urbem
 obsident, nos ipsi nos in disceptationem
 exhibemus. Eum Thebani sane probe
 & opportune loquutum arbitantes, e-
 uestigio caduceatorem ad Pausaniam
 misere, velle se viros dedere. Ea re inter
 eos conuenta, Attaginus ex vrbe profu-
 git: cuius liberos ad se Pausanias addu-
 ctos culpa absoluit, negans pueros fa-
 ctionis Medicæ esse participes. Ceteri
 quos Thebani dedidere, ipsi quidem pu-
 tabant se crimen refuturos, ac pecunia
 elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum
 suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis
 omnibus sociorum copiis, Corinthum
 deductos supplicio affecit. Hæc hæc-
 tenus quæ ad Plataas & ad Thebas gesta
 sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis fi-
 lium, vt è Platais fugiens porro se protri-
 puerat, Theffali, quum ad ipsos venit,
 hospitio inuitatum interrogabant de re-
 liquo exercitu, ignari prorsus rei ad Pla-
 taas gestæ. Iste intelligens, si omnem
 veritatem pugnae referret, aditutum se
 vitæ discrimen cum suo exercitu: fore
 enim vt omnes cognita re ipsum adori-
 rentur: hæc considerans, nec apud Pho-
 censes retulerat quippiam, & tunc ad
 Theffalos ita loquutus est, Equidem, vi-
 ri Theffali, maturo (vt cernitis) quam ce-
 lerrime peruenire in Thraciam, missus
 cum hac exercitus parte ad quoddam
 negocium transigendum. Mardonium
 autem ipse cum suo exercitu aderit, no-
 stris vestigiis insistens, cui hospitium &
 officium præstare. hæc enim vos in tem-
 pus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus,

καὶ Ἀττάγινον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πόλιν ἔσαν· ἡ δὲ
 ἢ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπορίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλεως
 πρὸτερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφί Τάυτα ἔδωξε, οὐκ ἔτι
 δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐ-
 πολιορκέον Θεβαίους, κελθόντες ἐκδιδόναι τῶν ἀν-
 δρας. οὐ βουλομένων ἢ τῶν Θεβαίων ἐκδιδόναι, τίω
 τε γὰρ αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ
 τεῖχος. Καί, οὐ γὰρ ἐπαύοντο ἀνόμενοι, εἰς τὴν ἡμέρην
 ἔλεξε τοῖσι Θεβαίοισι Τιμηγμίδης ταῦτα, Ἄνδρες
 10 Θεβαῖοι, ὅτι οὐκ ἔτι δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρὸ-
 τερον ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι
 Θεβας, ἢ ἡμεῖς αὐτοῖσι πρὸς αὐτῶν, νῦν αὖτὲν ἡμεῶν εἰ-
 νεκα γῆ ἢ Βοιωτῆσι πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν
 χρημάτων χεῖροντες, πρὸς ἡμᾶς ἔσται ἔπι-
 τα, χρήματα σφί δῶμεν ἐκ τῆς κοινῆς. (σὺ γὰρ τὰ
 κοινὰ καὶ ἐμὴ δῖσα μὲν, οὐ δὴ μόνον ἡμεῖς) εἰ δὲ ἡμεῶν
 ἀπὸ τῆς δέουσι πολιορκέοισι, ἡμεῖς ἡμεῖς αὐτοῖς ἐς
 ἀντιλογίῳ πρὸς ἑξοικῶν. κάρτα τε ἔδωξε δι' λέγειν, καὶ ἐς
 κατὰ αὐτὰ τε ἐπεκρηκθόντες πρὸς Πausανίῳ
 20 Θεβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τῶν ἀνδρας. Ὡς δὲ
 ὠμολόγησαν ὅτι τούτοις, Ἀττάγινος μὲν ἐκδιδρῆ-
 σκει ἐκ τῆς ἀφῆος, παῖδας δὲ αὐτῆς ἀπαρξέντας Πaus-
 ανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φασ τῆς μηδισμοῦ παῖδας
 ὅσδ' ἐν εἰς μεταπίοις, τῶν δὲ ἀγῶν ἀνδρας τῶν ἔξεδωξ
 Θεβαῖοι, ὅ μὲν ἔδωκεον ἀντιλογίης τε κερύσειν, ὅ
 δὲ χρήματα ἐπεποίησαν διωθέεσθαι. ὅ δὲ, ὡς πρὸς
 λαβεῖ, αὐτὰ τῶν ἑσπονοῶν, τῆς στρατιῶν τῆς συμ-
 μάχων ἀπάσαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνοισι ἀγαθὸν ἐς Κό-
 ρινθον διέφθερε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταῖσι καὶ Θε-
 30 βησι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, Φθῶ-
 γων ἐκ Πλαταίων, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ἐγένετο. ἀπικόμε-
 νον δὲ μιν Θεσσαλοὶ πρὸς ἀσφείας, ὅτι τε ξείνια
 ἐκάλειον, καὶ ἀνθρώπων πρὸς τῆς στρατιῆς τῆς ἀγῶν, οὐ-
 δὲν ὅτι τῶν ἀνδρων τῶν ἐν Πλαταῖσι γινόμενων. ὅ δὲ Ἀρ-
 τάβαζος, γνοῖς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφί πᾶσαν τῆς ἀγῶν
 τῶν ἀγῶν εἶπαί, αὐτοῖς τε κινδυνώσει ἀπολέεσθαι
 καὶ ὁ μετ' αὐτῆς στρατός· ὅτι τῆς ἀγῶν γὰρ ὅ μὲν
 ἡνὰ οἴον πωτῶν ἀνόμενον τὰ γινόμενα τῶν ἐκ λο-
 γισμοῦ, οὐτε πρὸς τῶν Φωκέας ἀπὸ τῶν ὁσδ' ἐν,
 40 πρὸς τε τῶν Θεσσαλοῖς ἔλεγε ταῦτα, Ἐγὼ μὲν ὡς ἀν-
 δρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὄρατε, ἐπεὶ γρημῆ τε καὶ τίω τῶν ἀγῶν
 τῶν ἐλθεῖν ἐς Ὀρθήκω, καὶ σπουδῶν ἔχω, πεμφθεῖς
 κατὰ τὴν ἀγῶν ἐκ τῆς στρατοπέδου μὲν τῶν
 δε. αὐτοῖς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατός αὐτῆς οὐ-
 τος καὶ πῶδας μου ἐλαίων, πρὸς δόκιμὸς ἐστὶ. τῶν ὁ-
 ξείνιζετε, καὶ δι' ποιειώτες φάμεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς
 χρόνον τῶν παιδῶν μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἶπας,
 Ζ Ζ 3

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

345

postmodum
 s, vt quum
 vnum in lo-
 um sit caput
 d ex vno of-
 cum eo quod
 dentes, est
 esse vniuersos
 quinetiam
 m. Postcro
 non exta-
 minibus sub-
 diuersos il-
 multos scio
 Mardonii
 uram susce-
 mandi, pro
 re. habet tamē
 Dionysiopha-
 onius quidem
 Græci vero,
 pertierunt, cz-
 os tumularunt
 pulcris effectū
 e quibus fue-
 haretus & Phi-
 in altero reli-
 seruos huma-
 Lacedæmonii
 ero & Atheni-
 sicue condito-
 que Philisti-
 ptos. Horum
 plena. Nam
 Plataas osten-
 ego accipio)
 ebant se à pu-
 ro superuenit
 illic visitur qui
 quem ego au-
 gniam annis ro-
 eade AVtodi-
 um hospite ex-
 statim à castro-
 Plataensi, inito
 m Thebis infe-
 os qui cum Me-
 Timegenidem

& At

ἀπὲλθαι αὐτοὺς πρὸς τὴν ἑσπέρην τὴν Θεσσαλί-
 νης τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηίκης, ὡς δὴ ἡγεῖας
 ἐπιγυμνῶν, καὶ τὴν μεσσηνίαν ἀμυνῶν τῆς ὁδοῦ. καὶ
 ἀπικνέει ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τὰς στρατῶν τῶν
 ἐωυτῶν συχνοῖς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας
 κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῶσιν αὐτάς καὶ καμῆτα. ἐκ Βυ-
 ζαντίου δ' ἐβίβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενό-
 ησε ἐς τὴν Ἀσίαν. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρης τῆς αὐτῆς
 ἐν Πλαταιῆσι δὲ πρῶμα ἐγένετο, σιωεκήρυσε γῆμέ-
 ραι καὶ ἐν Μυκάλη τῆς Ἰωνίης. ὅπῃ γὰρ ἐν τῇ 10
 Δήλῳ ἐκατέαρον Ἐλλίωες, ἐν τῇσι νησίσι ἄ-
 μα Λθυχιδῆ τε καὶ Λακεδαίμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλ-
 θόν σφι ἀγγελοῖσι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυ-
 κλῆος, καὶ Ἀθωαγέρης Ἀρχεστρατίδω, καὶ Ἡγη-
 σίστρατος Ἀρειαγέρω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμί-
 ων λαθροῖσι τῆν τε Περσέων καὶ τῶν τυραννῶν Θεομή-
 στορος τῶν Ἀνδροδαμάντος, κατέστησαν Σά-
 μου τύραννον Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφῶν ὅτι
 εἶδ' ἑσπέρην, ἔλεγε Ἡγίσστρατος πολλὰ καὶ
 πρῶτα ὡς ἔω μουῖον ἰδὼν αὐτοῖς Ἰῶνες, ἀπὸ 20
 ἑσπέρων ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς Ἐβαρβαροὶ οὐκ
 ὑπομνέοισι ἢ ἢ καὶ ἀρὰ ὑπομνέοισι, οὐκ ἐ-
 τέρην ἀγέτω ἰσχυρῶν δὲ βίῃ αὐτοῖς. τοῖς τε κρι-
 νοῖσι ἀνακαλέων, πρὸς τὴν αὐτοῖς ῥύσασθαι ἀδρας
 Ἐλλίωας ἐκ δουλοσιώης, καὶ ἀπαμύνασθαι βαρ-
 βαρον. ὁπότες τε αὐτοῖσι ἔφη ἄρ' ἔτι γίνεσθαι.
 ταῖς τε γὰρ νῆας αὐτῶν κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀ-
 ξιομάχους κείνοισι εἶ. αὐτοῖς τε εἶ ἢ ὑποσπύροισι
 μὴ δόλω αὐτοῖς πρὸς ἀγῶν, ἐν τῇσι νησίσι ἐπιτοῖμοι εἶ
 τῇσι ἐκείνων ἀγῶν οὐκ ἔτι. Ὡς δ' ἔπειτα 30
 ἔω λιατόμορος ὁ ξείνος ὁ Σάμιος, εἶπερ Λθυ-
 χιδῆς, (εἶτε κληῖδος εἶνεκε γέλων πύθεσθαι, εἶτε καὶ
 καὶ σιωτυχίῳ, θεοῦ ποιειώτος) Ὡς ξείνε Σάμιε, ἢ
 εἶ δ' οὐδ' ὄμα; ὅ δ' εἶπε, Ἡγίσστρατος. ὅ δ', ὑπο-
 ἀρπάσας ἔπειτα λοιπὸν λόγον, εἶ ἴνα ἄρ' ἔτι λέ-
 γειν ὁ Ἡγίσστρατος, εἶπε, Δέχομαι οἰωνόν ἢ
 Ἡγίσστρατος ὡς ξείνε Σάμιε· σὺ δ' ἢ μὲν ποιεῖς ὅπως
 αὐτοῖς τε δοῖς πίσιν ἀποπλῦσαι, καὶ ἢ σιωσοῖ εὐόν-
 τες οἶδε, ἢ μὲν Σαμίους ἢ μὲν πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι
 συμμάχους. Ταῦτά τε ἄμα ἠγέρθη, καὶ δ' ἔργον 40
 πρὸς ἡμῶν. αὐτὰ γὰρ ἢ Σάμιοι πίσιν τε καὶ ὄρκια ἐ-
 ποιειώσιν συμμάχους πρὸς αὐτοῖς Ἐλλίωας. Ἐδ-
 τα δ' ἢ ποιήσαντες, ἢ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφῶν γὰρ
 ἐκέλευε ποιεῖν ἢ Ἡγίσστρατον, οἰωνόν δ' οὐδ' ὄμα
 ποιειώσιν) οἱ δ' Ἐλλίωες, ὅτι πρὸν τῶν αὐτῶν ἢ ἡμέ-
 ρῳ, τῇ ὑστεραῖ ἢ ἐκαμπερέοντο, μὲν τυραννῶν σφι Δηί-
 φονος τῶν Εὐνώϊας, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνί-
 ης δ' τῆς ἐν τῇ Ἰωνίῳ κόλῳ. Τούτου ἢ πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam
 Macedoniamque agebat, recta Thra-
 ciam versus, tanquam vere properans:
 ac regionem mediterraneam praecidens,
 peruenit Byzantium, permultis focio-
 rum in itinere relictis, qui vel à Thraci-
 bus obruncati fuerant, vel quod fame
 atque labore fuerant enecti. Ex Byzan-
 tio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc
 in modum iste rediit. Quo autem die
 ad Plataeas pugnatum est à Persis, ea die
 contigit hoc apud Mycalen Ioniae geri:
 quum apud Delon Graeci considerent,
 ii qui vna cum Leutychide Lacedamo-
 nio nauibus venerant, eo appulsi sunt è
 Samo legati, Lampon Thrasyclei & A-
 thenagoras Archestratidae & Hegesi-
 stratus Aristagorae filius, missi à Samiis
 clam Persis ac tyranno Theomestore
 Androdamantis filio, quem Persae tyran-
 num Sami constituerant. Hi quum adie-
 runt duces, verba fecit Hegesistratus
 multa & varia: Fore enim ut si tantum-
 do viderent hos Iones, à Persis defice-
 rent nec barbari expectarent: etiam, ut
 expectarent, tamen fore ut non aliam
 praedam talem isti reperirent. Praeterea
 deos inuocans obsecrabat ut Gracos
 Graeci liberarent, vlciscerenturq; barba-
 rum. quae facilia dicebat factu esse, quia
 naues illorum segnes essent ad cursum,
 nec pates Graecis ad praelium. Siquid ve-
 ro apud hos suspicionis subesset ne dolo
 deducerentur, dicere paratos esse se ut
 in horum nauibus pro obsidibus agere-
 tur. In his obsecrandis quum multus ef-
 set hospes Samius, sciscitabatur eum Leu-
 tychides, (sive omnis gratia volens au-
 dire nomen, sive casu, id deo agente) Sa-
 mie hospes, quod est tibi nomen? Ille re-
 spondet, Hegesistrato. Leutychides in-
 terpellata reliqua eius oratione, si quam
 instituerat, Accipio, inquit, pro augurio
 Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu
 ut nauigemus, data nobis per te & istos
 qui tecum sunt fide, Samios promptos
 fore ad ineundam nobiscum societa-
 tem. Hac loquutus, & rem pariter
 exequi aggressus est. nam quum Samii
 extemplo fidem interposito etiam iure-
 iurando dedissent de sua societate cum
 Graecis, Leutychides dimissis domum
 ceteris legatis, iussit eum cuius nomen
 pro augurio acceperat, secum navigare.
 Graeci eum illic die commorati, postri-
 die pulchre litauere, haruspice Deipho-
 no Euenii filio Apolloniata ex Apollo-
 nia quae est in sinu Ionico. Huius patri
 Euenio

δε. περ
θόμους

LXXIX

XC

XCII

XCIII

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacrae Solis oves, quae interdiu secundum flumen pascuntur, quod est monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, ¹ non procul ab urbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatum eas oves permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oves non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oves circiter sexaginta trucidarunt. Id ubi iste animadvertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatum ubi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, ut, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excacauerunt, mox eis neque pecora foetificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetae de causa mali praesentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ovium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos quam eis satisfecissent de iis quae in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturus se EVenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent beatum. Haec Apolloniatis sunt redita oracula. Quae Apolloniatum silentio suppresserunt, quibusdam est civibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam multam optaret si eam velent pendere Apolloniatum. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo praedia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatum putabat esse pulcherrima, & praeterea domicilium quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

κατέλαβε Ευύλιον κρηνημα τριώνδε ἐστὶ ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ταύτην ἡλίεσσι παρὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται καὶ ποταμὸν ὅς ἐκ Λακμωνος οὐρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρας ἐς θάλασσαν, πρὸ ὧν ἔκειται λιμνὴ τὰ δὲ νύκτας δραμηνοὶ αἰδρες ἠπλοῦτα τε καὶ ἡρεῖ δοκίμοι τῶν ἀσῶν, οὗτοι φυλάσσοισι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῖται Ἀπολλωνίηται τὰ παρὰ τὰς ταύτας, ἐκ θεοπροπίου ἑνός. ἐν δὲ αὐτῶν αὐλίονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἕκαστος. ἐνθα δὴ τότε ὁ Ευύλιος ἔειπεν δραμηνοῦ ἐφύλασσε καὶ κοτὴ αὐτὸν κατακοιμήσαντος τὴν φυλακίαν, πρὸς ἡντινους λύκειες δὲ αὐτῶν, διέφθειραν τῶν παρὰ τῶν ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπήσειε, εἶχε σιγῆν, καὶ ἔφραζε σθένει, ἐν νόῳ ἔχων ἀνικαταστήσειν ἄλλα πειράμηνος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε σὺν Ἀπολλωνίηται ταύτα ἡρόμενα. ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἔσχαζον ἡμῖν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκρινον, ὡς τὴν φυλακίαν κατακοιμήσαντα, τῆς ὀφίος φερηθῆναι. ἐπὶ τῇ δὲ ἑυύλιον δέξετο φλωσάν, ἀνικα μὲν ταύτας οὔτε παρὰ τὰ σφι ἐτίκτε, οὔτε γὰρ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν. παρὰ τὰ δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἔγινετο. ἐπειτα ἐπειρώτειω σὺν παρὰ φήτας δὲ ἄπρον τῶν πρὸ ἑόντος κακοῦ. ἠδὲ αὐτοῖσι ἐφραζον ὅτι ἀδίκως ἑφύλακον τῶν ἱερῶν παρὰ τῶν Ευύλιον τῆς ὀφίος ἐφείραν. αὐτοῖσι γὰρ ἐπορμήσαν σὺν λύκοις οὐ παρὰ τῶν τε παύσεσθαι ἡμῶν ἑόντος ἐκείνῳ, ὡς ἢ δίκης δώσει τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἀνὰ ἑσέ εἴληται καὶ δίκαιοι. τῆ δὲ ὡν δὲ τελομένων, αὐτοῖσι δώσειν Ευύλιῳ δόσιν ἑαυτῶν τὴν πολλοῖς μιν μακαριεῖν ἀνδραπέτων ἔργα. τὰ μὲν χρεῖσθαι ταύτας σφι ἐχρήσθη. ἠδὲ Ἀπολλωνίηται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, παρὰ τῶν σφι ἀσῶν ἀνδράσι διαφρήσαι. ἠδὲ σφι διέφραζον ὅτι κατὰ τῶν Ευύλιου ἐν τῶν κω, ἐλθόντες ἠπαύσαντο, καὶ λόγους ἄλλοις ἐποιεῖτο ἐς ὃ κατέβανον συλλυπόμενοι τῶν πάθει. ταύτη δὲ ἔσχαζοντες, ἠρώτειον ἵνα δίκην ἀνέλοιτο, εἰ ἔθελοιεν Ἀπολλωνίηται δίκης ἔσχαζον δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, σὺν ἀκηκῶς δὲ θεοπροπίον, εἶλετο, εἶπας, εἶπας ἠδὲ δόσιν ἀρεῖς. τῶν ἀσῶν ὀνομασας, τῶν ἠπίστατο ἑῖ καλλίστοις δύο κλήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ καὶ οἴκησιν παρὰ τῶν τῶν τῶν ἠδὲ κληλίστω ἐοδῶν τῶν ἐν τῇ πόλι. τῶν δὲ ἐφῆ ἐπὶ ἑσῶν ἡρόμενος, τῶν λῶν ἀμύλιος ἑῖ, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρῆσθαι ἡρομένῳ, καὶ ὁ μὲν ταύτας ἔλεγε.

346

XCIII

1 Addit negationem qua in vulg. edit. non habetur.

347 **Θ** ὁ παρὲς τοῖς ἑσπέρων ἀπολαβόντες, Εὐλιώι, τῶν
 τῶν δίκλι Α' πολλωνήται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
 33 ἴνοιοι τοι χ' ἑσπέρια ἑσπέρια. ὁ μὲν
 δὴ τῶν τῶν, δεινὰ ἐποίητο, ἐκτελεῖν πυθόμε-
 νος **Ω** πύρτα λόγῳ, ὡς ἔπαπατηθεῖς. **Θ** ὁ παρὲς
 μῆροι τῶν τῶν ἐκτελεῖν, διδοῦσι **Θ** ἑσπέρια. καὶ
 μὲν τῶν τῶν ἀνὴρα ἐμφυρῶν μῆρικῶν εἶχε, ὡς τε
 καὶ οὐνομαστὸς ἦρασα. Τούτου δὴ ὁ Διήφο-
 νος ἐὼν παῖς τῶ Εὐλιώου, ἀρῶντων Κορινθίων, ἐμδύ-
 τῶτο τῆ ἑσπέρια. ἦδη δὲ καὶ τῶδε ἤκουσα, ὡς ὁ
 Διήφορος ἐπιβατῶν τῶ Εὐλιώου οὐνομαστὸς, ἔξ-
 ελαμβάνε ἐπὶ τῶν ἑσπέρια ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐλιώου
 παῖς. Τοῖσι δὲ ἑσπέρια ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴτησεν
 τῶν τῶν ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τῶν Σάμων. ἐπεὶ δὲ
 ἐξῆροντο τῆς Σαμίνος πρὸς Καλαμίσισι, **Θ** μὲν
 αὐτῶν οὐνομαστὸς κατὰ τῶ ἑσπέρια τῶ τῶ, πρὸ-
 σκευάσαντο ὡς ἐς ναυμαχίῳ. **Θ** δὲ Πέρσαι, πυθόμε-
 νοὶ σφῆρας πρὸς πλέειν, αἴτησεν καὶ αὐτῶ πρὸς
 τῶ ἑσπέρια τῶν ἑσπέρια, τῶ δὲ Φοινίκων ἀπ-
 ἦσαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφῆρα ἐδόκει
 20 ναυμαχίῳ μὴ ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ ὡν ἐδόκειον ὁ-
 μοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τῶν ἑσπέρια ἀποπλέειν ὅπως ἔωσι
 τῶν τῶ πρὸς τῶν τῶ σφῆρα, ἐόντα ἐν τῆ
 Μυκάλῃ. ὅς, κελεύσαντες Ξέρξεω, καταλελειμ-
 μένος τῶ ἑσπέρια, Ἰωνίῳ ἐφύλασσε. πρὸ
 πλῆθος μὲν ἔξ μυριάδες, ἐσπέρια δὲ αὐτῶ
 Τιγρῶν, καλλίτε καὶ μεγίστη ἑσπέρια Περ-
 σέων. ἐπὶ τῶν μὲν δὴ τῶ τῶ ἐβουλεύσαντο
 καταφυγόντες **Θ** τῶ ναυικῶν τῶ τῶ ἀνείρυσαν
 347 τῶ τῶ, καὶ ἀπειθαλέσθαι ἔρχεσθαι, ἔρμα τῶ νεῶν,
 καὶ σφῆρας, αὐτέων χρυσόφυγον. Ταῦτα βου-
 λουμένοι αἴτησεν. ἀπικόμενοι δὲ τῶ τῶ τῶ
 Ποτινέων ἰεὺν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γάσωνία τε καὶ
 σφῆρα, τῆ Δήμητρος ἑσπέρια ἰεὺν, τῶ
 28. Πασ-
 κλέος. φίλιτος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσαν Νείλεω τῶ Κό-
 δρου, ἐπιπύρτος ἐπὶ Μιλήρου κλισίῳ. ἐπὶ ταῦ-
 τα τῶ τῶ ἀνείρυσαν, καὶ ἀπειθαλέσαντο ἔρχεσθαι καὶ
 λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκρίψαντες ἡμέρας, καὶ
 σφῆρας τῶ ἔρχεσθαι κατέπηξαν. καὶ πρὸ-
 σκευάσαντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσον-
 40 τες ἐπὶ ἀμφοτέρω. ἐπιπύρτος γὰρ πρὸ-
 σκευάσαντο. Οἱ δὲ ἑσπέρια, ὡς ἐπύρτον οἰχω-
 κότας τῶ βρῆσθαι ἐς τῶ ἑσπέρια, ἦσαν ὡς
 ἐκπεφυγῶν. ἀποεῖν τε εἶχοντο ὅ, ἡ ποίεω-
 σι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέω-
 σι ἐπὶ ἑσπέρια. τέλος δὲ ἐδόξε τῶ τῶ μὲν
 μηδέτερον ποιεῖν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τῶ ἑσπέρια.

tum ii qui ei affidebant, excipientes,
 EVeni, inquit, hanc tibi satisfactio-
 nem Apolloniatae pro ereptis oculis re-
 pendunt, ex oraculo eis reddito. EV-
 enius, ubi omnem rem audivit, indigno
 animo tulit sese fuisse deceptum. At ci-
 vites ea praedia a dominis mercati, huic
 illa quae optarat dedere: qui mox dein-
 de infitam diuinationem obtinuit, vn-
 de celebratissimus evasit. Huius EV-
 enii filius fuit Deiphonus, qui ductus
 a Corinthiis exercitui vaticinabatur.
 Quaquam illud quoque audiui, Dei-
 phono negocium in Graecia fuisse exhi-
 bitum, quod se filium EVenii, cuius non
 esset, nuncuparet. Ceterum postquam
 litauere Graeci, classem e Delo Samum
 347 versus soluerunt: & quum Samum ap-
 plicuissent, ad templum Iunonis eam
 locauere, sese ad proelium nauale appa-
 rantes. Eorum cursum ad se esse Persae
 audientes, & ipsi ceteras naues ad con-
 tinentem reducunt, praeter Phoenissas,
 348 quas abire permiserant. non enim cen-
 sebant pugnam naualem sibi esse cape-
 sendam, quum pares hosti non esse sibi
 viderentur. In continentem autem id-
 eo nauigabant vt essent sub suo pedita-
 tu, qui apud Mycalen agebat, praeepto
 Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam
 tutandam, numero sexaginta millia, du-
 ce Tigrane, omnium Persarum & spe-
 cie & statura eminentissimo. Ad hunc
 exercitum constituerant refugere du-
 ces Persicae classis, subductisque nauibus,
 munimenta valli circumdare, in
 349 illarum suumque praesidium. Hoc
 inuito consilio, profecti sunt ad Potnien-
 sium templum Mycales, praeteruecti ad
 Gaxonem & Scolopoentem. vbi Cere-
 ris Eleusinae cernitur templum, quod
 Philistus Pasiclis filius condidit, sectans
 Neleum Codri filium qui ad coloniam
 Miletii locandam veniebat. Ibi subdu-
 ctas naues munimento circumdederunt:
 & e saxis stipitibusque mitium ar-
 borum, quas ipsi exciderunt, & circum-
 munitiones depactis sudibus se instru-
 xerunt, tanquam & obsidendi & victo-
 350 ria potituri. in vtrunque enim casum ra-
 tione inita sese apparabant. Hos abiisse
 in continentem postquam accepere
 Graeci, tanquam eos barbari effugis-
 sent, aegre ferebant, incerti quid age-
 rent, retrone se reciperent, an tende-
 rent in Hellepontum. Tandem neu-
 trum horum visum est esse faciendum,
 sed porro eundem in continentem
 351 praepa-

28. Πασ- κλέος.

28. Πασ- κλέος.

preparati
 tabulari, ad
 ca, ad M
 prope ca
 nem ex ad
 naves in
 gnant v
 licam. le
 litori ap
 pingunt
 compellit
 quocumq
 legre qu
 vobis mand
 gnant con
 mnia rem
 re Hebes
 audit. d
 autem f
 miffion
 cathe reb
 dicitur ad
 in delata
 Gracos sup
 dem admo
 naues lion
 lieus egredi
 struebant. Qu
 rent Persae, &
 hostes arma
 tibus fente
 paucis
 a Xere. & ill
 bus, redemera
 cum vatico
 non in min
 rant, quod
 ta hostium Xer
 Milesis, tanq
 gnaris, Persae
 al cacumina M
 ant: eo consilio
 ab exercitu ab
 is Ionibus qui
 nolunt videri
 di essent. Pers
 facta ex getu
 urant. Graec
 re in barbar
 no aduolunt
 mor, ca
 litem apparat
 polis ad eos
 Enaia imperat
 tuatem supra
 coluntur. ad
 gnum aduol
 ccepta.

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτη ἔσαπίκετο, ὥστε
 παρρησιάζεσθαι τὴν στρατιάν πολλῶν μάλλον, καὶ ἐθέλειν
 παρρησιάζεσθαι κινδυνώθειν. Καὶ τότε ἕτερον
 σιωπέσει ἠρόμενον, Δημήτριον τελευτῶντα Ἐλευσίνης
 παρὰ ἀμφοτέρων (αἰς συμβολὰς εἶ). καὶ γὰρ δὴ ἐν
 τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτῶν τὸ Δημήτριον, εἰς ἔργον (ὡς
 348 καὶ παρ' ἑτέροις μοι εἶρη) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκαλήν ἔ-
 μνησε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γινώσκοντες ὅτι νικῶν τῶν Μυ-
 Πανθανίου Ἐλλήνων, ὁρθῶς σφι ἡ φήμη σιωπέσθαι
 ἐλθοῦσα. ὁ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι παρ' ἐπὶ τῆς ἡμέ- 10
 ρης ἐγένετο ὁ ἐν Μυκαλήν, παρ' ἐπὶ δὲ δειλίῳ, ὅτι ἡ αὐ-
 τῆς ἡμέρας σιωπέσθαι γίνεσθαι, μίμνος τε τῶ αὐτῶν,
 χροῖον δὲ πολλῶν σφι ὑπερὸν δὴλα ἀγαμέμνωνος ἐ-
 γίνετο. ἡ δὲ ἀρρωδίη σφι παρ' ἐπὶ τῇ φήμῳ ἐπαπέ-
 ρεσθαι, ὅτι παρ' ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔγω, ὡς τῶν Ἐλλήνων,
 μὴ παρ' ἐπὶ Μαρδόνιῳ παλάση ἡ ἔλλαξ. ὡς μὲντοι ἡ
 κληδὼν αὐτῆ σφι ἐπέπατο, μάλλον πῶς ἔαχύτερον
 τὴν παρ' ἑσόδον ἐποιεῖτο. ὁ μὲν δὲ Ἕλληνας καὶ οἱ βαρ-
 βαροὶ ἐπαυδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ
 Ἑλλάσποντος ἀέθλα παρ' ἑκείνῳ. Τοῖσι μὲν νῦν 20
 Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρ' ἑσέχῃσι τέττασι τεταγμέ-
 νοισι, μέγιστον τῶν ἡμισίων, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' ἀγί-
 αλόν τε καὶ ἀπέδον χώρον τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι,
 καὶ τοῖσι ἐπέξῃσι τούτοις τεταγμένοις, κατὰ τε χα-
 ραδρίῳ καὶ ἕρεα. ἐν τῷ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρ' ἐπὶ
 ἔργῳ ὅτι τῶν ἐτέρων κέραι ἐπὶ καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως
 μὲν νῦν τοῖσι Πέρσησι ὄρθα ἡ ἔα γέρρα, ἠμυώντο
 τε, καὶ ὁδὸν ἐλάσποντον τῇ μάχῃ ἐπέπῃ τῶν Ἀ-
 θηναίων καὶ τῶν παρ' ἑσέχων ὁ στρατός, ὅπως ἐοῦσιν
 30 ἤροισι τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρ' ἑσέ-
 λθυσάμενοι, ἔργον εἶχοντο παρ' ἑσέχῃσι, ἐπὶ δὲ
 τῆν ἡμέραν ἐτεροῦτο τὸ παρ' ἑσέχῃσι. διωσάμενοι γὰρ ἔα
 γέρρα οὗτοι παρ' ἑσέχῃσι ἐπέπεσον ἀλέες ἐς τὴν Πέρ-
 σης. ὁ δὲ δὴ ἀμένοι, καὶ χροῖον συχρὸν ἀμυόμε-
 νοι, τέλος ἐφθον ἐς τὸ τείχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ
 40 Κεραιῶνοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζίνιοι (οὗτοι γὰρ
 ἔσαν ἐπέξῃσι τεταγμένοι) σιωπέσθαι, σιωπέ-
 πιατον ἐς τὸ τείχος. ὡς δὲ τὸ τείχος εἰσάηρητο, οὐτέ-
 τι παρ' ἑσέχῃσι ἐτέραποντο ὁ βαρβαροὶ, παρ' ἑσέχῃσι φυ-
 γνῶν τε ὁρμέατο ὁ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ἔργῳ δὲ καὶ
 ὀλίγοις γνώμοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τείχος
 ἐσπίστοις Ἐλλήνων καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περ-
 σικῶν δύο μὲν ἀποφύγισι, δύο δὲ τελευτῶσι.
 Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθραμίτης τῶ ναυικῶν στρα-
 τηγόντες, ἀποφύγισι Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τῶ
 περὶ στρατηγῶν Τιγρῆνης, μαχόμενοι τελευτῶ-
 σι. Ἐπὶ δὲ μαχόμενοι τῶν Περσέων, ἀπῆκοντο Λα-
 κεδαιμόνιοι, καὶ ὁ μετ' αὐτῶν, καὶ ἔα λοιπὰ σιωπέ-
 σθαι.

fama quæ huc ad Græcos venit, reddi-
 dit eos multo ferociores, & ad subeun-
 dum vitro periculum alacriores. Al-
 terum etiam quiddam concurrere con-
 tigit, ut ad utramque pugnam fuerint
 Ceteris Eleusiniæ templa. nam apud ip-
 sum Cereris fanum (ut à me superius
 demonstratum est) in agro Plataensi
 pugna commissa est, & item in Mycale
 iuxta Cereris delubrum pugna erat
 committenda : ut non ab re venerit ad
 istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græ-
 corum. nam pugna ad Plataeas diluculo
 dici gesta est, apud Mycalem vesperi.
 quarum utranq; eodem eiusdem men-
 sis die gestam esse non diu post ab his
 rem repetentibus declaratum est. Ante
 rumoris autem aduentum subibat istos
 timor non tam de seipsis quam de Græ-
 cia, ne Mardonio subiiceretur : at ubi
 fama hæc ad eos aduolauit, impensius
 atque properantius ad congregiendum
 processerunt : tanto animo Græcis ac
 barbaris in pugnam tendentibus, tan-
 quam in sulcæ eis & Hellepontus propo-
 sita præmia essent. Athenienses por-
 ro, & qui iuxta erant instructi, pæne di-
 midium copiarum, iter tenebant per li-
 tus atque planitiem : Lacedæmonii au-
 tem : & deinceps collocati, per con-
 fragosa & montes. Quæ dum Lacedæmo-
 nii circuibant, interim Athenienses in
 altero cornu præliabantur. Persæ,
 quoad sibi gerra mansere recta, sese de-
 fensauere, nihilo inferiores hostibus :
 postea vero quàm Atheniensium &
 eorum qui cum Atheniensibus erant
 copiarum admixta sunt, vehementius se
 mutuo adhortantes, ut laus operis ip-
 sorum esset, non Lacedæmoniorum,
 tum commutari iam res, & deiectis ger-
 ris Græci confertim impressionem fa-
 cere in Persas. Illi excepto impetu per-
 diu restitere, ad postremum in muni-
 tiones refugere : cum quibus pariter ir-
 ruperunt Athenienses & Corinthii &
 Sicyonii & Træzenii. ita enim erant
 ii in acie collocati. Vbi vero & mu-
 rus captus est, ibi barbari non robotis
 memores esse, sed fugæ, præterquam
 Persæ : hi autem soli ad paucos redacti
 pugnabant, Græcis assidue in murum
 irruentibus. Quorum duo classarii ex-
 ercitus duces, Atayntes & Ithramitres,
 effugerunt : totidem pugnantibus occu-
 buerunt, Mardontes, & pedestrium co-
 piarum dux Tigranes. Adhuc autem di-
 micantibus Persis superuenere Lacedæ-
 monii ac focii, qui eos qui supererat truci-
 cidaue-

21. 28. 29. 30.

21. 30. 31.

40

C

C1

C11

cidauerunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorū dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio pugnam pertinaciter, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugna adessent, aliquid innovarent. At illi è contratio prorsus quam iussi fuerat fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.

CIV In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam navauerunt Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus Eutheni filius, vir in pancratio celebris: cui postea contigit ut bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cynnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundum autem Athenienses egregij extitere Corinthi Tæzeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorū aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum naues incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarū thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandū esse ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censabant emporia nationum Græcarum quæ cū Medis sensissent, eiectionis incolis danda cū territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ionæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum, & quum in hoc conten-

χίριζον. ἔπεισον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συγγυνοὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περσί-
λεος, τῶν τε Σαμίων ὁ στρατηγὸς οὖτος, εἰς τὰς
στρατιπῆδας τὰς Μηδικῶν, καὶ ἀπὸ Δαίρηιδρόν τὰ ὄ-
πλα, ὡς εἶδον αὐτὴν καὶ τὸ ἄρμα γινόμενον ἐτε-
ραλέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδωκέατο, πρὸς τὴν
λέξαν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντας ὁ
δῆμοι Ἴωνες ἀρξάντας, ἔπαυ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀ-
πὸ Περσέων, ἐπέγεντο τοῖσι βαρβαροῖσι. Μιλη-
οῖοι δὲ πρὸς τὴν Περσέων τοῖς ὁρῶδες ἠη-
ρεῖν, σωτηρίας εἶνεκά σφι ὡς αὐτῶν ἀρμασφείας κατα-
λαβαίη οὐδ' ἀρκατέλαβε, ἔχοντες ἠγεμόνας, σὺν
ζωνταῖς τοῖς κορυφαῖς τὴν Μυκάλης. ἐπαρρησάμενοι δὲ
νῶν ὅτι τὸ ὄρημα ὁ Μιλήσιοι τὸ ἔτι γε εἶνε-
καί να μὴ πείθοντες ὁ στρατιπῆδας ἡ νεοχμὸν ποιέ-
οιεν. ὁ δὲ πρὸ τῶν ἡλίων ἔπρὸς τὴν ἀγρῶν ἐποίησαν
δῆλας τε καὶ τῆ γέροντο σφι ὁδὸς φθύγαι, αἱ δὲ ἐ-
φρον ἐς τὸν πολεμίου καὶ τέλος, αὐτοῖ σφι ἐγίνοντο
κτείνοντες πολεμῶτατοι. ἔπαυ δὲ τοδύτερον Ἰωνίη
20 ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἕλ-
λήνων ἦλθον Αἰθιωαῖοι (καὶ Αἰθιωαῖον, Ἐρμό-
λυκος ὁ Εὐθόνης, αἰὲρ παγκρατῆλον ἐπασκῆσας τῶν
δὲ Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὑπερον τῶν τῶν, πολέμου
εἶντος Αἰθιωαῖοι τε καὶ Κερουσίοι, ἐν Κύρῳ τῆς
Καρυστῆς γῆρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, καὶ εἶσαι ὅτι
Γεραῖος) καὶ ὁ Αἰθιωαῖος, Κοεῖνοι καὶ Τεσι-
ζῶιοι καὶ Σικυώνιοι ἦλθον. Ἐπί τε δὲ καὶ
εργάσαντο ὁ Ἕλληνας σὺν πολλοῖς, σὺν μὲν μαζο-
μῆροις, σὺν δὲ καὶ φθύγαι τῶν βάρβαρων, τοῖς νῆας
30 εἰς τὴν ἀπὸ καὶ τῆς ἀπὸ, τὴν λήϊον πρὸς ἑα-
γαρήνιες ἐς τὴν ἀπὸ καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ
δῶρον. ἐμπερῆσαντες δὲ τῆς καὶ τοῖς νῆας, ἀπὸ
πλεον ἀπὸ τῶν ὁ δὲ Σάμων ὁ Ἕλληνας, ἐβόλλο-
οντο πρὸς ἀπὸ τῶν Ἰωνίης, καὶ ὁποῖ χρεῶν εἶη τὴν
Ἑλλάδος κατακῆσαι, τῆς αὐτοῖ ἐγκρατῆς ἐσθῆ
πῶ δὲ Ἰωνίῳ ἀφείναι τοῖσι βαρβαροῖσι. ἀδύ-
νατον γὰρ εἶναι σφι εἶη εὐνοῖς τε Ἰωνῶν πρὸς
κατὰ τῶν, φερούοντας ὁ πρὸ τῶν χρεῶν καὶ ἐ-
ωῦ τῶν μὴ πρὸς κατὰ τῶν, Ἰωνῶν σὺν δὲ μίῳ ἐλπί-
40 δα ἔργον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξαι.
πρὸς τῶν Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐ-
δοῖσι ἐδοῖκε τῶν μηδικῶν ἐθῶν τῶν Ἑλλήνων
τῶν ἐμπόρια δὲ ἀναστῆσαντας, δοῦναι πῶν χρεῶν Ἰ-
ωσι κατακῆσαι. Αἰθιωαῖοι δὲ σὺν ἐδοῖκε δὲ χρεῶν,
Ἰωνίῳ γινόμεναι ἀνάστατον, σὺν δὲ Πελοποννησίοις
πρὸς τῶν σφαιτέρων ἀποικίῶν βουλεύειν. αἰτίται-

CIII

CIV

CV

349

1 Pugnam alteram in partem inclinare. Alij. Pugnam ancipitem esse. 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censabant.

νότων ἢ τῶν πελοποννησίων καὶ ἔτι δὲ Σαμίων τε καὶ Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ ἄλλων ἄλλοιῶν, οἳ ἔτι τὴν συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποίησαντο, πρὶς τε καὶ λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσειν ἑαυτοῦς ἢ κατὰ λαβόντες ὀρκίοισι, ἐπλεον τὰς γαφύρας λύσοντες. ἐπὶ γὰρ ἐδόχεον ἐν τεταμέναις ὁρῆσαι. οἳ μὲν δὲ ἔτι Ἕλλησπόντου ἐπλεον. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τὴν Μυκάλης καὶ ἠληθεντων, ἐόντων δὲ πολλῶν, ἐγένετο κρημνὸς ἐς Σαρδίς πορθυμένων ἢ κατ' ὄδον; Μασίτης δὲ Δαρείω παρὰ τῶν πατρῶν γαμνόντι, τὴν στρατηγὸν Ἀρταύτην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἀπὸ τε καὶ γυναικὸς κακίως φασὶν αὐτὸν εἶ, τοιαῦτα στρατηγὸς ἄντα καὶ ἀξίον εἶναι πορθῆσαι καὶ βασιλῆος οἶκον κακῶς ἄντα. καὶ οἳ τοῖσι Πέρσησι, γυναικὸς κακίως ἀκούσαι, δένος μέγιστος ἔστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἠκούσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀπαταῖ ὅτι τὴν Μασίτην τὴν ἀκινάκεια, ἀποκτείνου θέλων. καὶ μὲν ὅτι θρόνοντα φασὶν Ἐφναγρῆς ὁ Πηρξίλεω, αἰὲρ Ἀλικαρνησείας, ὅπως ἐστὶν αὐτῷ Ἀρταύτην, ἀρπαξάμενον καὶ ἀφάρας, παρὰ ἑστὴν γῆν, καὶ ἐν τῷ δὲ οἰδορυφόροι Μασίτην παρὰ ἑστῆς Ἐφναγρῆς τὰ ἐργάσατο, χαλεπὰ αὐτῷ τε Μασίτην ἠφάμενος καὶ Ἐφναγρῆν, ἀκινάκων τὸ ἀδελφεὸν τὸ ἐκείνου καὶ ἀφάρας τὸν Ἐφναγρῆς πάσης ἤρξε Κιλικίας, δόντος βασιλῆος. τῶν δὲ κατ' ὄδον πορθυμένων βαρβάρων, οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τῶν πελοποννησίων, ἀπὸ κρηνοῦν ἐς Σαρδίς. ἐν δὲ τῇσι Σαρδίσι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς Ἐφναγρῆς τῶν χρόνων ἐπὶ τε Ἐφναγρῆν παρὰ ἑστῆς τῆς ναυμαχίας, φυγῶν ἀπίκετο. 3 ὅτε δὲ ἐν τῇσι Σαρδίσι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίτην γυναικὸς, εὐούσης καὶ ταύτης ἐνθαυτῶν ὡς δὲ ἠφάμενον πελοποννησίων ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίβω παρὰ ἑστῆς, παρὰ ἑστῆς ἀδελφεὸν Μασίτην (τῶν τῶν τῶν ἔχει καὶ τὴν γυναικῶν οὐτε γὰρ ὅτις ἀποβίης ἢ τῶν ἑσθῆν) ἐνθαυτῶν δὲ Ἐφναγρῆς ἐργάμενος τὴν ἀφάρας τὴν γαμνόντι τῶν πατρῶν τῶν ἐὼν Δαρείω θυγατέρα τὴν γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίτην δόκεον αὐτῷ μέλλον λαμβάνουσα ταῦτα ποιήσῃ. ἀφάμενος δὲ, καὶ τὰ νομίζουσα ποιήσας, ἀπὸ τῆς Σαρδίας ἐπὶ τὸ ἐκείσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἐὼν τῆς Δαρείω τῶν γυναικῶν, οὐτε δὲ τῆς Μασίτην μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο ὁ δὲ, ἀφάμενος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τὴν Δαρείω μὲν γυναικὸς, Μασίτην δὲ θυγατέρα ἔνοια τὴν γυναικῶν ταύτην ἢ Ἀρταύτην. Χρόνου δὲ παροίοντος, ἀνά-

derent, Athenienses, libenter eis cessere Peloponneses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac ceteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis foedus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, se permanfuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes solvendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellepontum nauigabant. Si vero barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissent, se Sardis recipiebant. Qui dum inter faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnae male gestae adfuerat, conuiciari Artayntae cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuisse ignauio-rem, qui ita illam praefecturam administrasset: dignumque omni malo esse qui de regia domo male meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauio-rem. Artayntes igitur, vbi multa audit, indigne ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi audis. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassicus, ut stabat a tergo, hominem medium accipit, sublatumque humili allidit. Intereaque satellites Masistis adfuerunt. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem seruasset. quippe ab eo ob hanc re totius Ciliciae praefectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardisq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tempore quo, praelio nauali male gesto, Athenis illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, adamabat uxorem Masistis, quae & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitandis, neq; vi, quam afferre volebat, fratris Masistis respectu: (quae res & mulierem retinebat, probe gnaram non se coactum iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euasit ut filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Contracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eo postquam peruenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Masistis amore cessauit, ad amara ex familiaritate nurus Masistae filia, cui nomen erat Artayntae. Qua quum potiretur, processu temporis res pa-

κ.δ.

κ.ε.δ.

κ.ι.δ.

1 Qui ita munere imperatorio functus esset: 2 Et permutatis suis amicis vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quae Darii quidem uxor, Masistae autem erat filia, tefacta

refacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebat enim toti familiae infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enim uero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iam pridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam huius rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quorannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Perfice Tycta, Græce τέλειον, id est, perfecta: in qua rex solum caput ornatur, Perfique strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque in fontem negotii illius cuius causa vxor sua eam flagigaret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodum annuit: tradensque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πισσα γίνε) Ἐσὼ τοῖα δὲ ἔλυθηνασα Ἀμηςτρὶς ἢ Ξέρξεω γυνὴ φάρος, μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ τῆς ἄξιον, δίδοι Ξέρξη. ὁ δὲ, ἡδεις, πῶς βάλλεται τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταίντιν. ἡδεις δὲ καὶ αὐτῆ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται ἠμέσθαι αὐτῇ τῆ αὐτῆ ἑσουργημένων. πρὸς αὐτῆ γὰρ τῶν ἑσθῶν αἰτῆσασαν. τῆ δὲ κακῶς γὰρ ἔδιδε περσοικὴν ἠμέσθαι, πρὸς αὐτῆ εἶπαί Ξέρξη, Δώσεις μοι ὅ αἴσε αἰτῆσω; ὅ, πρὸς μᾶλλον δοκῶν ἐκείνῳ αἰτῆσαι, ἑσουργητέον καὶ ὠμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὠμοσε, ἀδελφῶς αἰτῆσαι ὅ φάρος. Ξέρξης δὲ, πρὸς τοῖος ἔγχετο, οὐ βουλόμηνος δοῦναι κατ' ἀπὸ μὲν ἑσθῶν, φοβεόμηνος δὲ Ἀμηςτρὶν, μὴ καὶ πρὶν κατενεκζούσῃ τῆ γυνόμηνος, οὕτω ἐπὶ θυρεθῆ ἑσθῶν ἀπὸ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἀπλετον, καὶ ἑσθῶν τῶ ἑμελλε ἑσθῶν ἀρξῆν ἀλλ' ἢ ἐκείνῃ (Περσοικὸν δὲ κάρτα ὅ ἑσθῶν δῶσον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοι ὅ φάρος. ἡ δὲ, πρὸς ἑσθῶν ἐσθῶν τῶ δῶρον, ἐφόρεε τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηςτρὶς πρὸς γὰρ ἀνεταί μιν ἔχουσαν. μαρτυρεῖ δὲ ὅ ποιόμηνος, τῆ μὲν γυναικὶ αὐτῆ ἑσθῶν ἔχε ἔγχετον ἡ δὲ, ἐλπίσουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ αἰτῆσαι, καὶ αὐτῆ ἐκείνῳ ἑσθῶν, τῆ Μασιστῶ γυναικὶ ἐβούλετο εἶδον. φυλάξασα δὲ τῆ αἰδρα τῆ ἑσθῶν αὐτῆς Ξέρξῳ βασιλῆιον δειπνον πρὸς τῆ ἑσθῶν τῶ δὲ δειπνον πρὸς αὐτῆ ἀπαξ τῶ ἑσθῶν τῶ, ἡμέρη τῆ ἑσθῶν βασιλῆος. οὐνομα δὲ τῶ δειπνον τούτω, Περσοικὸν, τυκτῆ καὶ δὲ τῶ ἑσθῶν γλαστόν, τέλειον. ὅτε καὶ τῶ κεφαλιῶν σμῆται μοῦνον βασιλῆος, καὶ Πέρσης δαρείου. αὐτῆ δὲ τῶ ἡμέρη φυλάξασα ἡ Ἀμηςτρὶς, χεῖρῆ τῶ Ξέρξεω, δοῦναι τῶ Μασιστῶ γυναικῆ. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάστον ἐποίησε, τῶ μὲν, ἀδελφῶν γυναικῆ πρὸς αὐτῆ, τῶ δὲ, ἀνατῆ ἑσθῶν τῶ ἑσθῶν τούτου. σιωπῆ καὶ τῶ ἑσθῶν ἐδέετο. Τέλος μὲν τοῖ, ἐκείνης τῆ λιπῆρουσῆς, καὶ πρὸ τῶ νόμου ἑσθῶν, ὅτι ἀτυχῆσαι τῶ χεῖρῆ, οὐ σφι διωκτῶν ἐστὶ βασιλῆος δειπνον πρὸς αὐτῆ) κάρτα δὲ ἀέκων κατενεκζοῦν καὶ πρὸς αὐτῆ, ποιεῖ ὡδε: τῆ μὲν κελθεῖ ποιεῖν αὐτῆ βούλεται ὅ, μεταπεμφόμενος τῶ ἀδελφῶν, λέγει αὐτῆ, Μασιστῆ, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφῶς πρὸς αὐτῆ ἑσθῶν, καὶ εἶς ἀνὴρ ἀγαθὸς γυναικὶ τῆ αὐτῆ τῆ νῦν σιωοικῆς, μὴ σιωοικῆς ἀπὸ τοῖ αὐτῆ ἑσθῶν δίδωμι θυγατέρα τῆ εἰμῆ. αὐτῆ σιωοικῆς τῶ ἡ νῦν ἑσθῶν (οὐ γὰρ δοκῶν ἐμοῖ)

CIX

CX

x Diversam à nostra lectionem videtur esse sequenti.

μη' εχε γυναικα. ο δ' Μασισης αποθνήσκοντας τὰ
 λέγειν, λέγει τὰδε, Ω δέσποτα, ἵνα μοι λόγον
 λέγεις ἀχρηστον, κελθῶν μοι γυναικα, ἐκ τῆς μοι
 παῖδες νεύωμαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ
 μίαν τὰ παῖδ' τὰς σεαυτῶ ἠγάγεω γυναικα. αὐτῆ
 τέ μοι καὶ νόον τυγχάνει καρτὰ εὐδοῖα. τῶντιν με
 κελθῆεις μεθέντα, θυγατέρα ἢ σεαυτῶ γῆμη; ἐγὼ
 δὲ, βασιλεῦ, μέγα λα μὲν ποιδύμην, ἀξιδύμην θυ-
 γατρὸς τῆς σῆς; ποιήσω μὲν τοι τούτων ἑσδὲ τερα.
 σὺ δ' μηδαμῶς βιάσθην ἡμάτος τοιοῦδε δούδου. 10
 ἀλλὰ τῆ τε σῆ θυγατρὶ ἀνὴρ διῆος φημῆσεται ἐμῶ
 ἑσδὲν ἡσάν ἐμέ τε ἑα γυναικὶ τῆ ἐμῆ σιωοικέειν.
 ὁ μὲν δὲ τοιοῦτοι ἀμείβετο. Ξέρξης δ' θυμωθεὶς λέγει
 τὰδε, Οὕτω δὴ τοι Μασισα πέσθηκα. οὐτε γὰρ αἱ
 τοι δοῖον θυγατέρα ἢ ἐμῶ γῆμη, οὐτε ἐκείνη ἐπι-
 πλεῦνα χερόν σιωοικῆσιν ὡς μάθης τὰ διδύμην
 δέκεσθαι. ὁ δ' ὡς τὰ τὰ ἠκουσε, εἶπας τῶνδε, ἐγὼ
 ρεεῖξω, Δέσποτα, οὐ δὴ κεν με ἀπώλεσας. Ἐν δ'
 τούτω τὰ Διὰ μέσου χερόν ἐν τὰ Ξέρξης τὰ ἀ-
 δελφεῶ διήγετο, ἡ Ἀμιστρεις μεταπεμφαμένη 20
 εἰς δόρυ φέρεται τῶ Ξέρξεω, ἀγαλυμένηται ἢ γυ-
 ναίκα ἢ Μασισα. τοῖς τε μαζοῖς ἀποταμοῦσα, καὶ
 πρὸς ἑσδὲ καὶ ῥίνα, καὶ ὠτα, καὶ χεῖλα, καὶ γλῶσσαν
 ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει ἀγαλυμα-
 σμένην. Ο δ' Μασισης, ἑσδὲν κεν ἀκηκῶς τού-
 των, ἐλπίδου δὲ ἢ (κακὸν εἶ) ἐσπίπῃ δρόμῳ ἐς
 τὰ οἶκία. ἰδὼν δ' διεφθαρμένην ἢ γυναικα, αὐτίκα
 μὲν τὰ συμβουλεύσας μὲν τοῖσι παῖσι, ἐπορεύετο
 ἐς Βακτρα σὺν τε τοῖσι εἰωτῶ ἴοισι, καὶ δὴ κουισὶ καὶ
 διῆοισι, ὡς ἀποσῆσων νομὸν (Β) Βακτριον, καὶ ποιήσων 30
 τὰ μέγιστα κακῶ βασιλῆα. τὰ τὰ ἢ ἐγέρτο, ὡς ἐ-
 μοι δοκέει, εἶ τὰ ἐφ' ἡ ἀναβαῖ ἐς εἰς Βακτρίας, καὶ
 εἰς Σάκας. καὶ γὰρ ἔφερον τὸ μιν, καὶ ἢ ὑπὲρ τῶν
 Βακτρίων. διὰ γὰρ Ξέρξης πύθμενος τὰ τὰ ἐκεί-
 νον ὠρῆσοντα, πέμφας ἐπ' αὐτὸν στρατῶν, ἐν τῆ ὁ-
 δῶ κατέκτεινεν αὐτὸν τε ἐκείνον καὶ εἰς τὰ παῖδας αὐ-
 τῶ, καὶ τῶν στρατῶν τῶ ἐκείνου. καὶ μὲν (C) ἔρω-
 τα (D) Ξέρξεω, καὶ (E) Μασισα θάνατον, τῶν ἐ-
 γέρτο. Οἱ δ' ἐκ Μυκάλης ὀρμήνεντες Ἑλλῆνες
 ἐπ' Ἑλλησπόντου, πρὸς τὸν μὲν πρὸς Λεκτὸν ὄρμεον, 40
 ὑπὸ αἰέμων ἀπολαμφθέντες. ἀθῶν τε δὲ ἀπί-
 κοντο ἐς Ἀβυδὸν, καὶ τὰς γέφυρας βύσθη ἀγαλυ-
 μένας, τὰς ἐδδῆκον βύρῃσιν ἐπὶ ἐν τεταμέναις καὶ τού-
 των ὅσα ἠκιστα ἐνεκα ἐς Ἑλλησπόντον ἀπίκοντο.
 τοῖσι μὲν νῦν ἀμφὶ Λατυχίδια Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus
 Masistes, Domine, inquit, 'quam tu me-
 cum orationem habes importunam:
 qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt
 adolescentes, & filia, (quarum unam
 tu filio tuo duxisti uxorem) iubes me
 relinquere, (quæ mihi est ex animi mei
 sententia) ut filiam tuam in matrimo-
 nio ducam? Equidem, rex, etsi magni
 facio me dignari coniugio filia tuæ, ta-
 men neutrum istorum faciam. 3 tu ve-
 ro, qui nequaquam necesse habes, no-
 li ad hoc rei me cogere. alius non infe-
 rior me existet maritus filia tuæ: sine me
 meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille
 quum respondisset, percitus ira Xerxes,
 Atqui, inquit, 4 ita tecum, Masista, a-
 getur, ut neque iam tibi filiam meam
 nuptum dem, neque tu consuetudine
 tuæ diutius fruaris: ut discas accipere
 oblata. Masistes his auditis, extra abiit,
 hæcenus loquutus, Domine, non-
 dum me interemisti. Hoc interim tem-
 pore dum Xerxes cum fratre colloqui-
 tur, Amestris accitis satellitibus Xerxis,
 uxorem Masista excarnificat, mamillas
 præcidit, easque canibus abiicit: præci-
 dit nares, aures, labra, linguam: atque
 ita excarnificatam remittit domum.
 Harum rerum quum nihil audisset Ma-
 sistes, metuens tamen aliquid sibi esse
 mali, cursu se domum protipiebat. ubi
 vero mutilatam uxorem vidit, confe-
 stim inito cum liberis consilio, abiit Ba-
 ctra cum illis & aliis quibusdam, tan-
 quam provinciam Bactriam ad defecti-
 onem inducturus, & plurimum mali regi
 facturus. Quod & contigisset (ut
 mihi videtur) 5 si occupasset ad Bactrios
 & ad Sacas ascendere. etenim præses
 erat Bactriorum, à provincialibusque
 diligebatur. Sed hæc eum 6 perpetraturum
 Xerxes audiens, missis aduersus
 hominem copiis, & ipsum & li-
 beros & copias in itinere trucidavit.
 De amore Xerxis & nece Masista hæc
 hæcenus. ¶ Græci à Mycale profe-
 cti Hellepontum versus, primum cir-
 ca Lecton stationem habuerunt, à ven-
 tis intercepti. Inde soluentes, Abydum
 tenuerunt: & quum pontes, quorum præ-
 cipue causa illuc ierant, credentes se ad-
 huc eos intentos esse inuenturos, repe-
 rissent solutos, deliberabant. Leutychi-
 di & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

351

CXI

CXII

CXIII

1 Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? 2 Quorsum spectat? 3 Ex qua tres mihi lib. 4 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 5 Ita se res tua habent, vel, Ita se res tua habent, vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 6 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset. 7 Molientem, vel, agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Atheniensibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Chersonesum tentarent. Itaque Peloponneses quidem abiere: Athenienses vero Abydo in Chersonesum traicientes, Sestum obsidebant. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellesponto adesse, tanquam ad omnium eius tractus urbium validissimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia Oebazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc compositauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Persis pariter & magna sociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciae obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, petitis Protefilai Iphicli geniti pecuniis. Etenim est in Eleunte Chersonesi Protefilai sepulcrum, & ei fanum circumiectum ubi inerat ingens vis pecuniae, necnon phialæ aureæ argentæque, & æs & vestis, aliaque donatia quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, ut discant alii non militare aduersus regionem tuam. Hæc dicendo facile erat persuadere Xerxi ut largiretur sibi domum eius viri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimvero sentiebat Artayctes Protefilai in provinciam tegis militasse, quod videlicet Persæ omnem Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Hic, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Eleunte ad Seston expottavit, fanumque seuit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, id est, in templi loco inaccesso, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniensibus obsidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obsidionem, quam non expectauerat. ex improviso à Græcis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non possent. itaque orare duces suos ut se illinc reducerent.

ἔδοξε ἀποστρέφειν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθῆναιοι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτὸν ἀπομείναντας, πειράσασθαι τῆς Χερσονήσου. Ὁ μὲν δὲ ἀπέπλεον. Ἀθῆναιοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀγαβαίτες εἰς τὴν Χερσονήσον, Σησὸν ἐπολιόρκειον. Ἐς δὲ τὴν Σησὸν αὐτίκῃ, ὡς εἶντος ἰαχρηστάτου τείχεος τῆν αὐτήν, σιωπήσαν, ὡς ἠκούσαν πρῆξιναι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, ἐκ τε τῶν ἀγῶν τῶν περὶ οἰκίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος, Οἰόβαλτος, αἰὲρ Πέρσης, ὃς ἔα ἐκ τῆν γερύρων ὄπλα ἐνταῦθα ἰὺ κεκομικῶς. ἔξην δὲ αὐτῶν ἑπιχώριοι Αἰολεῖς, σιωπῶσαν δὲ Πέρσας τε καὶ τῶν ἀγῶν συμμάχων συγχρὸς ὄμιλος. Ἐτυραννίδου δὲ τούτου τῶν νομῶν Ξέρξεω ὑπὸ τῆς Ἀρταύκτιος, αἰὲρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος ὃς καὶ βασιλεὺς ἐλαμῶντα ἐπὶ Ἀθῆνας ἔξηπάτησε, ἔα Πρωτεσίλεω τῶν Γφίκλου χεῖματα ἔξ Ἐλεουῶτος ὑφελόμνος. ἐν γὰρ Ἐλεουῶτι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τείχεος 20 πᾶσι αὐτῶν, ἐνταῦθα εἶν χεῖματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκῆς, καὶ ἑσθῆς, καὶ ἀγῶν ἀναθήματα, ἔα Ἀρταύκτιος ἐσύλησε, βασιλεὺς δόντος. λέγων δὲ τοιαῦτα, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἐστὶ οἴκος ἀνδρὸς Ἑλλήνων ἐνταῦθα, ὃς ἐπὶ γῆν σιωστρατὸμόνος, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε τούτου μοι δὸς οἶκον, ἵνα καὶ ἴσῃ μάθη ἐπὶ γῆν τῶν σιωμῆστρατῶν. αὐτὰ λέγων, ὁπότε τῶς ἐμελλε ἀναπέσειν Ξέρξεα δουῶν ἀνδρὸς οἶκον, ὁ δὲ ἐν ἑσποππῆντα τῶν ἐκείνος ἐφῆνε. ἐπὶ γῆν δὲ 30 τῶν βασιλῆος στρατῶν Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιαῦτα τῶν Ἀσίῃ πᾶσαν νομίζουσι ἐαυτῶν Πέρσας εἶ), καὶ τῶν αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χεῖματα, ἔξ Ἐλεουῶτος εἰς Σησὸν ἔξεφόρησε, καὶ ὁ τείχεος ἔσπειρε, καὶ ἐπέμεσε. αὐτὸς τε ὁκῶς ἀπίκον εἰς Ἐλεουῶτα, ἐν ταῖς ἀδύτῃ γυμναξί ἐμίσησε. Ὅτε δὲ ἐπολιόρκετο ὑπὸ Ἀθηναιῶν, οὔτε πρῆσκα σαμῆρος εἰς πολιορκίῃν, οὔτε πρῆσκα σαμῆρος τῶν Ἑλλήνων. ἀφύκτως δὲ καὶ αὐτὸ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκουμένοι σφι 40 φθινόπωρον ἐπέχμετο, καὶ ἠγαλὸν Ἄθῆναιοι ἀπὸ τε τῆς ἐαυτῶν ἀποδημιέοντες, καὶ οὐ διωκόμενοι ἔλθειν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπαγάγῃσιν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ἑκά ἐφασαν, ὅτιν ἢ ἔξελωσι.

Duces negare se prius id facturos quam aut mu-

CXIV

CXV

CXVI

1 Xerxem Ath.tendentem circumvenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de his quæ ille cogitabat nihil suspicatus.

CXXI

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autem Artaxætæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agendum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & uniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita ut iubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntque exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

τα τε δή α χρήματα ἀγντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν
 γεφυρέων, ὡς αἰα. θήσοντες ἐς ἱερὰ. Ἐκτ' ὁ ἔπος τῶν,
 οὐδ' ἐν ἐπίπλεον τυτέων ἐχόμεν. Τούτῳ δ' τῶν Ἀρ-
 ταύκτιω τῶ ἀνακρεμασθέντος, παρὰ τῶν Ἀρτεμ-
 βαρῆς ἐστὶ, ὁ Πέρσησι δὲ κησάμυρος λόγῳ, (ὧ) ἐκεί-
 νοι ὑπολαβόντες, Κύρω προσήνεικαν, λέγοντα τὰ
 δε, Ἐπεὶ Ζῆς Πέρσησι ἡγεμονίῳ διδοί, ἀνδρῶν δ' οὐ
 Κύρω, κατελὼν Ἀστυάγα, φέρε, γὰρ γὰρ ἐκ τῆς
 ἡσ οὐλίγῳ, καὶ τῶ τῶ τῶ τῶ, μετὰ μῆσ αἴτες ἐκ
 10 τῶ τῆς δὴ τῶ ἐχόμεν ἀμείνω. Εἰσὶ δ' πολλὰ μὲν ἀ-
 στυάγονες, πολλὰ δ' καὶ ἐκαστέρω. τῶ μίλλῳ χόντες
 πλέοσι ἐσόμενα θῶμασότεροι. Εἰκὸς δὲ ἀρχοντας
 ἀνδρας τοιαῦτα ποιεῖν. κότε γὰρ δὴ καὶ πῶ ἐξεί κἀλλι-
 ον, ἢ ὅτε γε αἰ. θεσπῶν τε πολλὰν ἀρχόμεν, πάσις τε
 τῆς Ἀσίης; Κύρω δ' τῶ τῶ ἀκρύσας, καὶ οὐ θῶμα-
 σας (ὧ) λόγῳ, ἐκέλευε ποιεῖν τῶ τῶ. οὕτω δ' αἰ. οἰσὶ
 πῶ ἡνεε κελθῶν τῶ
 ἔχοντες, ἀλλ' ἔρξομενοι. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶ τῶ μαλα-
 κῶ χῶρων μαλακίς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοῖ τῆς αὐτῆς
 20 γῆς ἐστὶ, καρπὸν τε θῶμασὸν φέειν, ἔ ἀνδρας ἀγα-
 θοὺς τῶ πολέμα. ὡς συγγιόντες Πέρσησι οἰχόντο ἀ-
 ποσ αἴτες, ἐσώθεντες τῆ γῶμῃ πρὸς Κύρω. ἀρ-
 χεῖν τε εἰδόντο, λυτῶν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδῶ-
 δα ἀπειρόντες, δῆλοισι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. Vel, Imperio pollent.

